

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2024

Bc. Monika Havrdová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**První měsíc války na Ukrajině v českých médiích očima
studentů: případová studie Gymnázia Písek**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Monika Havrdová

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: Mgr. Karolína Šimková

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 24. dubna 2024

Bc. Monika Havrdová

Bibliografický záznam

HAVRDOVÁ, Monika, Bc. *První měsíc války na Ukrajině v českých médiích očima studentů: případová studie Gymnázia Písek*. Praha, 2024. 132 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Karolína Šimková.

Rozsah práce: 129 567 (počet znaků s mezerami bez abstraktu a příloh)

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá vztahem žáků k mediálním obsahům o válce na Ukrajině v souvislosti s mediální výchovou na gymnáziu v Písku, v jižních Čechách. Hlavním cílem je prozkoumat, jak studenti vnímali a interpretovali mediální obsahy o válce na Ukrajině v prvním měsíci konfliktu, analyzovat jejich názory na jeho mediální pokrytí a zjistit, jakou úlohu měla mediální výchova v informování se o válce na Ukrajině. Práce je rozdělená na dvě části, a to na teoretickou a empirickou, a propojuje několik důležitých a aktuálních témat jako rusko-ukrajinský konflikt, jeho mediální pokrytí a mediální výchovu na středních školách v Česku. Teoretická část práce se zabývá kontextem dané problematiky, rolí médií při informování o válečných konfliktech a významem mediální výchovy a mediální gramotnosti v souvislosti s mediálním pokrytím války na Ukrajině. Následuje část praktická, v jejímž rámci je představen kvalitativní výzkum. Výzkumné šetření bylo provedené formou případové studie za vedení polostrukturovaných rozhovorů s 16 studenty třetích ročníků píseckého gymnázia. Výsledky přinášejí odpovědi na stanovené výzkumné otázky, propojují souvislosti daného tématu a mohou být podnětem pro další diskusi o mediální výchově a mediální gramotnosti ve školním vzdělávání. Zároveň mohou být přínosné pro další výzkumy v rámci mediální komunikace.

Abstract

The thesis deals with students' attitude towards media content about the war in Ukraine in the context of media education at the grammar school in Písek, South Bohemia. The main aim is to investigate how students perceived and interpreted media content about the war in Ukraine during the first month of the conflict, to analyse their views on the media coverage of the conflict, and to find out what role media education had in informing students about the war in Ukraine. The thesis is divided into two parts, namely theoretical and empirical, and links several important and current issues such as the Russian-Ukrainian conflict, its media coverage and media education in secondary schools in the Czech Republic. The theoretical part of the thesis deals with the context of the issue, the role of media in reporting on war conflicts and the importance of media education and media literacy in relation to media coverage of the war in Ukraine. This is followed by the empirical part, in which qualitative research is presented. The research inquiry was conducted in the form of a case study by semi-structured interviews with 16 third-year students of a grammar school in

Písek. The results provide answers to the set research questions, provide context of the topic and can be a stimulus for further discussions on media education and media literacy in school education. At the same time, the results can be beneficial for further research within media communication.

Klíčová slova

Média, válka na Ukrajině, mediální výchova, mediální gramotnost, žáci, gymnázium, průřezové téma, kvalitativní výzkum, případová studie

Keywords

Media, war in Ukraine, media education, media literacy, students, grammar school, cross-curricular subject, qualitative research, case study

Title/název práce

The first month of war in the Czech media through eyes of students: case study of Grammar school Písek

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce, Mgr. Karolíně Šimkové, za její přátelský přístup, ochotu, rady a zkušenosti, které mi pomáhaly při psaní této práce. Také bych ráda vyjádřila poděkování své bývalé střední škole, obzvláště Mgr. Monice Špeldové, Ph.D. a Mgr. Lence Buzkové, které mi byly při výzkumu více než nápomocné. Největší dík však patří mým respondentům – studentům píseckého gymnázia, kteří se mnou neúnavně spolupracovali.

Obsah

Úvod	9
Teoretická část	11
1 Vymezení základních pojmů	11
1.1 Válka	11
1.2 Informační prostředí	12
1.3 Informační válka a válka v kybernetickém prostoru	13
1.4 Propaganda, dezinformace a fake news	14
2 Válka v médiích	16
2.1 První měsíc války na Ukrajině	16
2.2 Role médií v informování o válce	17
2.3 Role médií v informování o válce na Ukrajině	19
2.3.1 Role sociálních sítí v souvislosti s informováním o válce na Ukrajině	20
2.3.2 Mediální pokrytí války na Ukrajině z pohledu výzkumů	21
3 Válka na Ukrajině v médiích v kontextu mediální výchovy	24
3.1 Teorie účinků médií	24
3.2 Mediální gramotnost	25
3.3 Digitální gramotnost	26
3.4 Mediální výchova	27
3.5 Mediální výchova na středních školách	28
3.5.1 Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání	29
3.6 Význam mediální výchovy v kontextu s mediálním pokrytím války na Ukrajině	29
3.7 Konzumace mediálních obsahů o válce na sociálních sítích adolescenty	31
3.7.1 Algoritmy sociálních sítí	32
3.7.2 Sociální sítě jako nástroj propagandy a dezinformací	33
3.8 Mediální výchova na píseckém gymnáziu	33
Empirická část	35
4 Metodologie – případová studie	35
4.1 Výzkumný problém a cíl výzkumu	35
4.2 Výzkumné otázky	35
4.3 Kvalitativní výzkum	36
4.4 Případová studie	37
4.5 Polostrukturovaný rozhovor	38
4.6 Účastníci výzkumu	38
4.7 Návod k rozhovoru	39
4.8 Výběr ukázek	40

4.9 Sběr a zpracování dat	40
4.10 Etické otázky výzkumu	41
5 Analýza dat – výsledky šetření	41
5.1 Metoda analýzy dat – případové studie.....	42
5.2 Výsledky šetření.....	42
5.2.1 Vztah žáků k médiím	43
5.2.2 Vnímání zpráv o válce na Ukrajině v prvním měsíci války.....	44
5.2.3 Informování se žáků o válce na Ukrajině	47
5.2.4 Vliv mediálních obsahů	49
5.2.5 Téma války na Ukrajině ve školním prostředí.....	50
5.2.6 Probírané téma války na Ukrajině v rámci mediální výchovy.....	52
5.2.7 Neprobírané téma války na Ukrajině v rámci mediální výchovy	54
5.2.8 Zodpovězení hlavní výzkumné otázky a výzkumných otázek vedlejších	56
6 Diskuse.....	58
Závěr	61
Summary.....	63
Použitá literatura.....	65
Teze diplomové práce.....	75
Seznam příloh	79
Seznam tabulek.....	79
Přílohy	80

Úvod

Čtvrtek 22. února roku 2022 se navždy zapsal do historie jako den, kdy Ruská federace, v čele s prezidentem Vladimírem Putinem, zahájila vojenskou invazi na Ukrajinu. Rusko začalo nemilosrdně útočit na celém území Ukrajiny. V ten moment česká média zahltila veřejnost šokujícími zprávami z dění na Ukrajině a od té doby neutichla. Zprávy v médiích o konfliktu společností rezonují dodnes, avšak první měsíc války byl pro všechny zřejmě tím nejvíce dramatickým. Tato událost byla pro mnohé nečekaná, neuvěřitelná, nepředstavitelná a v lidech vyvolala strach a obavy. Média se téměř okamžitě chopila role zprostředkovatele, poskytují svému publiku válečné zpravodajství minutu po minutě, neboť právě ona nás informují o světových událostech a formují naši realitu. Média nám předkládají určitý obraz světa a mají vliv na utváření našich názorů a postojů. Právě zde vstupuje do hry mediální gramotnost – nezbytná kompetence moderního člověka pro orientaci v nepřehledném množství informací pro správné fungování s médii. Mediální gramotnost by se měla rozvíjet už od mladého věku, jelikož všichni, včetně dětí a dospívajících, žijeme ve světě médií a nelze se jim vyhnout. Právě pro získávání a zvyšování mediální gramotnosti je potřebná mediální výchova.

Autorka považuje mediální výchovu za vzdělávací oblast v dnešní době stejně důležitou, jako je například matematika či výuka mateřského jazyka. V době, kdy jsme médii obklopeni na každém kroku, kdy každý vlastní chytrý mobilní telefon, a kdy mladá generace vyrůstá od útlého věku v obklopení sociálních sítí, se stává mediální gramotnost nutnou a nevyhnutelnou dovedností každého z nás. Systematické zvyšování mediální gramotnosti pomocí mediální výchovy je zvláště v kontextu současného konfliktu na Ukrajině podstatným prvkem vzdělávání.

Tato diplomová práce propojuje hned několik důležitých, aktuálních témat, a to v roce 2024 stále probíhající válku na Ukrajině, mediální pokrytí konfliktu v prvním měsíci této války a mediální výchovu na gymnáziu v Písku. Autorka si toto téma vybrala hned z několika osobních důvodů. Období prvního měsíce války na Ukrajině zvolila, protože ji samotnou události února 2022 výrazně zasáhly: neustále kontrolovala telefon pro nové informace o vývoji konfliktu a ztrácela se v množství zpráv o rusko-ukrajinské válce. Zároveň diplomovou prací autorka navazuje na svou bakalářskou práci, v níž se věnovala vztahu žáků k mediální výchově a mediální gramotnosti na píseckém gymnáziu, které sama v minulosti navštěvovala a tamní výukou mediální výchovy prošla.

Teoretická část práce se zabývá kontextem dané problematiky a teoretickými východisky, analyzuje roli médií při informování o válečných konfliktech a zkoumá význam mediální výchovy v souvislosti s mediálním pokrytím války na Ukrajině. Následuje část empirická, která nabízí pohled na konkrétní situaci na Gymnáziu Písek. Autorka v rámci svého kvalitativního výzkumu, formou případové studie, vedla polostrukturované rozhovory s tamními studenty třetích ročníků, aby detailně prozkoumala jejich názory, vnímání a interpretace mediálních obsahů o válce na Ukrajině v kontextu mediální výchovy, kterou žáci procházeli v době vypuknutí války. Hlavním cílem této diplomové práce je prozkoumat a popsat, jak studenti vnímali mediální obsahy o válce na Ukrajině, analyzovat jejich názory na mediální pokrytí situace během prvního měsíce konfliktu a zjistit, jakou úlohu měla mediální výchova ve škole v informování se o válce. Výsledky této práce mohou poskytnout další cenné poznatky do diskuse o mediální výchově a mediální gramotnosti v českém vzdělávacím systému a zároveň přispět k výzkumům mediálního vlivu zpravodajských obsahů o válce na Ukrajině na publikum.

Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů

Tato diplomová práce spojuje hned několik aktuálních a důležitých témat pro společnost. Zkoumá aktuální válečný konflikt na Ukrajině, jeho prezentaci v médiích a postoj studentů píseckého gymnázia k této válce v médiích v rámci výuky mediální výchovy. Abychom dokázali plně porozumět základním pojmům, jež s těmito tématy souvisí, a které autorka v průběhu své práce opakovaně skloňuje, je důležité je vysvětlit.

1.1 Válka

Válka jako taková nemá jednotnou a jednoduchou definici. Podle sociologické encyklopedie je válka „ozbrojeným konfliktem mezi státy, národy nebo třídami v rámci státu“ (Ovesný, 2018) a podle vojenského sborníku pojmů a definic je válka „otevřeným a ozbrojeným konfliktem vyhlášeným mezi dvěma státy nebo společenskými komunitami, který se projevuje přerušением normálních politických a diplomatických aktivit mezi oběma stranami, případně mobilizací všech jejich dostupných zdrojů,“ (MVČR, n.d.). Válku můžeme zkoumat jak z pohledu společenského, tak z pohledu politického, právního nebo historického, avšak jeden z prvních teoretiků, jenž se válkou zabýval z pohledu celospolečenského, byl pruský generál Carl von Clausewitz. Ten válku definoval jako „akt násilí s cílem donutit protivníka, aby se podřídil naší vůli“ (Clausewitz 1832, dle Řehky, 2017, s. 17). Podle Karla Řehky je vedení války a obrana obyvatelstva záležitostí státu a společnosti. Válka se podle něj dělí podle rozsahu, nasazených zdrojů a cíle, na válku omezenou nebo na totální. Stát musí pro dosažení všech svých cílů a účinné vedení války o konfliktu vynaložit všechny své dostupné nástroje, tedy nástroje politické, ekonomické, vojenské a informační (2017).

V současné době se setkáváme s takzvanou moderní válkou, jež podle teorie amerického vojenského teoretika Williama S. Lindy, prošla vývojem od dob novověku až po novou generaci, takzvanou čtvrtou generaci. William S. Lind představil teorii, kterou nazval „čtyři generace válčení“ a zabíral se v ní vývojem války v novověku, nezahrnoval tedy války ve starověku a středověku. Pro první generaci válčení bylo typické používání mušket a taktika pohybu v řadách a zástupech. Druhou generaci vyznačovalo zavedení pušek, ostnatého drátu a dělostřelectva. Třetí generace přinesla důraz na manévry sil. Období válek, v němž se podle Lindy nacházíme dnes, probíhá bez jasně definovaného bojiště. Toto

bojiště je nelineární a zahrnuje celou společnost protivníka včetně kultury a myšlení. Ve vedení války čtvrté generace je kladen velký důraz na práci s informacemi, jejich využití, ovlivňování a informační působení. „...Protivníci čtvrté generace zběhlí v manipulaci médií ke změně domácího a světového mínění až do bodu, kdy obratné použití psychologických operací někdy zamezí nasazení bojových sil“ (Lind, 2001 dle Řehky, 2017, s. 40). Karel Řehka se v souvislosti této teorie domnívá, že jsou informace, působení v informačním prostředí a ovlivňování nezbytně důležitými aspekty válčení čtvrté generace (2017).

1.2 Informační prostředí

Role informací byla pro společnost vždy důležitá a díky rychlému a neustálému pokroku digitálních technologií a internetu má společnost k dispozici nekonečné množství informací jen na dosah ruky. Ve 20. století došlo k jedné z mnoha transformací naší společnosti, a to vstupu do takzvané informační společnosti, jež se velmi zjednodušeně dá pokládat za další etapu lidského vývoje. Postupná informatizace zasahuje jak do technologií, tak i do ekonomických, sociálních a politických aspektů (Sedláčková, 2011).

Informační prostředí opět můžeme vymezit několika způsoby. Beáta Sedláčková ho popisuje jako:

...integrální součást společenského prostředí, jehož struktura, jež je determinovaná základními společenskými úrovněmi, se skládá z lidského faktoru, kterým je původce, zprostředkovatel a uživatel komunikačního procesu, dále jsou to samotné informační a komunikační procesy, v rámci kterých se uskutečňují určité informační cíle, zabezpečují se určité informační toky a vytváří se různé informační produkty, a toto vše zabezpečuje určitá materiálně-technická základna, kterou tvoří informační instituce, knihovny, ale i informační technologie a výpočetní technika (2011, s. 19).

V souvislosti s válkou je informační prostředí podle Karla Řehky „...nedílnou součástí operačního a bezpečnostního prostředí zahrnujícího lidi a systémy, kteří sbírají, zpracovávají, uchovávají a šíří informace nebo na základě těchto informací jednají“ (2017, s. 60). Informační prostředí se podle něj skládá z fyzické, kognitivní a informační dimenze, jehož součástí je i kybernetický prostor. Do fyzické dimenze patří reálné fyzické objekty jako výpočetní technika, lidé nebo komunikační technologie. Součástí kognitivní dimenze je myšlení, tedy vnímání a postoje těch, kteří informace přijímají, předávají nebo na ně

reagují. A poslední dimenze – informační – zahrnuje informace a to, jakým způsobem jsou sbírány, uchovávány, chráněny a šířeny (Řehka, 2017).

Pro zdárné fungování v současném digitálním prostředí a společnosti je nezbytná tzv. informační gramotnost. Tato schopnost zahrnuje efektivní práci s informacemi v online světě a obnáší dovednosti jako hledání, hodnocení a interpretace informací včetně kritického myšlení (Sedláčková, 2011). Informační kompetence lidem umožňují efektivně vyhledávat, vyhodnocovat, používat a vytvářet informace k dosažení osobních, sociálních, pracovních a vzdělávacích cílů (UNESCO, 2023). Jedná se tak o klíčovou dovednost pro lepší orientaci a porozumění v současné záplavě informací. Informačně gramotný člověk by měl být schopný informace vyhledat, vyhodnotit a využít k určitému úkolu či rozhodnutí (Sedláčková, 2011). S informační gramotností zároveň úzce souvisí digitální a mediální gramotnost (UNESCO, 2023).

1.3 Informační válka a válka v kybernetickém prostoru

Dalším důležitým pojmem této diplomové práce je informační válka. Tento způsob boje je specifický tím, že se odehrává v informačním prostředí a jeho cílem je získat převahu nad soupeřem pomocí komunikačních a informačních technologií (Řehka, 2017). Severoatlantická aliance tento typ války popisuje jako využívání informací, jež má za cíl získat výhodu nad protivníkem. Zároveň může informační válčení zahrnovat sběr taktických informací, zabezpečení kvality těch vlastních, šíření propagandy a dezinformací k demoralizaci nepřítele a veřejnosti, snižování kvality informací protivníka a bránění mu v jejich sběru (NATO, n.d.). Vedení informační války je jednoznačně propojeno i se zpravodajskou službou a zahrnuje ovlivňování veřejného mínění, šíření fake news, dezinformace, propagandu a kybernetické útoky. Ani dnes však nelze informační válku oddělit od klasických vojenských sil, protože se jedná o další dimenzi, ve které se dá válka vést (Měřička, 2022).

Podle Karla Řehky je neoddělitelnou součástí informační války boj v kybernetickém prostoru (2017). S kyberprostorem se ve 21. století setkáváme v našich každodenních životech (Whyte a Mazanec, 2023) a zároveň je tento prostor součástí informačního prostředí, zahrnující digitalizované informace v počítačových systémech a sítích (Řehka, 2017). V rámci novodobých válek je kyberprostor čím dál důležitější, protože od nástupu digitálního věku se hlavními zbraněmi staly informace. Proto se také součástí obrany každého státu stala kybernetická ochrana a obrana (Řehka, 2017). Informační a počítačové

technologie se stále více integrují do všech sfér včetně moderních vojenských organizací. Vojenští stratégové v této technologii spatřují cíl a zbraň zároveň, proto jsou kybernetické síly stále častěji zaváděny do vojenských strategií. Primárním cílem je pak dosažení informační převahy nebo nadvlády nad nepřítelem (Shimeall, 2001).

Kybernetická válka má několik úrovní. Mezi tři hlavní úrovně patří kybernetická válka jako doplněk vojenských operací, válka omezená a neomezená (Shimeall, 2001). Pokud kybernetické válčení pouze doplňuje konvenční boj, pak se většinou jedná o narušení nepřátelských informačních a komunikačních systémů a zaměření se na kybernetické cíle v souběhu s fyzickým válčením. V omezeném kybernetickém útoku je informační struktura médiem, prostředkem, cílem i nástrojem pro útok, přičemž takový útok nezahrnuje žádné fyzické akce v reálném světě, nebo je zahrnuje jen minimálně. Pravděpodobnější a závažnější kybernetickou válkou je válka neomezená. Tento druh boje je komplexní, co se týče rozsahu a cílů a nerozlišuje rozdíly mezi civilními a vojenskými cíli. Má za cíl úmyslné útoky, jež vedou k fyzickým následkům a obětem, kromě toho má neomezená kybernetická válka i sociální a ekonomický dopad (Shimeall, 2001).

1.4 Propaganda, dezinformace a fake news

S informačním prostředím a ovlivňováním veřejného mínění souvisí pojmy propaganda, dezinformace a fake news.

Pojem propaganda je zřejmě nejznámějším, nejrozšířenějším a nejstarším termínem vztahujícím se k informačnímu působení. Z historického hlediska je tento výraz vnímán společnostmi velmi negativně, ale jakákoliv forma propagandy má v souvislosti s válkou důležitou roli a je její nezbytnou součástí (Řehka, 2017). Jowett a O'Donnell definují propagandu jako „...záměrný, systematický pokus o formování vnímání, manipulaci poznání a řízení chování k dosažení reakce, která podporuje požadovaný záměr propagandisty,“ (2006, s. 7). Co se týče propagandy v souvislosti s válkou, pak ji slovník Severoatlantické aliance popisuje jako „informace, zejména zkreslené nebo zavádějící povahy, používané k podpoře politické věci nebo stanoviska,“ (NATO, 2019, s. 102).

Propaganda se dělí na bílou, černou a šedou formu přesvědčování. U bílé propagandy se zdroj přesvědčování neskrývá a používá takové nástroje propagandy, jako jsou aktuální a pravdivé informace. U černé propagandy neznáme totožnost propagandisty a většinou se jedná o dezinformace a polopravdy s cílem oklamat a ovlivnit veřejnost. Šedá propaganda je kombinací obou již zmíněných typů (Jowett a O'Donnell, 2006).

Propagandu tedy můžeme chápat jako něčí snahu ovlivnit a pokusit se změnit názory, postoje či jednání široké veřejnosti v cizím zájmu a prospěchu za pomoci informací. Ty mohou být jak pravdivé, tak nepravdivé či zkreslené a jejich zdroj může být uveden po pravdě, neuváděn vůbec nebo uváděn nepravdivě s cílem poškodit druhou nepřátelskou stranu (Jowett a O'Donnell, 2006). V souvislosti s válkou je pojem propaganda spojován s protivníkem, kdežto ovlivňování veřejného mínění vlastní stranou je většinou popisováno jinými pojmy. Můžeme se také setkat s pojmem kontrapropaganda, což je obrana proti nepřátelské propagandě (Řehka, 2017).

Dva pojmy, které se vzájemně významově překrývají jsou dezinformace a fake news. Za dezinformaci považujeme lživou, klamavou a falešnou informaci, jež má za cíl ovlivnit něčí názor a úsudek, ale často mívá vliv na celou společnost (Nutil, 2018). Je vytvářena a šířena úmyslně, a to zejména z finančních a politických důvodů. Dezinformace jsou však i nedílnou součástí vojenských konfliktů (Kopecký, 2022). Za fake news pak považujeme úmyslné šíření dezinformací pomocí tradičních médií nebo sociálních sítí. Jejich účelem je ovlivnění a manipulace příjemce (Nutil, 2018).

Výše zmíněné a vysvětlené pojmy souvisí s medializací války na Ukrajině. S nástupem a rozvojem této války se v mediálním prostoru začalo objevovat množství neověřených informací včetně dezinformací a fake news, jež jsou základem pro hybridní hrozbu a válku v kybernetickém prostoru. Rusko-ukrajinský konflikt je válkou, která se odehrává jak v reálném světě, tedy na Ukrajině mezi ruskou a ukrajinskou stranou, tak před našimi zraky v přímém přenosu – v kyberprostoru (Kopecký, 2022).

2 Válka v médiích

V současné moderní době jsou média zásadním prostředkem pro informování o světových událostech. Jedním z aktuálních témat, které nám média přinášejí, je válka na Ukrajině. To vyvolává řadu otázek ohledně role médií v informování o válečných konfliktech a formování veřejného mínění. V následujících kapitolách autorka stručně přiblíží první měsíc války na Ukrajině a rozebere roli médií v informování o válce jak z obecného hlediska, tak z hlediska konkrétního konfliktu, tedy rusko-ukrajinského.

2.1 První měsíc války na Ukrajině

22. února roku 2022 zahájila Ruská federace, v čele s prezidentem Vladimírem Putinem, vojenskou invazi na Ukrajinu. Vladimir Putin před čtvrtou hodinou ranní středoevropského času v televizi odvysílal svůj předtočený projev, ve kterém uvedl, že Rusko zahájilo speciální vojenskou operaci s cílem „demilitarizace a denacifikace Ukrajiny“ (Seznam Zprávy, 2022). Tento projev předcházelo následnému překročení ukrajinských hranic ruskými vojenskými silami. Ukrajinský prezident, Volodymyr Zelenskyj, okamžitě vyhlásil ve své zemi válečný stav. Mezi oběma zeměmi tímto momentem začala válka, což představovalo další dramatickou kapitolu v již dlouhé řadě konfliktů mezi Ruskem a Ukrajinou (Ray, 2023).

Ruské vojenské síly začaly útočit na celém území Ukrajiny. První údery byly mířené proti ukrajinské vojenské infrastruktuře a dalším strategickým cílům. Válka byla vedena přes město Charkov, Cherson, Černihivskou, Sumskou, Doněckou i Luhanskou oblast. Prezident Putin tvrdil, že cílem operace je ochrana ruských občanů a zajištění míru na Ukrajině. Avšak zahájení ruské speciální operace na Ukrajině bylo celosvětově vnímáno jako jednoznačná invaze a porušení suverenity Ukrajiny (Seznam Zprávy, 2022). V ukrajinských městech se poprvé ozývaly poplašné sirény a prezident Volodymyr Zelenskyj krátce před půlnocí vyhlásil všeobecnou mobilizaci, což znamenalo, že muži ve věku osmnáct až šedesát let nesměli opustit zemi. Ukrajinské vojenské síly začaly bránit Ukrajinu proti ruskému postupu, a došlo tak k několika protiofenzívám. Na obou stranách fronty docházelo k velkým ztrátám na životech a ukrajinská strana obvinila Rusko z útoků i na civilní obyvatelstvo, což prezident Vladimir Putin jednoznačně odmítal (Gáfríková, 2022).

Tento únorový den odstartoval dlouhotrvající, nestabilní a proměnlivý konflikt nejen

dvou zemí, ale v podstatě celého světa. Nedlouho po zahájení ruské invaze na Ukrajinu se začaly ozývat další světové státy s reakcemi na eskalaci konfliktu. Západní svět, včetně Spojených států a Evropské unie, ruskou agresi odsoudily téměř okamžitě a uvalily na Rusko ekonomické sankce a další opatření k izolování Ruska na mezinárodní scéně. Ukrajině naopak tyto země vyjádřily podporu a zahájily kroky mezinárodní a humanitární pomoci. V důsledku válečného konfliktu se mnoho mezinárodních aktérů snažilo i o mírová jednání a ukončení invaze. Avšak jednání, která se uskutečnila v prvním měsíci války na Ukrajině, nepřinesla velké pokroky, které by vedly k míru mezi zeměmi (Gáfriková, 2022). Dalším aspektem konfliktu byla humanitární situace v zasažených oblastech Ukrajiny. Během prvního měsíce války byly hlášeny stovky až tisíce civilních obětí, jeden milion Ukrajinců byl donucen opustit své domovy a dalších tři a půl milionu uteklo za hranice. Dalším problémem byl nedostatek potravin, vody a základních potřeb, a tak se mezinárodní humanitární organizace pokoušely zasaženým oblastem co nejvíce pomoci. Mnoho lidí po celém světě se za Ukrajinu postavilo a začaly se pořádat finanční i hmotné sbírky pro obyvatele válkou zasažených oblastí. Lidé vyjadřovali solidaritu s Ukrajinou a protestovali proti ruské agresi (Gáfriková, 2022).

Konflikt na Ukrajině ale nezačal v roce 2022, válce na Ukrajině předcházela již dlouholetá politická krize, jejíž součástí byla ruská anexe Krymu v roce 2014. V důsledku politické nestability na Ukrajině, která vyvrcholila svržením proruského režimu a politickým odklonem Ukrajiny od Ruska na západ, se Rusko odhodlalo ke kroku, který šokoval celý svět. Ruská federace za pomoci vojenských nástrojů anektovala část ukrajinského území jak proti vůli Ukrajiny, tak proti vůli mezinárodního společenství a v rozporu s mezinárodním právem (Řehka, 2017, s. 199). Ruská invaze na Ukrajinu, která započala v únoru 2022, byla zásadním momentem v historii a má vliv na celý svět dodnes. Je to událost, která stále trvá¹ a bude mít zřejmě důsledky pro mezinárodní politiku, ekonomiku a energetickou situaci, nejen v Česku, ale i v jiných státech (Ray, 2023). Podle Raye se jedná o největší konflikt v Evropě od konce druhé světové války (2023).

2.2 Role médií v informování o válce

V průběhu historie válečných konfliktů hrály informace o vedení války velmi důležitou roli. V současné době, tedy v době novodobých a moderních válek, nabývá role informací

¹ Válka na Ukrajině stále trvá k dubnu 2024.

a prostředků k informování zcela jiných rozměrů (Řehka, 2017). Nikdy předtím nemělo lidstvo tak rychlé a efektivní technologie pro komunikaci, tak jako dnes (Jiráček, 2006). Avšak vedení války v informačním prostředí, v kontextu současné války na Ukrajině, není zcela novým fenoménem. Se vstupem společnosti do takzvaného informačního věku se začala měnit prostředí, ve kterých je válka vedena a roste význam nevojenských nástrojů vedení války, především těch informačních (Řehka, 2017). S nástupem informační revoluce do oblasti vojenství se také klade větší důraz na informační dimenzi vedení války. Tato informační dimenze v sobě zahrnuje informační zdroje, které mají podíl na výsledku daného konfliktu a rozhodujícím faktorem úspěchu ve válce se stala právě informační převaha (Řehka, 2017). Příkladem válek v informačním věku mohou být i jiné válečné konflikty posledních let, například válka v Afghánistánu nebo válka v Iráku. Ty ukázaly, že média jsou nedílnou součástí válečných konfliktů a zároveň jejich nástrojem (Payne, 2005). Změnily se jak prostředky a cíle války, tak i fungování médií. V současné době jsou naprostou samozřejmostí čtyřadvacetihodinové zpravodajské relace, online zpravodajství, rychlé a dostupné informace na sociálních sítích. Společnost tak má větší výběr zdrojů o aktuálním dění než kdykoliv předtím a vojenská sféra má další nástroj k vedení války a ovlivňování veřejného mínění (Payne, 2005).

Role médií ve válečných konfliktech především spočívá ve zprostředkování informací, ve formování veřejného mínění a utváření postojů a názorů. Média mají schopnost ovlivnit veřejné mínění tím, jakým způsobem prezentují události válečných střetů. Mohou přispět k ukončení války, ale naopak mohou zvyšovat napětí situace a ztěžovat její vyřešení. Mediální pokrytí ozbrojených střetů ale často odráží politické či vojenské hodnoty daných zemí, a to se může podepsat na objektivitě a neutralitě médií (Joseph, 2014).

Podle Knightleyho se média při informování o válce ocitají v neustálém konfliktu mezi novinářskými normami, etikou a národními či vojenskými zájmy (2004 dle Nygrena a kol., 2016). Avšak plně objektivní a nezkrácené informace z médií jsou od reality hodně daleko. Média jsou totiž ekonomicky závislá na svých inzerentech nebo vlastnících či podléhají zákonodárným orgánům. To v praxi znamená, že by bez financí nemohla fungovat (Jiráček, Köpplová, 2009). Média pak kvůli zisku usilují o zveřejňování co nejatraktivnějších a nejsenzáčnějších zpráv, které udrží zájem publika a přinesou čtenost či sledovanost, a tím i zisk. Jedním takovým přitažlivým tématem je právě válečný konflikt. Čím zajímavější a kontroverznější událost, tím vzniká větší zájem publika a moc médií vzrůstá. Především u válečných konfliktů, jež jsou publiku vzdálené a nepřístupné, vzniká prostor pro využití

moci k vlastnímu prospěchu (Joseph, 2014). Média dále mohou hrát klíčovou roli v takzvané psychologické válce, jejíž součástí mohou být dezinformace a propaganda (Nygren a kol., 2016). Psychologická válka spočívá v tom, že strany konfliktu využívají média jako násobitele síly prostřednictvím očeřování nepřítele či ospravedlňování konfliktu (Joseph, 2014).

Téma role médií v informování o válce vzešlo do popředí s válkou ve Vietnamu, které se přezdívá „*The first living room war*“, tedy první válka z obýváku, a to kvůli rozsáhlému, detailnímu a necenzurovanému televiznímu zpravodajství o dění na frontě. Další válkou, která zviditelnila roli médií v informování o konfliktech, byla válka v Perském zálivu, jež si vysloužila pojmenování „Válka v přímém přenosu“ (Joseph, 2014). Výzkum role médií v kontextu s válkou se ale doposud zabýval spíše válečnými konflikty, ve kterých figurovalo NATO nebo Spojené státy americké. Menší pozornost, z hlediska výzkumů, se naopak věnovala válkám v bývalém Sovětském svazu, tedy například v Moldávii, Gruzii nebo na Ukrajině (Nygren a kol., 2016).

2.3 Role médií v informování o válce na Ukrajině

Začátek rusko-ukrajinské války měl značný dopad nejen na Ukrajinu a zbytek světa, ale také ovlivnil média a masovou komunikaci. Stěžejní role médií v informování o válce na Ukrajině především spočívá v tom, že média stanovují to, co společnost o válce na Ukrajině ví, považuje za pravdu, a jak konflikt celkově vnímá (Pavlik, 2022).

S pokrytím války na Ukrajině také souvisí ověřování faktů, které je při pravdivém reportování o válečném konfliktu naprostou nezbytností. Novináři pro ověřování faktů využívají různé nástroje, například přímé pozorování v místě konfliktu, rozhovory s vojáky a civilisty nebo otevřené zpravodajské zdroje či ověřené informace, které jsou dostupné na internetu. Novinářská validace faktů a pravdivých informací je zásadní z důvodu narůstající propagandy a rozmachu dezinformací v mediálním a on-line prostoru. Je třeba, aby novináři zpochybňovali každou informaci nehlédě na zdroj, odkud informace přišla, jelikož falešné informace mohou přijít jak z Ruska, tak z Ukrajiny či od jiných stran (Pavlik, 2022).

S nástupem války čelí novináři a média mnoho dalším výzvám, jako například již zmíněnému hledání a přinášení pravdivých informací a boji proti těm falešným a nepravdivým. Dále čelí rozhodování o tom, jaké fotografie či videa budou médiím zveřejněna či restrikcím ze strany vlády a armády. Redakce médií v demokratických státech v souvislosti s válkou na Ukrajině hrají významnou roli čtvrtého pilíře demokracie

a v podstatě plní funkci kontroly vlády kvůli potřebě demokratické společnosti na přesné, kvalitní a pravdivé informace, které jsou v době válečných konfliktů akutní (Pavlik, 2022). Oproti tomu se významně liší média ve státech totalitních a autoritativních. Podle Johna V. Pavlika je autoritativním státem i Rusko, ve kterém média působí jako mechanismus pro propagandu Putinova režimu, což má za následek, že obyvatelé Ruska žijí v alternativní a nepravdivé realitě (2022).

Zásadním tématem, které je spojeno s reportováním o válce na Ukrajině, je také zveřejňování audiovizuálních materiálů v médiích, jež obsahují znepokojivé záběry (Coleman, 2022). Audiovizuální materiály mohou poskytovat silné a pravdivé důkazy o dění na Ukrajině, ale zároveň mohou diváky traumatizovat nebo znečitlivět vůči takovému obsahu. Někteří novináři však tvrdí, že odhalení pravdy o konfliktu převažuje obavy o traumatizaci publika (Pavlik, 2022). Publikování necenzurovaných fotografií mrtvých osob bylo do vypuknutí války v médiích spíše výjimečné. Avšak v současné době sociálních sítí zaplavují takové snímky i online prostor, kde si na rozdíl od mainstreamových médií nemůžeme být jisti jejich autentičností a pravdivostí. Podle Lithgowa nemůžeme však tyto fotografie a videa brát jako zaručená fakta, jelikož jsou vždy vyfocena nebo natočena z konkrétního úhlu a nenabízejí kompletní obraz situace tak, jak se odehrála (2022).

2.3.1 Role sociálních sítí v souvislosti s informováním o válce na Ukrajině

S nástupem války na Ukrajině se ukázalo, že sociální sítě mají v rámci informací o konfliktu významnou roli (Ciuriak, 2022), protože změny, které přinesl vznik a rozmach sociálních sítí, ovlivnily všechny sféry žurnalistiky včetně válečných reportáží. Sociální sítě ovlivňují jak publikum, tak práci novinářů. Sociální média přinesla větší rozmanitost zdrojů, občanskou žurnalistiku a zahrnutí různorodých názorů a pohledů šířících se v on-line prostoru do obsahu mainstreamových médií. Sociální platformy změnily také to, jak novináři s informacemi pracují, jak se publikum k informacím dostává, a jak je konzumuje. Odborníci také poukazují na to, že se kvůli sociálním sítím hranice mezi novináři a publikem stírají (Sacco a Bossio, 2015; Meikle, 2016).

Sociální sítě jsou taktéž používány oběma stranami konfliktu jako zbraně. Pro Ukrajinu jsou sociální sítě dalšími kanály, jak produkovat a získávat informace o průběhu války. Vedle toho Rusko využívá sociální sítě jako prostředek pro popření toho, co se ve skutečnosti děje. Digitální prostředí je úrodnou půdou pro propagandu a šíření dezinformací, avšak kontrastně jsou sociální sítě tím prostředkem, který může napomoci při odhalování

falešných informací (Ciuriak, 2022).

Pokud jde o výzkumy ohledně souvislosti role sociálních sítí v informování se o válečných konfliktech, tak se jimi vědecké práce v průběhu let sice zabývaly, ale se zaměřením spíše na zpravodajská média a to, jak využívají sociální sítě pro získávání informací. Provedené studie se soustředily především na sociální síť X – dříve Twitter (e.g., Berry, 2011; Lazer a kol., 2020) a někteří výzkumníci se zabývali i Instagramem a Youtube (e.g. Crilley a Chatterje-Doody, 2020; Al-Rawi, 2021), zatímco relativně nové platformě TikTok se vědecký výzkum věnoval jen velmi málo (e.g., Kaye a kol. 2022; Primig a kol., 2023). Podle Swartové je však důležité se na toto téma zaměřit a klást důraz na mediální gramotnost včetně schopnosti kriticky hodnotit zpravodajství. To zejména z toho důvodu, že lidé, především zástupci mladší generace, stále více spoléhají na sociální sítě jako na zdroj informací a zpráv (2021).

2.3.2 Mediální pokrytí války na Ukrajině z pohledu výzkumů

Podle předchozích výzkumů se způsoby, jak média informují o válce s časem vyvíjejí (Dennis a kol., 1990 dle Pavlika, 2022). Záleží na mnoha faktorech, například zda redakce pochází ze země konfliktu, nebo zda o konfliktu reportují hromadné sdělovací prostředky jiné země. Avšak o mediálním pokrytí války na Ukrajině od února 2022 existuje jen velmi málo výzkumů, protože se jedná o relativně čerstvý a stále probíhající válečný konflikt (Pavlik, 2022). Jeden z raných výzkumů provedl Gregory T. Papanikos, který zkoumal mediální pokrytí tří řeckých deníků v období před invazí a v den invaze. Jeho výzkum dospěl k závěru, že zkoumané deníky jednoznačně odsoudily ruskou invazi na Ukrajinu, což bylo podle autora překvapením, jelikož má Řecko politické vazby s Ruskem (2022). Novější výzkum autorů Hanleyho, Kumara a Durumerica se zase soustředil na kvantitativní analýzu mediálního pokrytí války na Ukrajině ruskými a čínskými médii a mediálními systémy západních zemí. Autoři došli ke zjištění, že západní média charakterizovala rusko-ukrajinský konflikt jako válku a popisovala zločiny páchané ruskou stranou. Média západních zemí se také zaměřila na humanitární a každodenní aspekty války. Oproti tomu ruská a čínská média pojmenovávala ruskou invazi jako konflikt nebo krizi a zaměřovala se na ospravedlňování speciálních vojenských operací. Autoři svým výzkumem nabídli pohled na to, jak média v různých společnostech interpretují a vnímají světové události, a jak vznikají dezinformace a následně se šíří (2023). Podle výzkumu Johna V. Pavlika také stojí za zmínku, že média udělala z pokrytí války na Ukrajině naprostou prioritu a mnohá z nich zavedla samostatné

sekce zpráv věnující se pouze válce na Ukrajině a jejímu vývoji (2022). Pavlik tento aspekt prezentuje na příkladu konkrétních amerických médií, avšak autorka spatřuje podobné rysy i u českých médií. Příkladem mohou být zpravodajské portály iDNES.cz či Aktuálně.cz, kde má válka na Ukrajině svůj vlastní speciál a on-line reportáž, která je aktivní dodnes.²

Pokud jde o česká média, výzkumný tým katedry mediálních a kulturních studií a žurnalistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého provedl ve spolupráci s agenturou STEM/MARK výzkum, který se zabýval postoji českého publika k pandemii covid-19 a vnímáním válečného konfliktu na Ukrajině ve zprávách. Pro účely této diplomové práce se autorka bude věnovat výsledkům ohledně vnímání zpráv o válce na Ukrajině.

Sběr dat probíhal v období od 16. do 23. března roku 2022 na reprezentativním vzorku dospělé české populace (1010 respondentů a respondentek). Část výzkumu, která se věnovala válce na Ukrajině, se zaměřovala na reflexi zpráv o válce na Ukrajině, zdroje, ze kterých lidé čerpají, jak zprávy hodnotí a zda v nich zpravodajství o válce vyvolává strach o vlastní bezpečnost. Výzkum identifikoval čtyři skupiny v českém zpravodajském publiku rozlišené podle úrovně dosaženého vzdělání, pohlaví a věku. Skupiny jsou označeny jako *Nedůvěřiví*, *Nezúčastnění*, *Podporující* a *Obávající se*, a liší se ve svém vztahu ke zpravodajství o koronavirové krizi a válce na Ukrajině. Lidé z *Podporující* skupiny projeví důvěru v oficiální zdroje informací a pozitivně reagovali na zpravodajství o válce na Ukrajině. Byli motivováni k účasti ve finanční pomoci a dobrovolnických aktivitách s výrazným odporem vůči Rusku. *Nedůvěřiví* projeví nedůvěru k odborným a oficiálním zdrojům, označili válečné zpravodajství za neobjektivní a zmatené. Vyjádřili zájem o alternativní zdroje informací a projeví nedůvěru k mainstreamovým médiím. Lidé s označením *Obávající se* prokázali největší znepokojení z možných důsledků válečného konfliktu. Projeví strach z příchodu uprchlíků a ekonomických dopadů, což vedlo ke ztrátě důvěry v mainstreamová média. *Nezúčastnění* měli nevyhraněný názor na mediální pokrytí války na Ukrajině a nízké obavy z dopadů ukrajinské krize.

V rámci informací z médií o začátku války na Ukrajině si pouze přibližně pětina (21 %) respondentů nepamatovala konkrétní zpravodajský zdroj. Ve srovnání s daty z předchozích dvou let, kdy si 39 % populace nevybavilo primární zdroj o prvních nakažených koronavirem v Česku, to ukazuje výrazný nárůst povědomí o konkrétních typech médií v souvislosti s rusko-ukrajinským konfliktem. Nejčastěji jmenovaným prvotním zdrojem informací byla televize, ale více lidí si následně hledalo fakta online na

² Platné k dubnu 2024.

zpravodajských webech a sociálních sítích. Zprávy o ruské invazi na Ukrajinu byly považovány za srozumitelné, aktuální, a především znepokojující napříč všemi médii. Nicméně respondenti se neshodli na tom, zda byly zprávy objektivní a zda jich bylo příliš nebo přiměřeně. Dále výzkum ukázal, že zhruba dvě pětiny respondentů, které kvůli sledování zpráv o válce na Ukrajině přestaly věřit mainstreamovým médiím, začaly hledat alternativní informace. V neposlední řadě výsledky výzkumu naznačují, že vnímání pandemie a války na Ukrajině může být propojeno, a silnou roli v tom má mediální obraz obou událostí (Žurnál UPOL, 2022).

3 Válka na Ukrajině v médiích v kontextu mediální výchovy

Média jsou v dnešní digitální době naprosto neoddelitelnou součástí našich každodenních životů. V současné době online platform a sociálních sítí je zcela nemožné se vyhnout mediálnímu pokrytí války na Ukrajině a mají k němu přístup i děti a dospívající. Autorka se proto v následujících řádcích bude zabývat kontextem mediálních účinků, mediální gramotnosti, digitální gramotnosti a mediální výchovy žáků středních škol.

3.1 Teorie účinků médií

Studium mediální komunikace je založené na předpokladu, že média na příjemce sdělení nějakým způsobem působí a mají nějaké účinky, avšak už neexistují shodné názory o tom, jakou mají tyto účinky povahu a rozsah. Teorii účinků médií existuje celá řada a v průběhu let se měnily a vyvíjely, avšak všechny tyto teoretické perspektivy se zabývají podobnými koncepty, a to tím, jak média formují realitu, jak působí na publikum, a jak ovlivňují názory diváků či čtenářů (McQuail, 1999). Vývoj výzkumu teorie mediálních účinků prošel podle Dennise McQuaila čtyřmi fázemi, a to fází všemocných médií, mocných médií, znovuoobjevení mocných médií a fází dohodnutého vlivu médií. Účinky můžeme dále rozdělit podle časového rozpětí na krátkodobé a dlouhodobé a podle záměrnosti na plánované a neplánované (1999). Výzkumníci se v průběhu let také snažili zachytit a vysvětlit mediální účinky pomocí modelů a teorií. Mezi ty nejznámější patří například kultivační teorie (Gerbner, 1969), agenda-setting (McCombs a Shaw, 1972), spirála mlčení (Noelle-Neumann, 1974), teorie rámování (Entman, 1993) a další teorie mediálních účinků (Dixon a kol., 2020).

V odborné literatuře se tedy uvažuje zejména o čtyřech hlavních etapách vývoje představ o účincích médií na společnost, avšak v současné době už jsou tyto fáze značně zastaralé a nedají se efektivně vztáhnout na dnešní digitální dobu (Jiráček a Köpplová, 2009). V posledních letech se média stala více individualizovaná a personalizovaná, tudíž se o jejich účincích dnes přemýšlí už trochu jinak (Oliver a kol., 2019). Během nedávných let opadl pohled na publikum jako na pasivní příjemce, již jsou médií bezbranně ovlivňováni. Dnes se teoretici na vztah mezi médií a publikem dívají spíše jako na vzájemně interaktivní a aktivní (Foster, 2022). To však neznamená, že se ve 21. století výzkumníci od mediálního vlivu vzdalují, nýbrž jeho hodnota stále nabývá na významu, a to hlavně kvůli technologiím jako jsou všudypřítomné mobilní telefony, počítače, internet či sociální sítě a také kvůli přechodu společnosti do takzvané informační doby. Stejně jako se s časem vyvíjejí média,

posouvá se i vývoj teorií o mediálních účincích (Dixon a kol., 2020).

V souvislosti s předpokládanými účinky mediálních obsahů o válce lze zmínit kultivační teorii George Gerbnera, která tvrdí, že lidé, jež jsou vystaveni jednomu typu mediálního obsahu po delší časové období, mohou mít tendenci přijímat to, co vidí v médiích jako normu nebo realitu (Gerbner, 1969). Gerbner tuto teorii vztahoval výhradně na televizi. Hlavním principem této teorie tedy je, že dlouhodobé vystavení konkrétnímu televiznímu obsahu může ovlivňovat vnímání skutečného světa a formovat náhled diváka na něj tím, že prezentuje určité normy, vzory a hodnoty. Nejdříve nastává etapa dozvídání se informací a poté konstrukce pohledu na sociální realitu. Gerbnerův výzkum kladl také důraz na zobrazování násilí a zločinu, z čehož vzešla hypotéza „syndromu zlého světa“. Ta tvrdí, že lidé, kteří sledují hodně násilných obsahů, vnímají svět jako mnohem nebezpečnější místo, než je tomu tak ve skutečnosti (McQuail, 1999). Avšak Gerbnerova kultivační teorie vznikla v době, kdy ve Spojených státech byly hlavním zdrojem informací tři populární televizní stanice, dnes ve 21. století už je tomu jinak, hlavně kvůli rozvoji technologií jako jsou například streamovací služby nebo sociální sítě. Podle Gerbnerovy teorie byli lidé dříve pohlaceni mediálním prostředím televize, lze tedy předpokládat, že dnes jsou lidé pohlaceni v mediálních prostředích nových médií. Kultivační teorie může být tak stále relevantním teoretickým konceptem, ale musí se brát v potaz změny v moderních mediálních technologiích (Dixon a kol., 2020).

Další teorií mediálních účinků, která by se dala vztáhnout na válečné mediální obsahy, je teorie nastolování témat (tzv. agenda-setting), kterou po Bernardu Cohenovi rozvinuli teoretici Maxwell McCombs a Donald Shaw (1972). Hlavní hypotéza této teorie pojednává o schopnosti médií nastolovat témata, která jsou ve společnosti důležitá a mluví se o nich ve veřejné diskusi. Zahrnuje také hypotézu o tom, že pokud média začnou přikládat větší důležitost nějakému tématu, pak ho veřejnost bude považovat za důležité. To, jak média prezentují určitá témata může podle této teorie ovlivnit veřejné mínění (McQuail, 1999). I když tuto teorii popsal již v roce 1922 Walter Lippmann, podle současných výzkumů je v době online zpravodajství a sociálních sítí stále aktuální. Výzkumníci se dnes zaměřují především na online zpravodajská média, sociální sítě a jejich nastolování témat (Dixon a kol., 2020).

3.2 Mediální gramotnost

V dnešní době se už asi nikdo nepozastaví nad tím, že téměř neustále a pravidelně

konzumujeme rádio, televizi, internet a sociální sítě a od nástupu chytrých telefonů mobil téměř nedáme z ruky, což znamená, že jsme neustále on-line. Média dnešní společnost obklopují v takovém množství, že se dá konstatovat, že žije ve světě médií (Deuze, 2016). Proto by lidé, žijící ve světě protkaném médii, měli mít určitou základní výbavu pro pochopení médií, jež nazýváme mediální gramotností (Jiráček a Köpplová, 2009). Tato gramotnost je souborem poznatků a dovedností, který vede k tomu, že se mediálně vzdělaný člověk zvládá orientovat v nepřehledné mediální nabídce (Mičienka a Jiráček, 2007). Mediální gramotnost lidem dále umožňuje médiím porozumět, chápat jejich povahu a obsah a bezpečně je využívat pro svůj prospěch (Jiráček a Köpplová, 2009). Mediální vzdělání se dá také označit za komunikační kompetence zahrnující schopnosti vyhledávat informace, dále je analyzovat, hodnotit a předávat (Bína, 2005).

Mediální gramotnost zkrátka nemá jednoznačnou a jednoduchou definici, avšak tato kompetence zpravidla obsahuje:

- vědomosti k využívání médií pro informace a zábavu;
- dovednosti pro kritické nahlížení na média;
- poznatky pro kritický přístup k médiím;
- kontrolu vlastního užívání médií;
- poznatky pro rozpoznávání dezinformací a fake news (Mičienka a Jiráček, 2007).

Potřebné úrovně mediální gramotnosti nedosahují všichni lidé stejným tempem. Především proto stoupla ve veřejném prostoru potřeba systematického vzdělávání v mediální komunikaci (Jiráček a Wolák, 2007), což se děje hned v několika rovinách, a to formou mediální výchovy, mediální osvěty a odborné přípravy (Jiráček a Köpplová, 2009).

3.3 Digitální gramotnost

Jak už bylo zmíněno, žijeme ve světě digitálních technologií, tudíž nesmíme opomenout ani pojem digitální gramotnost. Vzdělanost v digitální oblasti se pojí s potřebou osvojení nových kompetencí pro život s internetem. Tento pojem definoval autor Paul Gilster jako dovednost pracovat v on-line prostředí a posuzovat on-line informace (1997, dle Jeřábka a kol., 2019). Rámcový vzdělávací program v oblasti informatiky a ICT definuje digitální gramotnost jako soubor kompetencí, který člověk potřebuje pro bezpečnou, kritickou, sebejistou a kreativní práci s digitálními technologiemi jako jsou například mobilní telefony, sociální sítě nebo počítače. Tyto kompetence však nejsou trvalé, mění se v souvislosti s tím, jak se mění způsoby využívání internetových technologií ve společnosti (NÚV, 2018).

Digitálně gramotný člověk by měl být schopný:

- kritického myšlení a informovaného rozhodování o obsahu nalezeného na síti;
- získávání informací a znalostí z různých digitálních informačních zdrojů;
- spravovat příchozí informace;
- ostražitosti při posuzování platnosti a úplnosti materiálů získaných z elektronických zdrojů;
- vytvoření si osobní informační strategie;
- spojení s ostatními lidmi na síti a získat od nich pomoc;
- pochopit problém a řešit příslušné informační potřeby (Jeřábek a kol., 2019).

Obě kompetence vysvětlené v předchozích kapitolách, tedy jak mediální gramotnost, tak digitální gramotnost, jsou nezbytnou součástí našich životů a je důležité si tyto schopnosti a poznatky osvojovat. V tom může být nápomocná právě mediální výchova.

3.4 Mediální výchova

Média se postupným vývojem začlenila jak do kulturní a sociální sféry, tak i do té politické a ekonomické. Každý z nás tak stojí před náročným, ale významným úkolem moderní doby, a to orientovat se ve světě protkaném médiem a pochopit jak význam těchto médií, tak i to, jak na nás působí. Komunikační a informační prostředky se neustále dynamicky proměňují převážně v závislosti na rozvoji komunikačních technologií, a proto by každý člověk, jež v takové moderní společnosti žije, měl mít alespoň základy znalostí k pochopení médií. Jak už bylo uvedeno, tyto základní schopnosti a znalosti nazýváme mediální gramotností. Jedním z vícero způsobů zvyšování mediální gramotnosti je mediální výchova, která může být školní i mimoškolní (Jiráková a Köpplová, 2009). V této kapitole a zároveň v celé diplomové práci se autorka zabývá mediální výchovou ve školním prostředí.

Mediální výchova je vyučovacím předmětem, jenž vede ke zvýšení mediální gramotnosti. Cílem mediální výchovy je podle Jana Jiráky rozvinutí mediální gramotnosti takovým způsobem, aby člověk mohl využívat média kontrolovaně a zároveň natolik, že je schopen mediální nabídky co nejvíce využít (2004). Jak už bylo poznamenáno, lidé by měli být v současné době schopni takzvané „žít život v médiích“, orientovat se v jejich produkci a zároveň médiím porozumět. Proto se mediální výchova zaměřuje na soustavný rozvoj kritického myšlení a nakládání s médiem (Verner a Bezchlebová, 2007).

Školní výchova k médiím se v Česku začala do základního a středoškolského vzdělávání zavádět až na přelomu 20. a 21. století v souvislosti s kurikulární reformou (Jiráková

a Köpplová, 2009). Nyní je mediální výchova součástí rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělání a pro gymnázia (RVP ZV, RVP G), které vytváří Národní ústav pro vzdělávání, a školních vzdělávacích programů (ŠVP), které si tvoří školy samy. Mediální výchova je v českém školním systému takzvaným průřezovým tématem, což prakticky znamená, že je výuka o médiích na škole samostatným předmětem nebo se vyučuje napříč různými předměty, přednáškami či projektovými dny (Kaderka, n.d.).

3.5 Mediální výchova na středních školách

Mediální výchovu má v kompetenci Národní ústav pro vzdělávání a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které vydává již zmíněné RVP, jejichž součástí jsou průřezová témata včetně mediální výchovy (NÚV, n.d.). Rámcový vzdělávací program je závazný rámec pro tvorbu školního vzdělávacího programu a byl do vzdělávání v České republice zavedený zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (NÚV, n.d.). Tento zákon je platný od 1. ledna 2005 a transformoval tak český vzdělávací systém pro komplexnější rozvoj vzdělávání (Sbírka zákonů, 2008). Rámcový vzdělávací program stanovuje zejména cíle, formu, délku a povinný obsah vzdělávání, jeho organizaci, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání. Tento dokument musí rovněž odpovídat nejnovějším poznatkům vědních disciplín, pedagogiky a psychologie, proto se rámcové vzdělávací programy pravidelně revidují a aktualizují (Edu.cz, n.d.).

Rámcové vzdělávací programy souvisí s jednotlivými školními vzdělávacími programy (ŠVP), jelikož by ŠVP měl vycházet z pravidel a předpisů rámcového vzdělávacího programu. Jednotlivé školy si pak následně stanovují svůj vlastní školní vzdělávací program v souladu s RVP, jehož obsah vzdělávání může být realizován v rámci školních předmětů nebo jiných ucelených částí studia. ŠVP si musí každá škola sama vyhotovit, ale může si ho upravit podle vlastní specializace, poté ho škola zveřejní a měla by se jím řídit. Každé ŠVP musí obsahovat identifikační údaje školy, charakteristiku daného zařízení, učební plán a učební osnovy, hodnocení žáků a autoevaluaci školy. Školní vzdělávací program poté slouží jako veřejný dokument pro kontrolu státu, případně jako informace o daném školském zařízení pro rodiče a studenty (Edu.cz, n.d.).

Jak už bylo uvedeno, mediální výchova je takzvaným průřezovým tématem, což znamená, že realizace tohoto předmětu je sice povinná, ale není přesně stanoveno, jakým způsobem, a v jakém rozsahu má být výuka ve škole realizována. Podle Jiráka, Šťastné

a Zezulkové lze mediální výchovu zařadit do výuky třemi základními způsoby, a to:

- formou vyučovacího předmětu s vlastní časovou dotací (povinného, povinně volitelného, volitelného);
- formou dlouhodobého či krátkodobého projektu;
- formou dílčích aktivit v rámci jiných předmětů.

Lze využít i kombinaci daných způsobů nebo využít několika způsobů současně, záleží na rozhodnutí konkrétní školy (2018).

3.5.1 Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání

Rámcové vzdělávací programy jsou vytvářeny pro jednotlivé stupně školního vzdělávání zvláště, proto byl zavedený i pro gymnázia (RVP G). Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (2022) je ústředním státním dokumentem určeným pro tvorbu školního vzdělávacího programu na čtyřletých gymnáziích a vyšším stupni víceletých gymnázií. Stanovuje základní vzdělávací úroveň, kterou musí každá škola respektovat, a specifikuje úroveň důležitých kompetencí, kterých by měli žáci na konci svého vzdělávání na gymnáziu dosáhnout. Tento dokument dále vymezuje závazný vzdělávací obsah, zahrnující očekávané výstupy a učivo, jehož součástí jsou průřezová témata. Mezi tato průřezová témata patří:

- osobnostní a sociální výchova;
- výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech;
- multikulturní výchova;
- enviromentální výchova;
- mediální výchova.

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia normativně stanovuje obecný rámec pro vzdělávání na gymnáziu. RVP G mimo jiné vymezuje konkrétní cíle vzdělávání, klíčové kompetence, obsah vzdělávání, jeho organizační uspořádání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Tímto způsobem poskytuje školám a pedagogům jasné směrnice a normy pro utváření vlastního ŠVP (Edu.cz, n.d.).

3.6 Význam mediální výchovy v kontextu s mediálním pokrytím války na Ukrajině

V únoru 2022 zahltily zprávy o vypuknutí války na Ukrajině veškerá média. Tato událost rezonovala jak celou společností, tak i ve školních prostředích. Žáci gymnázií, se s válkou na Ukrajině a mediálními obsahy o ní, setkávali na každodenní bázi, a proto by mělo mít

toto náročné a citlivé téma svůj prostor ve výuce (JSNS, n.d.). Význam mediální výchovy je v kontextu mediálního pokrytí války velmi důležitý, jelikož se většina z nás, včetně studentů, o válkách ve světě dozvídá výhradně z médií. Jelikož většina lidí nemá možnost přímé konfrontace s událostmi, které se odehrávají v zemích válečného konfliktu, spoléháme se na mediální zpravodajství jako na hlavní zdroj informací. A v této situaci vstupuje do hry mediální výchova a mediální gramotnost, jež může studentům poskytnout nezbytné nástroje a kompetence pro kritické hodnocení a pochopení mediální reality (Jirák, 2006).

Způsoby prezentace informací o válce mohou být ovlivněny mnoha faktory, jako jsou například záměry tvůrců zpráv, omezené možnosti a závislosti médií, technologické limity, kulturní a politický kontext. Mediální výchova umožňuje jednotlivcům rozpoznávat a chápat tyto vlivy, čímž podporuje schopnost kriticky se srovnávat s prezentovanou mediální realitou. Dalším stěžejním aspektem mediální výchovy je schopnost orientovat se ve světě médií a pochopit jeho fungování. Mediální gramotnost získaná mediální výchovou umožňuje lidem nejen budovat sebeobranu proti sugestivním mediálním sdělením, ale také se aktivně podílet na interpretaci událostí a pracovat s mediálními informacemi k vlastnímu prospěchu (Jirák, 2006).

To, že téma válečného konfliktu na Ukrajině do výuky patří, dokládá i znění školského zákona a rámcových vzdělávacích programů (Pražák, n.d.). Školský zákon uvádí, že by žáci měli v průběhu svého vzdělávání získávat dovednosti k pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod, utvářet si vědomí o národní a státní příslušnosti a respektu ke každého národnostní identitě. Mají si dále osvojit zásady a pravidla vycházející z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku (2023). Rámcové vzdělávací programy zase zmiňují několik dalších klíčových znalostí, jež si mají žáci osvojit. V souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině lze zmínit schopnosti k řešení problémů, komunikativní, občanskou a digitální kompetenci (RVP, 2022). Žáci vykazují schopnosti k řešení problémů, když vnímají rozmanité problémové situace ve škole i mimo ni. Dokážou rozpoznat a pochopit problém, aktivně přemýšlet o nesrovnalostech a hledat příčiny. Zároveň na problém nahlíží z vícero stran a plánovaně přistupují k řešení, využívají svůj vlastní úsudek, představivost a zkušenosti. Kritické myšlení je klíčové, a to jak při rozhodování, tak při schopnosti obhájit svá rozhodnutí, přičemž si jsou žáci vědomi zodpovědnosti za následky svých činů. V oblasti komunikativních dovedností by měli být žáci schopni porozumět různým typům textů a záznamů, včetně obrazových materiálů a symbolických a grafických vyjádření. Dále by

měli aktivně přemýšlet o informačních a komunikačních prostředcích, reagovat na ně a tvořivě je využívat pro svůj osobní rozvoj a aktivní zapojení do společenského dění. V neposlední řadě by žáci měli efektivně využívat informační a komunikační prostředky a technologie pro komunikaci s okolním světem. Co se týče občanských znalostí, žáci by měli respektovat přesvědčení druhých, vážit si vnitřních hodnot ostatních a odmítat útlak a hrubé zacházení. Měli by být schopni se vcítit do situací druhých a uvědomovat si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí. Zároveň by měli být schopni porozumět základním principům zákonů a společenských norem a být si vědomi svých práv a povinností. Při rozhodování by žáci měli jednat zodpovědně podle konkrétní situace, poskytovat účinnou pomoc a chovat se odpovědně v krizových situacích. V oblasti digitální odbornosti by žáci měli být schopni aktivně získávat, vyhledávat, kriticky posuzovat, spravovat a sdílet data, informace a digitální obsah. Volbou vhodných postupů, způsobů a prostředků, které odpovídají konkrétním situacím a účelům, prokazují schopnost efektivně pracovat s digitálními technologiemi. Zároveň by měli chápat význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamovat se s novými technologiemi, kriticky hodnotit jejich přínosy a reflektovat rizika jejich využívání (RVP, 2022). Všechny tyto zmíněné schopnosti a dovednosti jsou podle Pražáka odůvodněným, proč téma rusko-ukrajinského konfliktu zařadit do výuky (n.d.).

3.7 Konzumace mediálních obsahů o válce na sociálních sítích adolescenty

Dospívající adolescenti, tedy mladí lidé ve věku od 11 do 21 let, se stávají nejoddanějšími konzumenty zpravodajských obsahů na sociálních sítích, a to hlavně z důvodu, že současná generace dospívajících se sociálními sítěmi a digitálními technologiemi vyrůstá a je zvyklá být propojená se světem skrze sociální média (Ku, 2019). Dalšími důvody, proč mladí lidé preferují konzumaci zpráv ze sociálních sítí, je hned několik. V první řadě umožňují sociální sítě uživateli stát se z pasivního příjemce zpráv příjemcem aktivním v rámci produkce a šíření zpráv (Choi, 2016). Sociální sítě dále poskytují nekonečné komunikační prostředí, jež je každému otevřené, a to zvyšuje zájem a podíl mladých lidí na aktuálních událostech oproti médiím tradičním (Oeldorf-Hirsch a Sundar, 2015). V neposlední řadě je u konzumace zpráv mladší generací vyzdvihována bezprostřednost sociálních sítí, která zvyšuje vliv zpráv (Choi a Lee, 2015). Sociální sítě jsou také snadno dostupné, interaktivní a rychlé, tudíž mají mladí lidé tendenci vnímat zprávy v prostoru sociálních sítí jako spolehlivější (Al-Saied, 2023).

Faktem je, že se mládež k mediálním obsahům o válce na Ukrajině dostávala nejvíce skrze sociální sítě (Weeks, 2022). Válka na Ukrajině je proto označována jako „*The first TikTok war*“, tedy v překladu z angličtiny, první válka na TikToku. A to hlavně z toho důvodu, že se miliony lidí o dění na Ukrajině dozvídaly právě ze sociální sítě TikTok a dalších sociálních platform (Weeks, 2022). V průběhu let se sociální sítě více zaměřují na multimediální obsahy a mobilní telefony jsou v dnešní době natolik technologicky vyspělé, že mají schopnost zachycovat a přenášet události v reálném čase. Kombinací těchto faktorů se tak válka na Ukrajině stala mediálním obsahem proudícím po všech dostupných sociálních platformách, a to bez jakékoliv cenzury, korektury či ověření důvěryhodnosti informací (Chayka, 2022). Sociální sítě se sice staly hlavním prostředkem formování názorů ohledně války na Ukrajině ve společnosti, ale rozhodně nejsou tím nejlepším a nejdůvěryhodnějším zdrojem informací, zejména v době válek a konfliktů. Sociální sítě se mohou stát účinným nástrojem pro šíření propagandy a dezinformací (Al-Saied, 2023).

3.7.1 Algoritmy sociálních sítí

Jak už bylo zmíněno, mladí lidé konzumují zpravodajství převážně na sociálních sítích, kde příspěvky podléhají takzvanému algoritmu (Swart, 2021). Tento počítačový proces můžeme chápat jako sled pokynů a příkazů, jejichž aplikace přinese řešení pro danou úlohu. Algoritmy sledují naše chování na sociálních sítích a předkládají nám některé příspěvky a jiné zas nikoliv. Dále hrají zásadní roli při výběru informací, které jsou touto technologií pokládány za relevantní (Gillespie, 2014). Algoritmická doporučení obsahu mohou pomoci vybírat relevantní témata pro danou osobu a omezovat informační přetížení dnešní doby, avšak tento způsob filtrování informací může vést k tomu, že se k uživateli nedostanou konkrétní zprávy, které algoritmický program vyhodnotí jako nerelevantní, a uživatel tak ztrácí právo výběru (Swart, 2021). Podle Bucherové mohou algoritmy změnit způsob, jak se informace šíří a následně formovat naše vnímání událostí (2018).

Příjemci zpravodajských obsahů na sociálních sítích jsou podle Swartové stále více vystavováni systémově vybraným informacím včetně mladých lidí do věku 25 let, kteří zprávy získávají zejména na Instagramu, Facebooku, TikToku nebo Youtube (2021). Algoritmy tedy stále více ovlivňují, jak mladší generace chápe svět kolem sebe, a jak mladí lidé přistupují ke zpravodajství. Podle Swartové také neustále roste počet sociálních sítí a mediálních platform s algoritmicky personalizovaným obsahem, a proto je jejich pochopení v současné době nepostradatelnou součástí mediální, digitální a zpravodajské

gramotnosti. Avšak tradiční mediální výchova se zaměřuje spíše na výuku, která se soustředí na to, jak kriticky vyhodnocovat informace, nikoliv jak mohou algoritmy ovlivňovat obsah na sociálních sítích (2021).

3.7.2 Sociální sítě jako nástroj propagandy a dezinformací

Sociální sítě mohou být nástrojem pro šíření propagandy, falešných informací nebo dezinformací (Ciuriak, 2022). V době, kdy Rusko zahájilo invazi na Ukrajinu, se také velmi rychle ukázalo, že obě země využívají sociální sítě pro manipulaci pravdivých informací (Al-Saied, 2023). Podle Astutiové a kolektivu se sociální média stala digitálním nástrojem propagandy v rámci rusko-ukrajinské války a stala se taktéž jedním ze zdrojů konfliktu, který situaci zhoršuje šířením falešných a předpojatých zpráv. Rusko i Ukrajina využívají sociální sítě jako bojiště informací, a to zejména k ovlivnění veřejného mínění jak na Ukrajině, tak v Rusku, a dokonce i ve světě (2022). Sociální sítě jako Facebook, TikTok, Instagram nebo X (dříve Twitter) jsou jedním z klíčových nástrojů pro válku mezi Ruskem a Ukrajinou a důležitým aspektem tohoto boje jsou také jejich algoritmy. Ty mohou zvýšit dopad propagandy a dezinformací, což usnadňuje rychlé šíření těchto zpráv na sociálních platformách. Proto je důležité přistupovat ke zprávám na sociálních sítích zodpovědně a mediální či digitální gramotnost je v tomto ohledu nezbytná (Astuti a kol., 2022).

3.8 Mediální výchova na píseckém gymnáziu

Jelikož se tato diplomová práce zaměřuje na výzkum vztahu žáků k mediálním obsahům o válce na Ukrajině v souvislosti s mediální výchovou na Gymnáziu Písek, je tak nezbytné popsat, jakým způsobem tamní výuka o médiích funguje.

Písecké gymnázium má mediální výchovu ve svém Školním vzdělávacím programu zařazenou na základě rozpracování části obsahu průřezového tématu Mediální výchova Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP G). Na píseckém gymnáziu je výchova k médiím vyučována jako samostatný předmět v druhém ročníku vyššího gymnázia a dále jsou témata výuky vyučována napříč různými předměty. Mediální tematika se vyučuje především v jazykových předmětech jako je český jazyk, anglický jazyk, německý jazyk a francouzský jazyk, dále v dějepisu, zeměpisu, v informatice a v základech společenských věd. Zároveň je součástí různých externích přednášek například od městské knihovny (ŠVP Gymnázia Písek, 2016). Předmět mediální výchovy se na píseckém gymnáziu vyučuje od roku 2007 a do roku 2019 byl součástí výuky i seminář mediální výchovy, jež měl dotaci

dvou vyučovacími hodinami týdně a na problematiku médií se zaměřoval více do hloubky. Z předmětu bylo možné složit i maturitní zkoušku. Tento seminář i možnost maturitní zkoušky byly zrušeny se změnou vedení ve školním roce 2019/2020 (Havrdová, 2022).

Zařazení mediální výchovy jako samostatného předmětu odůvodňuje vedení píseckého gymnázia ve svém Školním vzdělávacím programu jako potřebu současné společnosti.

...Média všech druhů ovlivňují život dnešního člověka více než kdy předtím. Současná společnost proto vyžaduje, aby se její členové dokázali, co nejsamostatněji orientovat v mediální nabídce. Masová média mají na kvalitu života člověka vliv natolik významný, že s médii není možné nakládat toliko intuitivně, nýbrž především poučeně – je tedy třeba u žáků dosáhnout mediální gramotnosti (ŠVP Gymnázia Písek, 2016, s. 114).

Mediální výchova je na píseckém gymnáziu pojata tak, aby u žáků rozvíjela schopnost tvořivě a kriticky nakládat s médii a jejich nabídkou za pomoci rozboru mediální produkce, vlastní tvorby mediálních produktů a osvojování si poznatků o fungování médií ve společnosti (ŠVP Gymnázia Písek, 2016).

Od doby autorčina předchozího výzkumu v rámci bakalářské práce v roce 2021 se forma vyučování mediální výchovy na gymnáziu v Písku nezměnila (Havrdová, 2022).

Empirická část

4 Metodologie – případová studie

Autorka se rozhodla svým výzkumem navázat na svou bakalářskou práci, jež se zabývala vztahem studentů z Gymnázia Písek k mediální výchově a mediální gramotnosti. Hlavním zjištěním této bakalářské práce byla většinová nespokojenost žáků s tamní výukou o médiích a její nedostatečný přínos pro dotazované žáky. Avšak žáci tehdy projevovali zvýšený zájem o mediální výchovu a osvojení si užitečných informací o fungování médií. Vyjadřovali také názor podporující důležitost mediální výchovy, zejména v kontextu dnešní doby (Havrdová, 2022).

V této diplomové práci navazuje autorka na své předchozí poznatky a zaměřuje se na aktuální téma, jímž je válka na Ukrajině, ve spojitosti s mediální výchovou. Výzkum pro diplomovou práci realizovala opět na píseckém gymnáziu formou případové studie, v jejímž rámci vedla polostrukturované rozhovory se studenty gymnázia. Hlavním cílem diplomové práce je prozkoumat, jak studenti vnímali a interpretovali mediální obsahy o válce na Ukrajině, analyzovat jejich názory na mediální pokrytí situace během prvního měsíce konfliktu a zjistit, jakou úlohu měla mediální výchova ve škole v informování se o válce na Ukrajině. Autorka v následujících kapitolách, tedy v empirické části práce, formuluje hlavní výzkumný problém a výzkumné otázky (hlavní a vedlejší), popisuje zvolené metody zkoumání a následně představuje vzorek výzkumného šetření, konkrétní postup výzkumu a jeho výsledky.

4.1 Výzkumný problém a cíl výzkumu

Ústředním předmětem kvalitativního výzkumu v této diplomové práci je způsob, jakým studenti z píseckého gymnázia vnímali mediální pokrytí prvního měsíce války na Ukrajině v českých médiích. Autorka ve svém výzkumu zjišťuje, jak studenti vnímali a interpretovali tyto mediální obsahy v prvním měsíci války, a to vše propojuje s úlohou mediální výchovy ve škole v období začátku války na Ukrajině.

4.2 Výzkumné otázky

Jádrem každého výzkumu jsou bezesporu výzkumné otázky. Ty si stanovuje každý výzkumník na začátku svého projektu tak, aby korespondovaly se stanoveným cílem a výzkumným problémem. Výzkumné otázky plní funkci zaostření vědeckého projektu tak,

aby studie poskytla výsledky v souladu se stanoveným cílem a funkci pomyslné cesty, jakou projekt vést. Otázky pro výzkumnou práci mají podobu tázacích vět a pomáhají výzkumný problém zúžit a konkretizovat. Otázky je stěžejní formulovat jasně a pochopitelně, abychom na konci projektu věděli, zda na ně jsme schopni odpovědět či nikoliv (Švaříček, Šed'ová a kol., 2014).

Autorka v rámci této diplomové práce hledala odpověď na hlavní výzkumnou otázku (HVO), která zní: **Jak vnímali studenti mediální obsahy o rusko-ukrajinském konfliktu v prvním měsíci války?**

Od hlavní výzkumné otázky autorka odvodila několik vedlejších výzkumných otázek (VVO), na které také hledala odpovědi. Vedlejší výzkumné otázky jsou:

VVO1: Jakým způsobem se studenti informovali o daném konfliktu?

VVO2: Jak studenti pracovali s informacemi z médií o daném konfliktu v rámci mediální výchovy?

4.3 Kvalitativní výzkum

Autorka pro svou diplomovou práci zvolila kvalitativní formu výzkumného šetření, neboť jeho povaha dokáže zachytit detailnější informace o zkoumaném aspektu než studie kvantitativní. John W. Creswell definoval kvalitativní výzkum jako „...proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému“ (2014, s. 173). Podle Creswella výzkumník vytváří komplexní obraz situace, analyzuje texty, informuje o názorech účastníků výzkumného šetření a provádí výzkum v přirozených podmínkách (2014).

Při kvalitativním výzkumu si daný badatel na začátku svého projektu stanoví výzkumné téma a formuluje si základní výzkumné otázky. Výzkumník následně vyhledává a analyzuje jakékoliv informace související s tématem průzkumu, pracuje v terénu a sbírá data, která současně analyzuje. Sběr dat a jejich analýza probíhá v delším časovém úseku a výzkumník provádí deduktivní a induktivní závěry. Výsledek kvalitativního výzkumu často obsahuje rozsáhlé citace z rozhovorů s informanty, podrobný popis místa zkoumání a výzkumníkovy poznámky, jež si dělal při práci v terénu (Hendl, 2005). Kvalitativní výzkum spočívá ve sběru dat bez stanovení základních proměnných a hypotéz na počátku výzkumu. Výzkum nezávisí ani na předem stanovené teorii. Jedná se o prozkoumání určitého jevu, o kterém se výzkumník snaží přinést co nejvíce informací. Kvalitativní výzkum využívá induktivní logiky, což znamená, že až po nasbírání dat začíná výzkumník

pátrat po pravidelnostech, z nichž vyvozuje závěry. Výstupem kvalitativního projektu je formování nové teorie nebo hypotézy, ty však není možné zobecnit, jelikož jsou platné jen pro konkrétní získaná data (Švaříček, Šed'ová a kol., 2017).

4.4 Případová studie

Jak může být z názvu již patrné, autorka si pro kvalitativní výzkum této diplomové práce zvolila metodu případové studie, jelikož se jedná o detailní studium jednoho konkrétního gymnázia, tedy Gymnázia Písek, a o analýzu názorů několika mála jedinců z tamních třetích ročníků.

Případová studie je metodou, při které se sbírá velké množství dat od několika informantů, již pomáhají zachytit složitost případu a celistvé vztahy v propojení se širšími souvislostmi (Hendl, 2005). Odborníci se však neshodují na jednotné definici pro případovou studii, ale lze konstatovat, že se jedná o empirický výzkumný design, jehož cílem je porozumět složitým sociálním jevům (Šed'ová, Švaříček a kol., 2014). Další charakteristiku případové studie stanovil autor Robert K. Yin. Podle něj je případ jako předmět výzkumu integrovaným systémem s vymezenými prostorovými i časovými hranicemi. Zkoumání sociálního jevu se odehrává vždy v reálném kontextu v přirozených podmínkách výskytu jevu a pro získání relevantních dat je využíváno všech dostupných zdrojů a metod (Yin, 2003).

Existuje několik typů případových studií, a to:

- osobní případová studie;
- studium komunity;
- studium sociálních skupin;
- studium organizací a institucí;
- studium událostí, rolí a vztahů (Šed'ová, Švaříček a kol., 2014).

Případovou studii provedenou v rámci této diplomové práce autorka řadí k pátému bodu, tedy ke studiu událostí, rolí a vztahů.

Data pro případovou studii mohou být získána pomocí analýzy dokumentů, pozorování nebo formou rozhovorů. Stejně tak je možné tyto metody kombinovat. Data se následně třídí, dávají do kategorií a interpretují se. Výsledná zpráva výzkumného šetření pomocí případové studie by měla obsahovat dostatečný popis získaných bohatých a relevantních dat, různé perspektivy a alternativní pohledy na fenomén. Měla by být čtivá, mít význam pro teorii a měla by čtenáře zaujmout svou objektivitou a neobvyklostí (Hendl,

2005). Celkově je případová studie podle řady autorů (např. dle Roberta K. Yina, 2003, Michaela Q. Pattona, 2001, nebo Helen Simons, 2009 a dalších) velmi pružná strategie výzkumu a nabízí mnoho pozitiv, například snadno srozumitelné výsledky, zachycení unikátních vlastností a faktorů nebo zakotvení v realitě (Šedřová, Švaříček a kol., 2014). Podle Nisbeta a Watta má případová studie i své nedostatky, a to například nezobecnitelnost výsledků studie nebo sklon ke zkreslení ze strany výzkumníka (1984).

4.5 Polostrukturovaný rozhovor

Autorka si pro sběr dat a provedení výzkumu zvolila polostrukturovaný rozhovor, který je flexibilní a obsahuje předem připravené otázky, jež mají za úkol identifikovat výzkumná témata pomocí detailních odpovědí respondentů. Připravený scénář polostrukturovaného rozhovoru obsahuje předpřipravená ústřední témata, na která navazují témata doplňující. Doplňující otázky mají za úkol rozšířit původní záměr ústředních otázek a mohou přispět k lepšímu pochopení výzkumného problému (Miovský, 2009).

Polostrukturovaný rozhovor napomáhá tomu, že se výzkumník může soustředit na hlavní výzkumný problém a dojít tak k předem stanovenému cíli a odpovědět na výzkumné otázky svého vědeckého projektu. Badatel může při polostrukturovaném rozhovoru používat různé pomůcky jako vytištěný seznam otázek, poznámkový blok či nahrávací zařízení. Základem rozhovoru je konverzace. Výzkumník si je s informantem při polostrukturovaném rozhovoru rovný, musí si získat jeho důvěru, může měnit styl rozhovoru, přeskakovat pořadí otázek a doptávat se na otázky jiné, pokud to tak z rozhovoru vyplyne. Polostrukturovaný rozhovor výzkumník začíná obecnějšími tématy a následně pokračuje specifitějšími přímými i nepřímými otázkami. Výzkumníkův úkol je ptát se na srozumitelné otázky a vést plynulý rozhovor za pomoci komunikační výrazů, například přitakávání. Autor výzkumu se vyptává na otázky, které se vztahují ke zkušenostem, znalostem, názorům, k faktům, ke vnímání a k chování. Z otázek a následných odpovědí se pak snaží poskládat jasný a ucelený obraz (Mišovič, 2019). Polostrukturovaný rozhovor je podle Mišoviče oblíbenou metodou sběru dat kvůli jeho flexibilitě, dostupnosti a pochopitelnosti. Často se jedná o nejefektivnější možný prostředek k získání informací v rámci výzkumného projektu (2019).

4.6 Účastníci výzkumu

Výzkumného šetření formou polostrukturovaných rozhovorů se zúčastnilo 16 studentů

píseckého gymnázia třetích ročníků ve věkovém rozmezí 17 až 18 let. Žáci třetích ročníků gymnázia byli pro výzkum této diplomové práce zvoleni, protože v době, kdy začala válka na Ukrajině, zároveň procházeli výukou mediální výchovy. Na rozhovorech se podílely dívky (9) a chlapci (7), kteří se k účasti na rozhovorech přihlásili dobrovolně. Neplnoletí respondenti výzkumu potřebovali podepsaný souhlas rodiče pro participaci ve výzkumu, jenž byl zajištěn předem.

Tabulka č.1: Účastníci výzkumu (5. F v šestileté formě studia odpovídá 3. ročníku čtyřletého studia na gymnáziu.)

Participant číslo:	Krycí jméno:	Věk:	Třída:
1.	Karel	17 let	3.A
2.	Filip	18 let	3.A
3.	Radek	17 let	3.A
4.	Pepa	17 let	3.A
5.	Honza	17 let	3.A
6.	Ondřej	18 let	3.B
7.	Eva	17 let	3.B
8.	Zuzana	17 let	3.B
9.	Jirka	17 let	3.B
10.	Lenka	18 let	3.B
11.	Marie	17 let	3.B
12.	Petra	18 let	5.F
13.	Anna	17 let	5.F
14.	Pavčina	17 let	5.F
15.	Andrea	18 let	5.F
16.	Kateřina	17 let	5.F

Zdroj: autorka

4.7 Návod k rozhovoru

Rozhovorové otázky byly rozdělené na tři základní sekce, a to **vztah k médiím, válka na Ukrajině v médiích** a **válka na Ukrajině v rámci mediální výchovy**. Třetí část rozhovoru, tedy otázky na válku na Ukrajině v rámci mediální výchovy, autorka rozdělila podle odpovědi na první položenou otázku z této sekce, a to na část, **pokud ano** a **pokud ne** (viz příloha č. 1: Otázky k rozhovorům). Učinila tak z toho důvodu, že všichni účastníci výzkumu nemají stejného vyučujícího na mediální výchovu a jejich odpovědi se tak mohou lišit.

Jelikož se jedná o návod k polostrukturovanému rozhovoru, autorka se v některých případech doptávala i na další otázky podle dané situace. Při rozhovorech pracovala s vizuálními ukázkami z médií (viz příloha č. 2: Ukázky doplňující rozhovory), jež měly posloužit studentům jako připomenutí začátku války v únoru 2022. Práce s ukázkami je vyznačená tučně v následujícím návodu k rozhovoru a je detailněji popsána v kapitole

o výběru ukázek.

4.8 Výběr ukázek

Pro doplnění rozhovorových otázek zvolila autorka práci s vizuálními ukázkami ve formě zpravodajských článků, titulků a fotografií z médií z období prvního měsíce války na Ukrajině. Autorka ukázky vybírala podle dat zveřejnění a podle relevance k danému tématu a konkrétní otázce. Ukázky dotazovaným studentům sloužily pouze jako připomenutí mediálních obsahů z prvního měsíce války, jelikož je její začátek poměrně vzdálený od data rozhovorů. Autorka s ukázkami pracovala v rámci otázky č. 2 v druhé části návodu k rozhovoru, tedy: *Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?* a v rámci otázky č. 9: *Vzpomeň si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?*

První zmíněná otázka byla zaměřená na válečné zpravodajství a pocity studentů ohledně něj. Autorka v rámci této otázky předložila studentům deset ukázek titulků a článků z online zpravodajských médií, příspěvků na sociálních sítích a televizních reportáží z počátku ruské invaze na Ukrajinu, aby studentům připomněla, jak tato událost vypadala v různých médiích. Co se týče druhé zmíněné otázky, ta se zaměřovala na drastické fotografické snímky v médiích a pocity a názory studentů na ně. Na položení této otázky si autorka připravila sedm fotografií z médií, jež zachycovaly hrůzy války. Na snímcích jsou ranění a mrtví, zničené budovy a tanky. Autorka se snažila vybrat takové snímky, jež se v médiích hojně objevovaly, a které jí utkvěly v paměti. Výběr ukázek byl však pouze selektivní, nikoliv reprezentativní. Zároveň si autorka byla vědoma toho, že snímky mohou vyvolat negativní reakce, tudíž studenty upozornila předem, že jim takové záběry bude ukazovat. Vybrané ukázky jsou součástí přílohy č. 2.

4.9 Sběr a zpracování dat

Výzkum a ústřední sběr dat probíhal v prostorách Gymnázia Písek v polovině listopadu roku 2023 v průběhu vyučování. Jednotlivé rozhovory se studenty probíhaly individuálně v kabinetě učitelů, kde byl na vedení rozhovoru klid a prostor. Studenti třetích ročníků byli z vyučování uvolněni, byli o možnosti účasti na rozhovorech informováni týden předem a poté byli o náplni výzkumného šetření stručně informováni ještě jednou, krátce před hodinou. Studenti se mohli sami rozhodnout, zda se chtějí rozhovoru zúčastnit.

Polostrukturované rozhovory byly zaznamenány do audio nahrávek na základě podepsaného informovaného souhlasu s nahráváním. Studenti, kteří se rozhodli na výzkumném šetření formou rozhovorů podílet, byli vůči autorce vstřícní a zodpověděli jí veškeré otázky v detailních odpovědích. Všechny nahrané rozhovory autorka doslovně přepsala do textové formy včetně vycpávkových slov, přerázků a nespisovných slov, aby byla zachována autentičnost. Přepisy jsou součástí diplomové práce v příloze č. 3.

4.10 Etické otázky výzkumu

V každém společenskovědním výzkumu zaujímají etické otázky důležité místo a autorka této diplomové práce si je toho vědoma. V podstatě se jedná o etická pravidla, jimiž by se měl každý svědomitý výzkumník řídit. Každý informant by měl být před svou účastí ve výzkumu řádně seznámen s průběhem, okolnostmi a cíli výzkumného šetření. Teprve poté může vyjádřit souhlas k účasti na základě informovaného souhlasu. Účast respondenta by měla být dobrovolná a měl by být řádně poučen, že z účasti na výzkumu může kdykoliv odstoupit. Identita účastníků výzkumu by neměla být známa, proto by měl výzkumník podniknout takové kroky, aby účastníkům zajistil soukromí a anonymitu (Hendl, 2005).

Autorka diplomové práce si je vědoma etických úskalí při jakýchkoliv výzkumech, obzvláště s lidmi pod zletilou hranicí 18 let. Autorka všechny své respondenty informovala o záměru výzkumu do své diplomové práce a o tom, že rozhovory budou nahrávány ve formě audionahrávek. Autorka si také zajistila od všech svých respondentů informované souhlasy. Ve své práci nepoužívá žádná pravá jména, nýbrž jména krycí, která jsou zcela náhodná a smyšlená. V případě nezletilých účastníků výzkumu podepsali informovaný souhlas s nahráváním jejich zákonní zástupci, jež byli o výzkumném šetření a jeho záměru taktéž informováni. Všichni informanti s účastí na výzkumu souhlasili a s jeho nahráváním taktéž. Podepsané informované souhlasy jsou součástí přílohy č. 4.

5 Analýza dat – výsledky šetření

Autorka v následujících kapitolách popisuje analýzu dat a zvolenou metodu pro ni. Následně představuje výsledky svého výzkumu formou případové studie na Gymnáziu Písek.

Analýza dat v kvalitativních výzkumech představuje systematickou organizaci dat, jež má za cíl odhalit témata, pravidelnosti, datové konfigurace, vztahy, formy a kvality. Cílem této analýzy je také smysluplné zachycení zkoumaných jevů. Celý proces analýzy dat by se měl dokumentovat a následná interpretace dat by měla být doplňována citacemi

z rozhovorů, poznámkami z terénních zápisů nebo poznámkami ze skupinových diskusí. Kvalitativní analýza dat, na rozdíl od té kvantitativní, začíná už se sběrem dat a poznatků. Sběr dat a následná analýza kvalitativních dat probíhá do okamžiku, kdy výzkumník dojde k naplnění výzkumného cíle a zodpovězení výzkumné otázky (Hendl, 2005).

5.1 Metoda analýzy dat – případové studie

Autorka pro svůj výzkum zvolila výzkumný design případové studie, jenž umožňuje porozumění složitým sociálním jevům (Sedláček, 2014). Analýza dat u případové studie začíná už v rámci sběru dat, při prvních dojmech z terénu. Následně končí studiem získaných poznatků a jejich konečnou kompilací. Při analýze dat případové studie je možné využít postupy etnografického přístupu nebo metody zakotvené teorie (Hendl, 2005). Výzkumník může postupovat dvěma způsoby, a to analyticky nebo holisticky. Holistický způsob vyhodnocování dat hledá závěry pomocí posouzení dat jako celku. Naproti tomu analytický způsob, tedy takzvané kódování, rozděluje shromážděná data na jednotlivé části a až následkem posouzení těchto jednotlivých částí interpretuje výzkumník výsledky jako celek (Hendl, 2005).

U případové studie obvykle probíhá analýza dat pomocí takzvané triangulace, tedy systematické kombinace různých teoretických rámců, sběru dat a analytických postupů. Autorka v rámci této diplomové práce zvolila pro svou analýzu dat případové studie induktivní tematickou analýzu, tedy takzvané otevřené kódování, při kterém se témata postupně vynořují z nasbíraného datového materiálu. Tento způsob vyžaduje značnou kreativitu, jelikož, na rozdíl od jiných typů kvalitativních výzkumů, nemá tato analýza jasně stanovené kroky pro postup (Creswell, 2014). Při otevřeném kódování autorka přiřadila jednotlivým tématům v rozhovorech kategorie pro lepší orientaci v nasbíraných poznacích. Autorka kódovala slova, slovní spojení nebo celé věty.

5.2 Výsledky šetření

Autorka výsledky celého výzkumu rozdělila do jednotlivých sekcí, jež vycházejí z logiky rozhovorových otázek a tematicky spolu souvisí. U každé tematické sekce jsou porovnávány výpovědi všech informantů, aby byly zachyceny veškeré důležité detaily a různé pohledy a názory na věc.

5.2.1 Vztah žáků k médiím

Z osobních polostrukturovaných rozhovorů s žáky píseckého gymnázia vyplynulo, že se studenti o společenské a politické dění zajímají a využívají k tomu různé typy médií. Například žák Karel uvedl, že ho společenské a politické dění upřímně zajímá „...Řekl bych, že jo. Tak zaprvý, mě to upřímně zajímá, takže taky nějaký subjektivní důvod, že mě to baví a myslím, že to je důležitý a taky chci mít nějaký přehled, už jenom z toho důvodu, abych mohl nějak sociálně fungovat, třeba bavit se o tom s někým.“ Karel převážně jako zdroj informací používá sociální sítě a upřednostňuje video formu před čtenou formou získávání informací z médií. Ze sociálních sítí stejně tak čerpá Ondřej, ten se o společenské a politické dění zajímá, protože si myslí, že: „...je to docela důležitá součást takhle obecného vědění, hlavně člověka na gymnáziu.“ Zájem žáků o mediální dění potvrzuje i Andrea: „No, zajímá mě, co se děje ve světě, abych byla v obraze, jestli se právě děje nějaká válka nebo něco, tak, jak moc to může ovlivnit třeba mě a cokoliv.“ Žákyně Andrea čerpá „většinou z internetu, často z Instagramu, z nějakých politických profilů nebo nějaký Aktuality.cz (nejspíš myslí Aktuálně.cz, pozn. autorky) a takovýhle... občas nějaký článek, když na mě vyskočí.“ Někteří z dotazovaných žáků se o společenské a politické dění zajímají jen okrajově a nahodile, například studentka Marie. Ta na dotaz ohledně zájmu o společenské a politické dění odpověděla: „Nezajímám se moc, ale snažím se aspoň najít čas na to nejdůležitější, abych aspoň měla takovej ten základní přehled.“

Žáci převážně jako důvod, proč se o dění zajímají, zmiňovali, že je podle nich důležité mít všeobecný přehled a základní povědomí o tom, co se ve světě děje. Studenti podle jednotlivých rozhovorů čerpají informace z internetu, sociálních sítí a z online zpravodajských serverů. Zdůrazňovali sociální sítě Instagram, Facebook a TikTok, poté zpravodajské weby jako Seznamzpravy.cz, Novinky.cz či Aktuálně.cz. Tradiční média jako noviny, rozhlas a televizi uváděli pouze minimálně, většinou jako média „kulisová“³ nebo jako média, která používají v domácnosti jejich rodiče. „Tak hodně čtu Novinky.cz. Noviny už jako moc nečtu. Občas se doma něco někde jako objeví, že si třeba rodiče koupí noviny, ale to mě moc jako nezajímá, to mi přijde jako trochu pro důchodce. Takže já čerpám hlavně na tom internetu,“ uvedla studentka Petra. Studentka Anna zase zmínila: „Hlavně čerpám z online zpráv a pak ze sociálních sítí. Občas máme puštěný rádio nebo televizi, ale to spíš vnímám jako kulisu.“

³ Média, jež jsou v domácnosti používána jako kulisa při jiné činnosti, například zapnutá televize při žehlení (Macek, 2015).

Někteří studenti se spoléhají na algoritmy sociálních sítí, než aby si informace vyhledávali sami po své ose – co jim daná sociální síť doporučí, o to se spíše zajímají. To dokládá výpověď žákyně Evy, která většinou čerpá informace ze sociálních sítí: *„No, tak většinou ze sociálních sítí, a pokud mě ta věc nějak zaujme víc, tak samozřejmě se potom odeberu třeba na internet a přečtu si ten článek celý, když někde je.“* Stejnou formou přichází k informacím studentka Anna: *„...na těch sociálních sítích...když na mě něco vyskočí, tak si jako vždycky přečtu něco víc, když mě to jako zaujme.“*

5.2.2 Vnímání zpráv o válce na Ukrajině v prvním měsíci války

Studenti gymnázia si převážně dokázali vzpomenout na den, kdy začala válka na Ukrajině. Mnohdy si nevzpomněli na konkrétní den a datum, ale dané období prvního měsíce války mají stále v paměti. To dokládá výpověď Filipa: *„Vzpomínám si na ten den, když se to stalo, protože si pamatuju, že jsem se vzbudil a ráno, když jsem vstával do školy, tak...tak jsem koukal na televizi a byl jsem z toho strašně v šoku, že se to stalo. Já jsem to tak jako čekal, když jsem viděl to dění a těch pár dní předtím, ale v ten den jsem byl v šoku, že jsem to samozřejmě nečekal. Myslel jsem, že to je takový blafování zase toho Ruska.“* Stejně tak si to pamatovala Petra: *„Jo, to si pamatuju. Víím, že to bylo ráno, že jsem se chystala do školy, a že to bylo všude. My si dost často pouštíme televizi ráno, než někam jdu, nebo jako než odejdu do školy. Já mám třeba i Twitter, a víím, že to tam lidi hodně rozebírali a pak jsem začala sledovat nějakou influencerku ukrajinskou, která to tam hodně rozebírala. A bylo to hrozný si představit, že já jdu do školy a třeba se tady bude dít něco podobného a já si musím rychle sbalit kufr a odjet ze země.“* Naproti tomu Marie si příliš nevzpomínala, ale má to období spojené převážně s pocity: *„Moc ne, ale mám z toho, jakože vzpomínky nebo mám z toho spíš pocity, že to bylo spíš jako... jsem cítila jako strach a takový to, že nevím, co bude dál a tak.“*

Studenti se o válce na Ukrajině dozvívali ze sociálních sítí, konkrétně z Instagramu, z televize nebo od rodičů či spolužáků. Od rodičů se to například dozvěděl student Ondřej: *„Rodiče mi volali, šel jsem po tréninku a taťka mi to oznámil. No nebylo to z média, ale od někoho.“* Marie si naopak vzpomněla, že se to dozvěděla ze sociální sítě, a že o tom mluvila se spolužáky ve škole. *„Teda úplně nevím z jakýho (média), myslím, že to bylo hodně asi přes ten Instagram. A víím, že i ve škole se to hodně jako řešilo, že o tom hodně jako lidi mluvili ve třídě.“* Z televize se to poprvé dověděla studentka Petra: *„Byla to podle mě televize. Víím, že to bylo na ČT24. A pak kromě té televize i na těch sociálních sítích, víím, že*

začaly vznikat takový ty různý reportáže, že ti tam 24 hodin házejí, co se jako kdy děje.“

Zprávy v médiích v prvních dnech války studenti vnímali negativně. Zprávy o dění na Ukrajině v nich vyvolávaly šok, strach, překvapení, bezmoc, nechut' a nevěřičnost. Studentce Zuzaně prvotní zprávy přišly spíše jako hoax, když se však dozvěděla, že je to pravda, tak byla vystrašená. *„Nejdřív jsem si myslela, že to je jako nějaká hoax, protože jsem si nemyslela, že by to mohlo jako vůbec... jsem si nechtěla připustit, že by se to jako fakt mohlo stát, což je samozřejmě možné. Takže vnímala jsem to nejdřív, že to je fake nějaký a pak jsem si o tom začala číst víc. Začali jsme to víc řešit, ale je to teda... je to pravda, samozřejmě. A no, byla jsem vystrašená, překvapená a trošku i znechucená, že fakt to takhle až zašlo daleko.“* Strach to vyvolalo i u Kateřiny, ta uvedla: *„Tak jako rozhodně to ve mně vyvolalo asi určitéj strach i tím, že jakoby nejsme zas tak daleko od toho a já jsem docela v tu dobu jako hodně chodila po takovejch těch dobrovolnických akcích. Měla jsem strach a lítost vůči těm lidem, určitě. A jako zároveň svým způsobem asi nějaký naštvání.“* Oproti tomu student Pepa nebyl zprávami v médiích vůbec překvapen, ale cítil se v ohrožení. *„Myslím, že to nebylo pro mě nic nečekaného. Nebyl jsem tím překvapen, protože byly vojenský cvičení okolo Ukrajiny, vojenský cvičení v uvozovkách. A spory ohledně Krymu probíhaly už dlouho předtím. Ale cítil jsem se trochu v ohrožení. Protože ze začátku jsem slyšel různé názory okolo sebe, že Rusko bude pokračovat, že napadne ostatní státy, a že se dostane až do Čech, a tak, ale nic z toho se nestalo. Takže v tu chvíli jsem cítil trochu strach.“*

Záběry války v médiích

Dalším aspektem zpráv o válce na Ukrajině v médiích jsou doprovodné záběry a fotografie ze zasažených oblastí, které mohou být drastické. V novinářských kruzích se o tom vedla aktivní debata, zda takové záběry zveřejňovat jako ukázání pravdy a reality, nebo zveřejňování mírnit kvůli možné traumatizaci či otupění publika, případně z respektu k obětem a jejich rodinám (Pavlik, 2022). Autorka pro doplnění této otázky pracovala s vybranými ukázkami z médií, aby si studenti dokázali lépe vybavit konkrétní záběry. Vybrala sedm fotografií, na kterých byli převážně viditelně ranění lidé, zpusťšené budovy nebo mrtvá těla. Ukázky jsou součástí přílohy č. 2 na konci této diplomové práce.

Na studenty tyto záběry působily převážně negativně a vyvolávaly v nich silné emoce. Na některé to však tak emotivně nepůsobilo, někteří zmiňovali i pocit otupění s narůstajícím počtem zveřejněných zpráv a drastických snímků. Student Karel k tématu

řekl: „No určitě hodně negativně. Err, úplně jsem to, no, určitě jsem nečekal, že přímo v Kyjevě a přímo ty velký města, že budou takhle zpuštěny. Čekal jsem, že to bude třeba nějaký jenom lokálnější konflikt těch okrajovějších míst, na hranicích a na začátku.“ S Karlem se shodovala studentka Eva, která ze záběrů pociťovala lítost: „Já jako osobně jsem taková jako lítostivá a vždycky, když jsem tam tohle viděla, ty rodiny prostě a všechny ty raněný nebo i mrtvé vlastně lidi, tak se mě to dotklo no.“ Oproti tomu student Radek to tolik emočně neprožíval, ale přiznal, že cítil i strach: „No to je takový těžký říct...Jakoby, já jsem to asi nebral moc emotivně... pořád mi to přišlo daleko. Takže jakoby asi... a tak samozřejmě trochu strach.“ Student Pavel zmínil faktor postupného otupění, ale v počátcích války ho drastické záběry zasáhly: „Vzpomínám si na ně, a vzpomínám si, že jsem se u nich pozastavil, a že mě to vzalo. Ale postupem času už to na mě tolik nepůsobilo jako bych byl už vůči tomu otupělej.“ S Pavlem se shodovala studentka Marie, která uvedla: „Strašidelný, no je to hrozný. No, teď už to vnímáme zase jako jinak, ale kdybych na to koukala před tím rokem, nebo prostě na začátku, když to začalo, tak nevím. Možná by mi bylo i smutno vůči těm lidem, teď už to je takový asi znečitlivělý.“

Co se týče zveřejňování drastických záběrů v médiích, měli studenti rozmanité názory na problematiku. Někteří byli jednoznačně pro zveřejňování, jelikož se jedná o realitu, kterou je důležité ukázat v médiích. Jiní si nebyli úplně jistí a navrhovali různé alternativy pro zveřejňování drastických záběrů, například upozornění na drastické záběry, nebo aby se záběry objevovaly pouze v médiích, ke kterým nemají přístup děti. Našli se i tací informanti, kteří s uveřejňováním těchto záběrů nesouhlasili. Nesouhlas se zveřejňováním drastických záběrů dokládá výpověď Pepy, ten si myslel, že: „No. To je poměrně těžká otázka, protože ty záběry vyvolávají strašně silné emoce. A myslím, že ne. Myslím, že do médií to úplně nepatří, možná tyhle ty detailní fotky, by tam podle mě úplně patřit neměly.“ Oproti tomu Kateřina se Zuzanou si myslely, že to do médií patří. Kateřina řekla: „Já si myslím, že když jako jsou to reálné fotky, tak jako určitě, protože to svým způsobem fakt jako ukazuje tu reálnou stránku toho konfliktu, že jako kolikrát lidi, dokud nevidí toleto, tak si prostě furt jako neuvědomují, co se jako děje pořádně.“ A Zuzana zase vypověděla: „Určitě jo, ne nějaký nevím...extra nějaký brutální, ale samozřejmě určitě aspoň něco, aby se prostě vidělo, jak strašný to je, i když to nějaká fotka nedokáže jako úplně zrealizovat.“ Nejistý postoj k tématu měl Pavel: „Nevím, jestli by to média měla zveřejňovat. Na jednu stranu to může šokovat, na druhou stranu je to válka, ta není jakoby pěkná.“

Studenti v rámci polostrukturovaných rozhovorů také hodnotili, jak jim média,

ze kterých čerpali informace o válce, přišla důvěryhodná. Na to se objevovaly protichůdné názory. Někteří žáci vnímali média jako důvěryhodná a vyvážená, především zmiňovali ČT24, Seznamzpravy.cz a Aktuálně.cz, jiní žáci zase poukazovali na fakt, že na sociálních sítích se objevovaly ne příliš důvěryhodné informace. *„Hmm, bral jsem je jako důvěryhodná, v tom smyslu, že se mi nesnaží lhát, ale uvědomoval jsem si, že se vždycky můžou plést, protože, ještě v té válce, tak to bývá hodně často takový ten komunikační šum,“* řekl student Karel. S Karlem se shodovala i studentka Petra: *„Přišla. Tím, že to byla hlavně ta ČT, nebo ty Novinky, nebo Seznam Zprávy, tak mi to přišlo jako ověřené. Ti lidi tam často měli svoje vlastní zpravodaje, takže ten obsah byl třeba přímo z toho místa.“* Naproti tomu studentka Andrea zmínila nedůvěryhodnost sociální sítě Instagram, ale jiná, zpravodajská média se jí zdála důvěryhodná. *„Většinou ano, zrovna ten Instagram byl občas takovej pochybněj, že jsem si říkala, no dobrý, tak si to možná zjistím někde jinde, ale jinak ano,“* řekla. Někteří žáci také vnímali, že média šla po senzaci a po čtenosti, a to se podle nich odráželo na jejich důvěryhodnosti. Někteří ze studentů se také sami snažili informace z médií ověřovat, aby měli jistotu důvěryhodnosti.

Ohledně schopnosti médií podávat o rusko-ukrajinském konfliktu vyvážené informace se žáci vyjadřovali s pocitem, že média byla spíše na straně Ukrajiny, jakožto napadeného státu a stavěla Ukrajinu a Rusko proti sobě jako oběť a agresora. Podle názorů studentů by to tak média ale měla podávat, jelikož je to pravda a realita. Taktéž zmiňovali, že Rusko podle nich špatně komunikovalo, a proto se do médií nedostával tolik ruský pohled. *„Myslím si, že média byla hodně na té straně Ukrajiny, což je samozřejmě v pořádku, ale myslím si, že často to podávají Xkrát hůř, než to bylo doopravdy a kolikrát to byly fakt takový zprávy, že jsem to ani nemohla číst, protože to bylo tak přestřelený,“* vyjádřila se studentka Andrea. Shodný názor měla Anna: *„Myslím si, že trošku v uvozovkách (médiá) nadržovala Ukrajincům, to mi přijde logický, protože Rusko na ně zaútočilo.“* Oproti tomu student Pavel si určitého pohledu v médiích nevšiml. *„Podle mě, se média snažila podávat vyvážený informace. Nevšiml jsem si nějakýho určitého pohledu,“* řekl. S ním se shodoval i student Pepa. *„Ta média, která jsem sledoval ano. Myslím, že třeba Česká televize je objektivní a vyvážená. Ale myslím, že ne každému to tak může přijít. Ale myslím, že to je zkrátka jasné, no.“*

5.2.3 Informování se žáků o válce na Ukrajině

Během prvního měsíce války na Ukrajině dotazovaní studenti podle svých slov projevovali

zvýšený zájem o dění na Ukrajině zachycené v médiích. Data z provedeného výzkumu naznačují, že si dotazovaní studenti pravidelně vyhledávali informace na internetu, online zpravodajských webech a na sociálních sítích. Příkladem je student Ondřej: „*Asi jo, vždycky tak... člověk si projede tak čtyři, pět médií, aby měl různý pohledy. Čerpal jsem ze Seznamu, Novinky.cz a myslím si, že ještě někdy YouTube, jeden informativní kanál. Určitě jsem to sledoval každé večer, protože jsem si chvilku myslel, že krachne celá ekonomika Evropské unie, tak mě to zajímalo, z tohohle hlediska.*“ Pravidelně se o vývoj války na Ukrajině zajímal i Radek: „*Myslím si, že prvních třeba 14 dní asi i jo, ale potom už jsem tak nějak... jako jenom vždycky někde něco zaslechl, tak jsem si něco rozklikl, ale ne pak jako pravidelně už. No tak sledoval jsem to na Instagramu jakoby profil ČT24 sleduju, CNN Prima News a pak vlastně jsem... já rád používám Google News, takže tam jsem si to mohl vždycky rozkliknout.*“ Výjimku přinesl názor Kateřiny, která si informace pravidelně nevyhledávala, ale sledovala pouze konkrétní účet na síti X (dříve Twitteru), na jehož autora si studentka Kateřina při rozhovoru nedokázala vzpomenout. Tento účet o válce na Ukrajině pravidelně informoval. Respondenti zmiňovali primárně zdroje z řad sociálních sítí například Instagram, Facebook, X (dříve Twitter), TikTok a Youtube, dále zpravodajské weby jako Seznamzpravy.cz, Aktuálně.cz, ČT24 a také mediální agregátor Google News.

Někteří studenti si nevyhledávali informace aktivně sami, ale spoléhali se na algoritmy sociálních sítí, tedy konkrétně, co jim daná síť sama doporučí k přečtení. Tímto způsobem dostávali žáci obsah, který byl prezentován algoritmem. Příkladem může být výpověď Lenky: „*Ty (informace) se mi právě zobrazovaly na tom Instagramu, tak přes to. Bud' ten Refresher, ale spíš ty jako pravděpodobně ty informace, víc důvěryhodný, jsem brala z té České televize. Vyskakovalo mi to hlavně v rámci algoritmu, když mě něco zaujalo víc, tak jsem si to potom hledala, ale teda většinou ty informace ke mně chodily přirozeně.*“ Podobný názor měl Filip, který se informoval i několikrát denně jak z tradičních médií jako je televize, tak ale i převážně ze sociálních sítí: „*...já jako koukám často na Instagram, na Facebook nebo takhle a tam mi furt nabíhaly nejvíc ty zprávy právě. Takže když jsem viděl něco hrozně zajímavého, nebo prostě jsem viděl nějaký hrozný fotky, tak jsem si to třeba našel ještě i na internetu, a to bych si přečetl.*“

Zájem studentů o dění na Ukrajině v současnosti

Studenti se dnes už o vývoj války na Ukrajině aktivně nezajímají. Postupné ztrácení zájmu se podle výpovědí participantů začalo objevovat v rozmezí od tří měsíců až po rok od

vypuknutí války na Ukrajině, tedy od února 2022. Někteří ze studentů zdůvodňovali tento úbytek zájmu tím, že mají pocit, že zprávy o dění na Ukrajině už nejsou „na předních stránkách“ médií, a že jsou tyto zprávy podle jejich názoru spíše potlačené. Taktéž jako důvod zmiňovali jiná aktuální témata, která studenti v současnosti sledují, a ta pokládají za relevantnější než válku na Ukrajině. Válku na Ukrajině už v médiích nesledoval například Filip: *„Ne, už moc ne. Už možná, nevím jak dlouho...asi po půl roce, po roce. Úplně nevím přesně, ale přestal jsem po nějaký delší době.“* S Filipem se shodovala studentka Anna: *„Už moc ne, občas si ještě něco přečtu, ale jen spíš titulek. Přestala jsem se o to zajímat asi tak rok po té invazi, si myslím.“*

Povědomí o aktuálním dění na Ukrajině se snaží udržovat jen někteří z respondentů. Příkladem jsou studenti Jirka a Honza, ti se dění ještě snažili sledovat, ale na intenzitě informování také ubrali. *„Snažím se ho (dění) tak nějak sledovat, ale vlastně teď k tomu přibyla třeba ta válka v Izraeli, tak se víc zase média zaměřují na jiné zprávy než třeba na Ukrajinu,“* řekl Honza. Jirka zas uvedl: *„No, míň určitě než předtím. Párkrát do týdne se mrknu.“*

5.2.4 Vliv mediálních obsahů

V otázce o vlivu médií na postoje a názory studentů ohledně války na Ukrajině se v provedeném výzkumu objevila rozmanitost reakcí. Někteří studenti si byli vědomi, že je mediální obsahy v nějakém aspektu ovlivnily a přiznali, že tyto obsahy měly vliv na jejich přístup k celé problematice. Například někteří z nich se přikláněli k postojům podporující Ukrajinu, jiní zas zmiňovali posílení již existujících názorů. To dokládá výpověď studentky Lenky: *„Myslím si, že celkově mě to hodně ovlivňuje. Jsem si vědoma toho, že to, co mi přichází na sociální síť, mě hodně ovlivňuje, ale snažím se, uvědomuju si to, a snažím se si říct, hele, nezajímám se o to, ale vím, že teď to nějak ovlivňuje můj směr, ale tohle mě určitě jako ovlivnilo. Myslela jsem si o tom, že je to špatný. Snažila jsem se nějak pomoci, ať už, že jsme posílali jídlo a potom ještě pro děti jsem dělala nějaký balíčky, když přijeli z Ukrajiny jako nějaký hračky a takhle, takže tak.“* S názorem Lenky se shodovala studentka Anna, která se díky četnosti mediálních obsahů o válce na Ukrajině začala o toto téma více zajímat: *„Asi ano. Předtím jsem se o to vůbec nezajímala, dokud se o tom nezačalo psát a tak.“* Vliv médií si uvědomoval i student Jirka: *„Určitě. Ovlivnilo mě to určitě k větší sympatii k Ukrajině, a naopak většímu odporu k Rusku jako než jsem měl dřív, i když to nebylo taky nějaký extra, jo.“*

Oproti tomu se objevili i tací studenti, u kterých nedošlo k výrazným změnám ohledně postojů a názorů. U těchto jedinců původní názory a postoje zůstaly nezměněny. Příkladem může být výpověď Filipa: „*Já si myslím, že asi ne, jsem byl furt jako... Rusko jsem úplně nemusel nikdy zrovna dvakrát a tohle jenom utvrdilo ten můj názor.*“

Specifické zprávy a reportáže z dění na Ukrajině

Autorka se dále v rámci provedeného výzkumu zaměřila na to, zda si žáci pamatují specifické zprávy či reportáže, které je zvlášť ovlivnily. Studenti si vzpomněli na rozmanitou škálu zpráv a reportáží z médií. Někteří studenti sdíleli obecnější vzpomínky jako střelba na děti a nevinné obyvatele či bombardování budov a měst. Dalším v paměti utkvěly konkrétní medializované události například masakr v Buči, bombardování porodnice v Mariupolu nebo konflikt s ruskou válečnou lodí na Hadím ostrově. „*Vzpomínám si na tu vybombardovanou porodnici v Mariupolu, ty fotky těch těhotných mi přišly hrozný. A pak masakr v té Buči, z toho jsem taky viděla i nějaký nechutný videa a bylo to pro mě hrozný. No a pak jsem četla nějakou reportáž, tuším taky z Mariupolu, jak se tam ti Ukrajinci schovávali někde v nějaký škole, z toho se mi chtělo brečet,*“ vzpomněla si studentka Anna. V rámci vedených rozhovorů se opakovaly zmínky o živých reportážích přímo z místa, kde se ozývaly zvuky sirén, bomb a raket. Někteří ze studentů si vybavovali spíše drastické záběry, fotografie a videa, jiní zase vzpomínali na odlehčenější události, například na krádež ruského tanku ukrajinskými vojáky. „*No... co mě spíš jako rozesmálo, tak bylo nějak jak Ukrajinci ukradli ten tank těm Rusákům, to bylo zajímavý. Pak, když se řešilo...ten vstup Ukrajiny do NATO, tak u toho jsem se jako pozastavovala několikrát. Potom ten ukrajinský prezident taky, jako že tam bojoval s tou armádou... s těmi Ukrajincemi a tak,*“ uvedla Andrea. Celkově lze konstatovat, že studenti vzpomínali na rozmanité události prezentované v médiích od dramatických a emotivních okamžiků války až po ty, které podle názorů některých studentů šlo brát s humorem.

5.2.5 Téma války na Ukrajině ve školním prostředí

Studenti se v rámci školy intenzivně zabývali tématem války na Ukrajině jak mezi sebou, tak v rámci vyučování s některými učiteli. Diskuse o válce probíhaly mezi spolužáky, ale také v rámci některých předmětů jako je zeměpis, dějepis, základy společenských věd nebo mediální výchova. Někteří z dotazovaných studentů uváděli, že se nejvíce o válce na Ukrajině dozvěděli v rámci těchto předmětů. „*Skoro ve všech kromě matematiky a biologie, protože každého učitele to poznamenalo nějakým způsobem, hlavně společenské vědy*“

a zeměpis si myslím, tak tam to bylo téma tak na měsíc. V mediálce, tam nám paní učitelka řekla, že by bylo asi dobře si shánět informace z obou stran, a ne jenom z extremistické pravice nebo levice, nebo v podstatě toho centralistického Ruska,“ sdílel při rozhovoru Ondřej. S Ondřejem se shodovala i studentka Lenka: *„V zeměpisu, v ZSV, potom se to různě prolínalo i v dalších. U dalších hodin ale to už jako ne tematicky, jen, že jsme se zmínili. V mediální výchově taky.“* Avšak v mediální výchově, na kterou se tato diplomová práce zaměřuje především, to někteří z dotazovaných neprobírali. To dokládá například výpověď Honzy: *„My jsme se o tom bavili třeba v hodinách v rámci výuky. V mediální výchově úplně ne.“* Odlišné výpovědi ohledně zařazení tématu války na Ukrajině do mediální výchovy se liší zejména z toho důvodu, že dotazovaní studenti pochází z různých tříd a mají odlišné učitele na mediální výchovu.

Názory žáků na to, zda bylo téma války na Ukrajině ve škole dostatečně diskutováno, se také lišily. Někteří z nich vnímali diskusi o válce na Ukrajině jako dostatečnou, jiní by ocenili více informací o tomto tématu. Někteří studenti argumentovali tím, že je rusko-ukrajinský konflikt důležitým tématem, který by měl být zařazen do výuky. Jiní naopak měli pochopení pro učitele, že nemají dostatečný čas a prostor ve výuce, aby toto téma zařadili ve větší míře. Diskusi o rusko-ukrajinském konfliktu pokládal za dostatečnou například student Honza: *„Já si myslím, že ano. Já občas třeba víc, bych to uvítal, ale jinak si myslím, že jo.“* S Honzou se shodovala i studentka Zuzana. *„Jako celkově si myslím, že to bylo diskutovaný docela dost,*“ řekla. Více informací by ocenila Eva: *„Já bych upřímně řekla, že možná na hodině jako toho zeměpisu jsme to probírali mnohem víc než právě v ZSV nebo v mediálce, takže jako dostatečně, asi určitě to mohlo být víc, ale zase na druhou stranu, chápu, že ty učitelé jako by chtěli prostě pokračovat v té látce, a ne se každou hodinu 45 minut bavit jako jenom o tý válce.“* Oproti tomu student Pepa neměl pocit, že téma války bylo dostatečně ve škole diskutováno: *„Nemám, moc času jsme s tím nestrávili. Moc jsme to neřešili.“*

Někteří studenti také zmiňovali, že se ve škole aktivně vyjadřovala solidarita s Ukrajinou například formou ukrajinských vlajek vylepených v oknech gymnázia, pouštění ukrajinské hymny v rozhlase nebo účasti studentů na různých charitativních akcích pro pomoc Ukrajině. *„Jako celkově si myslím, že to bylo diskutovaný docela dost. Zaprvý, že něco jako rozhlasem běželo, že se tady hrozně lidí zapojilo vlastně s nějakými dobrovolnickými akcemi. Tak právě, že jsme chodili... jakoby hrozně lidí ze školy právě rozdělovat oblečení a prostě rozdávali jsme to. Takže jako myslím si, že se to neprobíralo*

zas tolik, ale hlavně se jako dělali ty věci prostě... fakt jako vybírali se peníze a oblečení, takže to bylo spíš takhle,“ uvedla studentka Kateřina.

5.2.6 Probírané téma války na Ukrajině v rámci mediální výchovy

Téma války na Ukrajině a s ním spojené aspekty probírala část dotazovaných studentů v rámci výuky mediální výchovy. Do výuky bylo téma rusko-ukrajinského konfliktu zapojeno především formou výkladu a diskusí. Učitelé se snažili o konfliktu informovat a poskytovali studentům jeho kontext. Taktéž studenty informovali, odkud čerpat informace. *„Hmm, ta paní učitelka to pojala jako výklad i diskusi. S tím, že to je přesně tak, jak jsem řekl, jak je to v podstatě zbytečné umírání lidí a ona to pojmula jako diskusi určitě, protože jsme se jí ptali na otázky, kde, co a jak a ona nám odpovídala, popřípadě nám říkala, kde zkusit najít zdroje a tak,*“ sdělil student Ondřej. Studenti se mohli při hodinách ptát na otázky a zapojovat se do debaty. Někteří učitelé se také zajímali o emocionální dopad války na studenty. To zmínila studentka Eva: *„Já bych řekla diskuse, že ze začátku se nás jako by ptali, jak to vnímáme... jako naše pocity, jak my se jako cítíme kvůli tomu. A potom vlastně povídal...jako třeba pan učitel, ten jako by povídal většinou nám, že z toho fakt udělal výklad na celou tu hodinu a pak zase na druhou stranu, třeba pančelka třídní, tak se nás vždycky jako ptala, že to vedla spíš jako diskusi než jako výklad.“* Kromě již zmíněného, někteří učitelé do výuky zařadili i historii, aby studenti pochopili hlubší souvislosti, které vedly k tomuto konfliktu. To dokládá například výpověď Anny. *„Spíš diskuse. Hodně jsme si o tom povídali společně. Ale výklad taky, říkali nám třeba i trochu historickéj kontext.“*

Žáci byli dále dotázáni na roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině. Ti převážně zmiňovali pozitivní vliv mediální výchovy v rámci porozumění rusko-ukrajinského konfliktu. Studenti popsali hned několik oblastí, ve kterých jim mediální výchova pomohla. První zmiňovanou oblastí bylo rozpoznávání fake news. Studenti uváděli, že díky mediální výchově byli schopni informace z médií kriticky hodnotit a rozeznat dezinformace. *„Řekla bych, že mi určitě pomohla tím, že jsme si říkali, na který věci si dát třeba pozor. V souvislosti s dezinformacemi a dalšími fejkovými zprávami, které se často šířily. Díky tomu bych řekla, že mi to trochu otevřelo oči. A tím, že jsme si říkali, na co si dát pozor, tak jsem určitě byla taková víc ostražitá,*“ uvedla studentka Petra. Dále studenti zmiňovali větší pochopení konfliktu a jeho souvislostí, porozumění kontextu a naučení se tomu, odkud informace čerpat, a jak si je ověřovat. *„Myslím, že mi to pomohlo, že jsem v tom nebyla tak zmatená,*“ řekla Marie. Oproti tomu si studentka Anna myslela, že jí mediální

výchova v tomhle ohledu moc nepomohla: „*Myslím si, že ani tolik ne. Dost věcí znám sama od sebe, a ne z té hodiny. Ocenila bych ale víc informací od učitelky třeba.*“ Někteří studenti také vyjádřili názor, že díky mediální výchově nebyli odkázáni jen na tradiční média a sociální sítě, což dokládá výpověď Evy, které pomohlo, že na to nebyla sama: „*Asi jo, asi takhle mě celkově vždycky pomohlo, když jsem se o tom s někým bavila i třeba s holkama ze třídy nebo s kýmkoliv, než když jsem potom byla sama doma na telefonu a pročítala jsem si to, tak pro mě bylo vždycky jako pohodlnější se o tom bavit jako s někým.*“ S tím souhlasí Lenka: „*Tak já bych to jinak asi dostávala z těch sociálních sítí a jenom jako z televize a takhle, takže si myslím, že je to dobře, že jsme o tom mluvili.*“

U studentů převládal názor, že jim vyučující vysvětlili, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině. Někteří z učitelů podle studentů zdůrazňovali, na co být u mediálních obsahů pozorní, a jak rozpoznat relevantní a důvěryhodné informace. „*Spíš nás jako varovali, odkud nemáme čerpat, že pokud prostě není uveden dobře a správně autor toho článku, tak ne,*“ okomentovala studentka Lenka. S tím se shodoval i názor Marie. „*Hmm, myslím, že jsme si řekli jako že... nebo my jsme se už předtím bavili, na které stránky jít... jaké jsou takový víc nedůvěryhodný, a právě že jsme si ty články i sami jako ověřovali vždycky, když byl nějaký článek... jako od koho to je, kdo třeba fotil fotky. A tak to bylo.*“ Oproti tomu studentka Andrea se se svými spolužačkami neshodovala, ta se domnívala, že jim to vyučující nevysvětlili. Na autorčin dotaz odpověděla stručně: „*Hmm...ne*“. Dále učitelé, podle některých názorů, studentům vysvětlili, že by měli čerpat z důvěryhodných zdrojů a varovali je před nástrahami sociálních sítí. „*Říkali nám právě, že máme číst zprávy z ověřených webů. Když už teda jsme na internetu, nebo pokud sledujeme televizi, tak spíš třeba čerpat informace z těch seriózních médií,*“ sdělila Petra. Dalším aspektem bylo doporučení k tomu, aby studenti čerpali informace z obou stran konfliktu. To při rozhovoru zmínil Ondřej: „*Jo, určitě, začali mluvit o jako... třeba ČT, v českém případě, BBC anebo tak, ale zkusit si i dohledat třeba z Ruska informace, jak to vypadá u nich. Jenom abysme měli jako představu, jak oni informují o tom konfliktu z té druhé strany.*“

Žáci v rámci hodin mediální výchovy probírali téma fake news a dezinformací. Tuto problematiku taktéž probírali v rámci informatiky, základů společenských věd a přednášek v městské knihovně. Avšak fake news probírali spíše obecně než v souvislosti s válkou na Ukrajině. „*Jo my jsme byli i na nějaké přednášce. My jsme na to měli takovou jednu paní, a ta nám ukázala třeba fotku, že to byl Photoshop a ona nám ukázala, že máme použít tady, myslím Google fotky nebo takový to vyhledávání podle fotek a pak prostě... si udělat jako*

research toho, jestli to souhlasí nebo ne,“ řekla studentka Marie. Studenti zmiňovali, že si zkoušeli v rámci tématu fake news sami ověřovat články, fotografie a různá praktická cvičení v hodinách, následně o tom vedli debatu. *„Tohle jsme měli jak v rámci ZSV, tak i v rámci mediální výchovy. S tím, že v rámci ZSV jsme právě měli za úkol nějak víc trochu analyzovat tu falešnou zprávu, poznat co je na ní divného. Taky jsme na to měli nějakou přednášku v knihovně,*“ popsala Andrea.

5.2.7 Neprobírané téma války na Ukrajině v rámci mediální výchovy

Někteří z informantů při rozhovorech uvedli, že téma války na Ukrajině v mediální výchově neprobírali. Studenti si ale mysleli, že by se toto téma mělo do výuky začlenit, jelikož se jedná o aktuální téma, které rezonovalo médii. *„Jednoznačně. Nějakou formu třeba ... jakože výklad a nějaká praktická cvičení. Jakože třeba, napadla mě nějaká analýza zpráv, možná teď v základech společenských věd se bavíme o aktuálních věcech na začátku každé hodiny. A můžeme k tomu říct nějaké své postřehy anebo popsat slova, která jsme se během toho naučili. Prostě udržovat ty témata a otázky při životě. Víc, než když si řekneme, jako ty fakta nebo historie,*“ sdělil Pepa. S jeho názorem se shodoval i Filipův názor: *„Já si myslím, že určitě, to jako do toho hodně patří ty média. Jsou vlastně skoro nejdůležitější pro nás, protože nám dávají ty informace a bez nich bysme vlastně vůbec nevěděli, že se tam něco děje. Takže určitě jo. Třeba kdyby si někdo o tom připravil nějaký prezentace nebo nějaký mluvení anebo i ta paní učitelka by měla vysvětlit různé ty věci o tý Ukrajině.*“

Studenti se shodovali v zájmu o začlenění tématu války na Ukrajině a jejích aspektů například fake news, dezinformací, ověřování informací a propagandy do výuky formou výkladu, diskusí, praktických cvičeních nebo prezentací. *„Jo, protože ten konflikt vlastně rozjel takovou jako mediální smršť a ta žurnalistika se pak hned jako nadzvedla a ty témata se víc rozebíraly. Mohli zase ti lidé naletět nějakým zprávám, a tak rozhodně je dobré o tom vědět. Rozhodně nějaká ta praktická cvičení, třeba na názorném příkladu... fotce nebo na něčem třeba u článku si vysvětlit třeba, jak vnímat ten článek, kde jsou ty pro a proti, a kde bysme si měli dát pozor, víc praktický teda,*“ myslel si student Honza. Výjimku tvořil názor Karla, který by téma rusko-ukrajinského konfliktu do výuky mediální výchovy nezařadil, protože si myslel, že by se to více hodilo do jiných předmětů. Avšak určité prvky války by podle něj do mediální výchovy seděly. *„No, ta naše mediální výchova, tam by to úplně nesesedělo, ale nevím, jak se to liší třeba na jiných školách. Ale myslím si, že možná do toho zeměpisu a takhle, že by to sedělo víc, nevím. Ale určité prvky z té války, jako třeba*

propaganda a takhle, by se to dalo krásně ukázat jako příklad, že jo. “

Studenti se také shodovali v názorech ohledně toho, zda by jim mediální výchova mohla pomoci k lepšímu porozumění složitým konfliktům jako je válka na Ukrajině. Studenti vyjádřili různorodé názory a návrhy, v jakých oblastech by jim mediální výchova mohla pomoci. *„Tak nejdřív asi ověřování těch informací, aby se nevěřilo všemu, co se čte, pak v čem by to pomohlo ještě...zjišťování nějakých aktualit a tak,“* uvedla Zuzana. Honza zase zmínil přiblížení problematiky a analýzu zpráv: *„No nějak jako možná víc ten problém přiblížit, nějak se k němu dostat, nebo pak rozebírat třeba ty jednotlivé zprávy, že bychom se koukli, jak už jsem říkal, co je tam dobře, a co špatně, nebo nějak řešit tu politickou situaci.“* Studenti dále zmiňovali například základní orientaci v médiích, rozpoznávání fake news a dezinformací, ověřování informací, zjišťování aktualit, analýzu zpráv či bližší přiblížení dané problematiky. Oproti tomu, student Karel si myslel, že je koncept mediální výchovy na školách zastaralý: *„Si myslím, že ten koncept mediální výchovy na školách je hodně zastaralý, protože nás vlastně učí věci, který už všichni víme tím, že jsme s tím vyrůstali a sice tam, upřímně z mého pohledu si nejsem jistej... takové to omilání o fake news a takhle, že to na nás úplně nemělo nějaký vliv, protože jsme to slyšeli milionkrát a myslím, že lidi se tím řídí a budou řídit dál.“*

Z provedeného výzkumu také vyplynulo, že by studenti ocenili od učitelů mediální výchovy více informací ohledně toho, jak pracovat s médii v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině. *„Rozhodně jo, tím, že fakt jako v tu dobu to bylo prostě to... že jako dost lidí, jakože jsme to řešili i s kamarádama, že jako dost lidí, prostě v sobě měli takovej ten strach, co když se to vlastně jako posune za ty hranice tý Ukrajiny, co když se to jako třeba přiblíží i sem, že jo, protože si myslím, že už jenom jako z toho důvodu by bylo jako dobrý to probrat nějakým způsobem s náma a třeba jako uklidnit, i když to třeba v tu chvíli jako nikdo nevěděl, jak to bude, ale nějakým způsobem to trochu jako probrat, že jako furt jsme, že jo, v NATO a tak,“* odpověděla studentka Kateřina. Filip zase vyzdvihl, že ho baví, když se ve výuce řeší aktuální témata: *„Určitě. To mě jako vždycky baví, když se řeší něco věcného a něco, co je v současné době a patří to k té době.“* S Filipem i Kateřinou souhlasil student Pepa. *„O tom, jak s médii pracovat určitě. Něco jako upozornění na to, nenechat se ovládat emocemi, které některé ty zprávy mohou vyvolávat, podle mě. To by mělo být trochu asi zřetelnější, no.“* Oproti tomu Karlovi by stačila pouze jedna vyučovací hodina věnovaná tématu: *„No myslím, že třeba ta jedna hodina – tematizovat, tak že by se dalo, ale nedělal bych z toho nějaký dlouhodobý jako... tradice.“*

Studenti, kteří v mediální výchově neprobírali téma války na Ukrajině, měli však ve výuce zařazenou výuku o fake news. Studenti se o fake news a dezinformacích učili v rámci hodin mediální výchovy, v základech společenských věd a v rámci přednášek pořádaných městskou knihovnou. „*Probírali, a především teda přednáškami mimo mediální výchovu. Ale v mediální výchově jsme to brali taky. Určitě třeba z těch přednášek, myslím, že jo. Ale no, jak jsem říkal, myslím, že někdo, že to je taková věc, že někdo se prostě ponaučí a někdo ne,*“ sdělil Karel. Výuka o fake news pomohla také Radkovi: „*To jsme tam docela dost probírali. Samozřejmě zdroje, třeba, i když jsou nějaký obrázky, tak prostě se třeba jako vyhledat, jestli to není, řekněme z natáčení filmu nebo takhle a měli jsme tam prostě i příklady nějakých, třeba právě že...Příklad, že někde na Facebooku byl nějaký post o nějakých věcech nebo něco, ale bylo to ve skutečnosti z nějakého filmu, prostě z natáčení. Ale jinak si myslím, že mi to pomohlo. Jo, myslím, že jo, určitě.*“

Studenti se tak celkově domnívali, že jim výuka o fake news a dezinformacích pomohla při zjišťování informací o válce na Ukrajině.

5.2.8 Zodpovězení hlavní výzkumné otázky a výzkumných otázek vedlejších

Na hlavní výzkumnou otázku ***Jak vnímali studenti mediální obsahy o rusko-ukrajinském konfliktu v prvním měsíci války?*** se autorce podařilo odpovědět. Žáci v prvním měsíci války vnímali zprávy o rusko-ukrajinském konfliktu velmi negativně. Pravidelně si četli zprávy, sledovali reportáže a vyhledávali si o válce informace převážně na internetu, zpravodajských webech a sociálních sítích. Mediální obsahy včetně novinářských fotografií a drastických záběrů ve studentech gymnázia vyvolávaly silné emoce například strach, nevěřícnost, paniku, smutek a šok. Některé zprávy a reportáže zůstaly studentům v paměti dodnes včetně vzpomínek na první měsíc války na Ukrajině. Média žákům přišla převážně důvěryhodná, nedůvěryhodné informace zaznamenávali studenti na sociálních sítích. Ohledně vyváženosti mediálních obsahů studenti zmiňovali aspekt toho, že média spíše stranila Ukrajině, což ale někteří pokládali za oprávněné, zatímco jiní poukazovali na nedostatečný prostor pro ruskou stranu.

Na stanovené vedlejší výzkumné otázky: ***Jakým způsobem se studenti informovali o daném konfliktu?*** a ***Jak studenti pracovali s informacemi z médií o daném konfliktu v rámci mediální výchovy?*** se autorce také podařilo odpovědět. Během prvního měsíce války se studenti o rusko-ukrajinském konfliktu informovali především prostřednictvím

sociálních sítí, online zpravodajských webů a televize. Internet a sociální sítě byly pro studenty píseckého gymnázia stěžejními zdroji informací o daném konfliktu. Někteří studenti také získávali informace od rodiny, spolužáků a diskusí ve školním prostředí. Co se týče mediálních obsahů o válce na Ukrajině v kontextu mediální výchovy, tak studenti, kteří měli možnost výuky mediální výchovy zaměřené na válku na Ukrajině, vyjadřovali pozitivní ohlasy. Mediální výchova pomohla studentům rozvíjet dovednosti kritického myšlení, rozlišovat dezinformace a schopnost kriticky hodnotit prezentované informace. Někteří z dotazovaných studentů však téma války v mediální výchově neměli, tudíž s informacemi z médií nepracovali. Vyjádřili však o téma a lepší formu výuky mediální výchovy zájem.

6 Diskuse

Z provedeného výzkumu je patrné, že dotazovaní žáci vnímali mediální obsahy o válce na Ukrajině velmi negativně. Zprávy o dění na Ukrajině v nich vyvolávaly silné emoce, například strach, šok, nevěřičnost, překvapení a nechuť. Stejně tak na ně působily drastické záběry a fotografie uveřejňované v médiích. Někteří žáci však zmiňovali i pocit otupění s narůstajícím množstvím drastických snímků. Studie publikovaná ve vědeckém časopise *Journal of Personality and Social Psychology* odhalila, že čím více jedinci konzumují násilné mediální obsahy, tím menší fyziologickou reaktivitu vykazují. Publikum se tak stává vůči prezentovanému násilí v médiích méně citlivé a reaktivní (Krahé a kol., 2011). Názory studentů na zveřejňování těchto záběrů byly rozmanité, přičemž někteří žáci byli pro jejich publikaci, jelikož se podle nich jedná o zobrazování pravdy a reality, zatímco jiní navrhovali různé alternativy s ohledem na ochranu dětí nebo citlivějších jedinců. Pohled studentů z píseckého gymnázia na problematiku publikování šokujících snímků z války v médiích je téměř v souladu s novinářskými debatami, ze kterých taktéž nevyplývá žádné jednotné stanovisko (Coleman, 2022). Novináři se v tomto ohledu dělí na dva tábory, a to na sdílení pravdivých skutečností o válce na Ukrajině za všech okolností oproti opatrnosti před traumatizací či znečitlivění příjemců mediálních obsahů. Nicméně prezentace faktů prostřednictvím audiovizuální dokumentace v praxi často převažuje nad obavami ze zmíněných rizik (Pavlik, 2022).

Studenti taktéž hodnotili vyváženost a důvěryhodnost médií, přičemž někteří vnímali média jako vyvážená, nestranná a důvěryhodná, zatímco jiní poukazovali zejména na nevěrohodnost mediálních obsahů na sociálních sítích. Ohledně podávání vyvážených informací o rusko-ukrajinském konfliktu měli studenti pocit, že česká média byla spíše na straně Ukrajiny. Někteří to považovali za oprávněné, zatímco jiní to považovali za nedostatek nestranného a objektivního přístupu.

Během prvního měsíce války se zpovídání studenti pravidelně zajímali o informace ohledně rusko-ukrajinského konfliktu prezentovaného v médiích. V současné době už si povědomí o vývoji války však udržují jen někteří z nich. Zájem žáků o událost začal opadat v rozmezí od čtvrt roku až po rok od eskalace konfliktu. Žáci gymnázia čerpali informace ohledně dění na Ukrajině zvláště ze sociálních sítí, online zpravodajských webů a z internetu, případně z televize. Někteří z nich si je sami aktivně vyhledávali, zatímco jiní přicházeli k informacím o válce zejména pomocí algoritmů sociálních sítí. Podle Swartové (2021) jsou čtenáři zpráv na sociálních sítích, včetně zástupců mladší generace do 25 let,

stále více vystavování obsahům a informacím, které byly vybrány algoritmičtým systémem. To může mít za následek zkreslování informací a ovlivňovat způsob, jakým mladí lidé přistupují ke zpravodajství, a jak chápou aktuální světové události. Další provedené výzkumy také ukázaly, že mladá generace nejvíce čerpala zpravodajské obsahy o tomto konfliktu na sociálních sítích, zejména na TikToku, a proto se válce na Ukrajině přezdívá „*The first TikTok war*“ (Weeks, 2022). To rezonuje i s výsledky výzkumu této diplomové práce. Studenti píseckého gymnázia taktéž převážně využívali sociální sítě k získávání informací o válce na Ukrajině. Někteří studenti však zmiňovali, že pro ně nejsou informace ze sociálních sítí dostatečně důvěryhodné.

Ohledně vlivu mediálních obsahů, odhalil provedený výzkum různorodé názory. Někteří studenti si uvědomovali vliv médií na jejich názory či postoje, který se projevil, například v jejich přístupu k dané problematice, ve stranění ukrajinské straně nebo v utvrzení jejich již existujících názorů. Oproti tomu se ale ve výzkumu ukázalo, že na některé studenty mediální obsahy vliv spíše neměly a jejich názory či postoje se vůči tématu podle jejich názorů nezměnily.

Žáci se intenzivně zajímali o téma války na Ukrajině i v rámci školy v různých předmětech jako v zeměpisu, základech společenských věd, dějepisu nebo v mediální výchově, a to zejména prostřednictvím diskusí nebo výkladu od učitelů. Někteří vnímali diskusi o válce jako dostatečnou, zatímco jiní by ocenili více informací. Co se týče války na Ukrajině v kontextu mediální výchovy, tam se výpovědi žáků různily, a to především z důvodu, že měli dotazovaní žáci na předmět různé učitele, tudíž někteří pedagogové téma války na Ukrajině v hodinách probírali a jiní ne.

Výzkum ukázal, že studenti, již téma války na Ukrajině v mediální výchově probírali (zejména formou diskusí, praktických cvičení a výkladu), vnímali pozitivní vliv na jejich schopnost porozumět kontextu konfliktu, kriticky hodnotit předkládané informace a rozpoznávat fake news v médiích. Mediální výchova také studentům napomohla v tom, odkud informace čerpat, a jak si je ověřovat. Studenti, kteří se v mediální výchově nezabývali tématem války na Ukrajině, zase vyjádřili názor, že by se toto téma v hodinách mediální výchovy mělo probírat, jelikož je to aktuální téma, které rezonovalo médii. Někteří z nich uvedli, že by se rádi věnovali analýze mediálních obsahů, vyhledávání a ověřování si informací či rozpoznávání dezinformací. Studenti taktéž vyjádřili několik doporučení pro vylepšení tamní mediální výchovy například formou diskusí o aktuálních tématech,

interaktivními aktivitami v rámci výuky, zapojením odborníků do výuky nebo věnováním většího prostoru výuce o médiích k dosažení mediální gramotnosti.

Mediální výchova jako průřezový předmět není v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia jasně zakotvená a není tak zcela jednoznačně dáno, jak by výuka měla vypadat. Celkově tedy chybí jednotná koncepce předmětu a podpora pro výuku ze strany státu (JSNS, 2023). Navíc se mediální prostředí neustále a rychle proměňuje. Na školách tak dochází k problému s tím, jak mediální výchovu učit, kdo by ji měl učit, co má být její náplní, a z jakých materiálů či učebnic čerpat, jelikož je pro některé učitele obtížné se orientovat v aktuálních trendech a na mediální výchovu nemají konkrétní odbornost (Polanská, 2018). Výchovu k médiím většinou učí češtináři, jazykáři, učitelé základů společenských věd nebo pedagogové, na které předmět zbude (JSNS, 2023). V jiných situacích si školy mediální výchovu splňují nepravidelnými externími přednáškami. Z toho vyplývá, že velká část učitelů není na výuku o médiích dostatečně připravena, nemá k ní vhodné materiály a většinou nemá ani dostatečnou podporu od vedení (Kocourková, 2020). V případě mediální výchovy na píseckém gymnáziu, kde autorka prováděla výzkum, dochází k takové situaci, kdy v rámci jedné školy někteří studenti třetích ročníků mediální výchovu mají a jiní se při výuce věnují jiným tématům. Zároveň však studenti, jež se v hodinách mediální výchově nevěnují, o výuku projeví zájem, a to jak při výzkumu v rámci této diplomové práce, tak i při dřívějším výzkumu v rámci autorčiny bakalářské práce (Havrdová, 2022).

Výzkumné šetření této diplomové práce poskytuje pohled studentů píseckého gymnázia na vnímání rusko-ukrajinského konfliktu v kontextu mediální výchovy. Získaná data ukazují, že žáci projevují zájem o společenské a politické dění, přičemž média hrají stěžejní roli při získávání informací. Studenti se v prvním měsíci války aktivně zajímali o dění na Ukrajině, dnes už si povědomí o vývoji konfliktu však udržují jen někteří z dotazovaných. Klíčovým prvkem v informování se o válce a práci s mediálními obsahy byla pro některé dotazované studenty právě mediální výchova.

Výsledný výzkum autorce přinesl odpovědi na stanovené výzkumné otázky a propojil jí širší kontext zkoumaného tématu.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala tím, jak žáci vnímali mediální pokrytí prvního měsíce války na Ukrajině v souvislosti s výukou mediální výchovy na píseckém gymnáziu. Hlavním cílem diplomové práce bylo prozkoumat, jak studenti vnímali a interpretovali mediální obsahy o válce na Ukrajině, analyzovat jejich názory na mediální pokrytí situace během prvního měsíce konfliktu a zjistit, jakou úlohu měla mediální výchova ve škole v informování se o válce na Ukrajině.

V teoretické části práce autorka představila základní pojmy a kontext dané problematiky, roli médií při informování o válečných konfliktech a význam mediální výchovy a mediální gramotnosti v souvislosti s mediálním pokrytím války na Ukrajině. Stěžejní část práce představoval kvalitativní výzkum, který byl realizován formou případové studie za použití výzkumné techniky polostrukturovaných rozhovorů s žáky třetích ročníků Gymnázia Písek. Toto gymnázium autorka práce v minulosti sama navštěvovala a tamní výukou mediální výchovy prošla.

Empirická část práce nabídla pohled na konkrétní podobu mediální výchovy píseckého gymnázia, v jehož rámci autorka detailně prozkoumala názory žáků na mediální obsahy o válce na Ukrajině v kontextu mediální výuky, kterou žáci měli v době vypuknutí války. Autorka se v rámci svého výzkumu zaměřila na první měsíc války na Ukrajině, protože ji samotnou toto období velmi zasáhlo a několikrát denně se ubírala k médiím pro aktuální informace o vývoji rusko-ukrajinského konfliktu. Zároveň svou diplomovou práci navázala na bakalářskou práci, v níž se zabývala vztahem žáků píseckého gymnázia k mediální výchově a mediální gramotnosti.

Diplomová práce propojila hned několik důležitých a aktuálních témat, a to rusko-ukrajinský konflikt, jeho mediální pokrytí a mediální výchovu na gymnáziu. Výsledky výzkumu, jež autorka provedla v rámci této diplomové práce, přinesly zajímavé poznatky ohledně názorů, pocitů a interpretací mediálních obsahů o válce na Ukrajině žáky třetích ročníků Gymnázia Písek a role mediální výchovy v souvislosti s informováním se žáků o válce na Ukrajině. Hlavním zjištěním bylo, že studenti v prvním měsíci rusko-ukrajinského konfliktu vnímali mediální obsahy velmi negativně, prožívali silné emoce jako strach, nevěřícnost nebo šok. Pravidelně se informovali o válce pomocí sociálních sítí, internetu a online zpravodajských webů. Mediální obsahy, včetně fotografií a drastických záběrů, zanechaly ve studentech silné dojmy, na některé z nich si vzpomínají dodnes. Žáci považovali média za důvěryhodná, s podle nich nedůvěryhodnými informacemi se setkávali

spíše na sociálních sítích, které však v rozporu s tím, využívali jako zdroje informací nejčastěji. Co se týče mediální výchovy v kontextu války na Ukrajině, tak na píseckém gymnáziu došlo k zajímavé situaci, kdy na stejné škole někteří žáci třetích ročníků v hodinách mediální aspekty války na Ukrajině probírali a jiní nikoliv. Ti, co v mediální výchově téma rusko-ukrajinského konfliktu probírali, hodnotili výuku pozitivně. Mediální výchova jim podle jejich subjektivních názorů pomohla rozvíjet kritické myšlení, rozlišovat dezinformace a kriticky hodnotit prezentované informace v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině. Studenti, kteří se tématem války v mediální výchově nezabývali, vyjádřili zájem o dané téma a o výuku mediální výchovy obecně.

Přínos této diplomové práce autorka spatřuje především v jeho kvalitativním charakteru, jelikož dosavadní podobné výzkumy jsou spíše kvantitativní a nezaměřují se na podrobné názory a pocity studentů. Výsledky výzkumu této diplomové práce mohou být cenné pro další diskuse o mediální výchově a mediální gramotnosti v českém vzdělávacím systému a zároveň také pro další studie mediální komunikace v rámci vlivu médií na publikum, zejména v případě zpravodajství o válce na Ukrajině, jakožto velmi aktuálního, ale ještě příliš neprozkoumaného tématu.

Summary

This thesis examined students' opinions towards the media coverage of the first month of the war in Ukraine in the context of media education at grammar school in Písek, South Bohemia. The main aim was to investigate how students perceived and interpreted media content about the war in Ukraine, to analyse their views on media coverage of the situation during the first month of the conflict and to find out what role media education in school had in informing students about the war in Ukraine.

In the theoretical part of the thesis, the author introduced the basic concepts and context of the issue, the role of media in reporting on war conflicts and the importance of media education and literacy in the context of media coverage of the war in Ukraine. The main part of the thesis was qualitative research, which was conducted in the form of a case study using the research technique of semi-structured interviews with third-year students of the grammar school in Písek, which the author herself attended in the past and underwent media education classes there.

Overall, the empirical part of the thesis offers an insight into the specific case of media education at the grammar school in Písek, in which the author examined in detail the pupils' views on media content about the war in Ukraine in the context of the media education that the pupils had at the time of the outbreak of the war. The author's research focused on the first month of the war in Ukraine, as she herself was deeply affected by this period and went to the media several times a day for updates on developments in the Russian-Ukrainian conflict. At the same time, her thesis was a continuation of her previous bachelor's thesis, which dealt with the relationship of students of the grammar school in Písek to media education and literacy.

The diploma thesis connects several important and current issues, namely the Russian-Ukrainian conflict, its media coverage and media education at secondary schools. The results of the thesis research provided interesting findings regarding the opinions, feelings and interpretations of media content about the war in Ukraine by third year students and the role of media education in relation to students' information seeking practices about the war in Ukraine. The main finding was that in the first month of the Russian-Ukrainian conflict students perceived media content very negatively, experiencing strong emotions such as fear, disbelief or shock. They regularly informed themselves about the war using social networks, the internet and online news sites. The media content, including photographs and dramatic images, left strong impressions on the students, some of which

they still remember today. The students considered the media to be trustworthy, but they encountered untrustworthy information more often on social networks, which they contradictorily used as the most frequent source of information. Regarding media education in the context of the war in Ukraine, there was an interesting aspect at the grammar school in Pisek, where third year students at the same school had different levels of media education and some of the students discussed the war in Ukraine in their classes and others did not. Those who did discuss the topic of the Russian-Ukrainian conflict in media education showed positive responses. According to their subjective opinions, media education helped them to develop critical thinking, to distinguish disinformation and to critically evaluate presented information. The students who had not dealt with the topic of war in media education expressed interest in the topic and in improving the teaching of media education.

The author sees the contribution of this thesis mainly in its qualitative character, as previous similar research is rather quantitative and does not focus on the detailed opinions and feelings of young students. The research results of this thesis can be valuable for further discussions on media education and media literacy in the educational system, as well as for further studies of media communication in the context of the influence of media on the audience, especially in the specific case of the coverage of the war in Ukraine, as a very topical and not yet much explored topic.

Použitá literatura

- AL-RAWI, A., 2021. Political memes and fake news discourses on instagram. *Media Commun.* 9, 276–290. DOI: 10.17645/mac.v9i1.3533
- AL-SAIED, N., 2023. Social Media as a Propaganda Tool in the Russia-Ukraine Conflict. *The Cairo Review*. Dostupné z: <https://www.thecaireview.com/essays/social-media-as-a-propaganda-tool-in-the-russia-ukraine-conflict/> [Accessed January 10, 2024].
- ANON., Jak čelit kybernetické válce. *Army.cz*. Dostupné z: <https://www.army.cz/scripts/detail.php?id=309> [Accessed October 3, 2023].
- ANON., Psychologické operace informační války – perspektivy. *Army.cz*. Dostupné z: <https://www.army.cz/scripts/detail.php?id=770> [Accessed October 3, 2023].
- AP, 2022. Pracovníci hřbitova v Buči ukládají mrtvé do rakví. *Idnes.cz*. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-buca-rusko-okupanti-znasilnovani.A220412_121005_zahranicni_tbr/foto/LUH92b2ec_03.jpg [Accessed September 15, 2023].
- ASTUTI, Y. D., Rahmah A., Dewi M., 2022. Digital Media and War: Social Media as a Propaganda Tool for the Russia-Ukraine Conflict in the Post-truth Era. In: *Digital Media and War: Social Media as a Propaganda Tool*.
- BERRY, D. M., 2011. The computational turn: Thinking about the digital humanities. *Culture machine*, 12.
- BÍNA, Daniel. *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice, 2005. ISBN 80-7040-844-8
- BNO News, 2022. BREAKING: Apartment complex near Ukraine's Kharkiv hit by airstrike, causing an unknown number of casualties – reporter. Dostupné z: https://twitter.com/BNONews/status/1496733983379685380?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1496733983379685380%7Ctwgr%5Eb4c9ef84a1216785af12c25a9ffa48eb9c38b50b%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.novinky.cz%2Fclanek%2Fzahranicni-evropa-ukrajinska-mesta-napric-zemi-jsou-pod-palbou-40388144 [Accessed September 13, 2023].
- BUCHER, T., 2018. *If...then: algorithmic power and politics*. New York: Oxford University Press. ISBN 9780190493042.
- CLAUSEWITZ, C. von, 1832. *O válce: slavná komplexní inspirace vojáků, politiků, intelektuálů, manažerů a organizátorů*, Voznice: Leda.

COLEMAN, C., 2022. Don't look away: photojournalists are documenting the brutality of Russia's war in Ukraine. Dostupné z: <https://niemanreports.org/articles/ukraine-photojournalism-death/>. [Accessed January 8, 2024].

Computational social science: obstacles and opportunities. *Science* 369, 1060–1062.

CRESWELL, J.W. & Creswell, J.D., 2014. *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* 5th ed., Los Angeles: SAGE Publications.

CRILLEY, R., and Chatterje-Doody, P. N., 2020. Emotions and war on YouTube: affective investments in RT's visual narratives of the conflict in Syria. *Cambrid. Rev. Int. Aff.* 33,713–733. DOI: 10.1080/09557571.2020.1719038

ČT EDU, 2022. Válka na Ukrajině: Zahájení ruské invaze na Ukrajinu. *Edu Česká Televize*. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/12703-valka-na-ukrajine-zahajeni-ruske-invaze-na-ukrajinu> [Accessed September 14, 2023].

ČTK, 2023. Fotografie ženy, která navždy zůstane jedním ze symbolů prvního dne invaze. *Seznam Zprávy*. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-zacatek-invaze-minutu-po-minute-jak-svetu-doslo-ze-putin-je-silenec-226298> [Accessed September 15, 2023].

DEUZE, M., 2015. *Media life: Život v médiích*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. DOI: 10.1126/science.aaz8170

ECONOMIA, a.s., c1999–2024. Ukrajina. *Aktualne.cz*. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/rusky-utok-na-ukrajinu-2022-vse-o-tematu/r~df9a852493f511ec8a24ac1f6b220ee8/> [Accessed January 3, 2024].

EMRE, Y., 2022. Huge explosion in #Kharkiv. Dostupné z: https://twitter.com/yasiremres/status/1496684117169250304?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1496684117169250304%7Ctwgr%5E3c31524497bb358458237447dc2afcbc753a573f%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.novinky.cz%2Fclanek%2Fzahranicni-on-line-na-ukrajine-zacala-valka-40388138 [Accessed September 14, 2023].

ENGELHAUPT, E., 2022. Social media crackdowns during the war in Ukraine make the internet less global. *Science News*. Dostupné z: <https://www.sciencenews.org/article/ukraine-russia-war-social-media-tiktok-telegram> [Accessed January 6, 2024].

FAIKIS, M., 2022. Válka obrazem: První snímky z napadené Ukrajiny. *Seznam Zprávy*. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-valka-obrazem>

prvni-snimky-z-napadene-ukrajiny-190018 [Accessed September 14, 2023].

GÁFRIKOVÁ, E., 2022. PŘEHLEDNĚ: První měsíc války na Ukrajině. Jak se vyvíjela den po dni. *Deník.cz*. Dostupné z: <https://www.denik.cz/staty-mimo-eu/prehledne-ukrajina-prvni-mesic-valky.html> [Accessed October 18, 2023].

GERBNER, George; Melody, William H. a Gross, Larry P., 1973. *Communications technology and social policy: understanding the new " cultural revolution"*. New York: Wiley. ISBN 0-471-29670-8.

GETTY IMAGES, 2022. Snímek zasaženého domu v Charkovské čtvrti v Kyjevě. *Seznam Zprávy*. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-sedm-dni-valky-sedm-silnych-fotek-ktere-mluvi-samy-za-sebe-191454> [Accessed September 15, 2023].

GILLESPIE, T., 2013. *The Relevance of Algorithms*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/281562384_The_Relevance_of_Algorithms [Accessed January 11, 2024].

HANLEY, H. W. A., Kumar, D., & Durumeric, Z., 2023. "A Special Operation": A Quantitative Approach to Dissecting and Comparing Different Media Ecosystems' Coverage of the Russo-Ukrainian War. *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media*, 17(1), 339-350. <https://doi.org/10.1609/icwsm.v17i1.22150>. Dostupné z: <https://ojs.aaai.org/index.php/ICWSM/article/view/22150> [Accessed January 7, 2024].

HAVLICKÁ, K., 2022. ‚Zuzano, bombarduj nás, zahynulo mnoho vojáků i civilistů.‘ Zelenskyj volal Čaputové o pomoc. *Lidovky.cz*. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/zuzana-caputova-volodymyr-zelenskyj-telefonat-ukrajina-rusko-slovensko.A220224_150945_ln_zahranici_kov [Accessed September 13, 2023].

HENDL, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a výzkum 2., akt.*, Praha: Portál.

CHAYKA, K., 2022. Watching the World's "First TikTok War." *The New Yorker*. Dostupné z: <https://www.newyorker.com/culture/infinite-scroll/watching-the-worlds-first-tiktok-war> [Accessed January 6, 2024].

CHOI, J. a Lee, J., 2015. Investigating the effects of news sharing and political interest on social media network heterogeneity. *Computers in Human Behavior*, (44), pp.258-266. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0747563214006232> [Accessed

January 10, 2024].

CHOI, J., 2014. Why do people use news differently on SNSs? An investigation of the role of motivations, media repertoires, and technology cluster on citizens' news-related activities. *Computers in Human Behavior*, (54), pp.249-256. Dostupné z:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0747563214006232> [Accessed January 11, 2024].

IROZHLAS, 2022. Do Kyjeva dorazily ruské sabotážní jednotky, řekl Zelenskyj. Ve městě byly zaznamenány exploze. *Irozhlaz.cz*. Dostupné z:

https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/utok-ruska-invaze-na-ukrajinu-vpad-vojsk-odstrelovani-rakety_2202241935_aur [Accessed January 24, 2024].

JEŘÁBEK, T., Rambousek V., Vaňková P, 2019. Digitální gramotnost v kontextu současného vzdělávání. *Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání*, 2.2: 7-19. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/gramotnost/files/2019/01/01_Jerabek.pdf [Accessed February 4, 2023].

JIRÁK, J. a Köpplová, B., 2009. Masová média, Praha: Portál.

JIRÁK, J. a Wolák R.. Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání. Jihlava: Radioservis, 2007. ISBN 978-80-86212-58-6.

JIRÁK, J. Mediální výchova – inspirace k realizaci. *Metodický portál: Články* [online]. 07. 09. 2004. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/87/MEDIALNI-VYCHOVA-INSPIRACE-K-REALIZACI.html>>. ISSN 1802-4785. [Accessed December 2, 2023].

JIRÁK, J. Proč potřebujeme mediální výchovu. *Metodický portál: Články* [online]. 30. 04. 2006. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/540/PROC-POTREBUJEME-MEDIALNI-VYCHOVU.html>. ISSN 1802-4785. [Accessed January 12, 2024].

JIRÁK, J., 2006. Úvod do problematiky studia médií. *Metodický portál: Články* [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/543/UVOD-DO-PROBLEMATIKY-STUDIA-MEDII.html>. ISSN 1802-4785. [Accessed December 14, 2023].

JIRÁK, J., Šťastná, L. & Zezulková, M., 2018. Mediální výchova jako průřezové téma. Dostupné z:

https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A1_studie/medialni_vychova.pdf [Accessed December 17, 2023].

JOSEPH, T., 2014. Mediating War and Peace: Mass Media and International Conflict. *India Quarterly*, vol. 70, no. 3, pp. 225–40. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/45072817>.

[Accessed January 10, 2024].

JOWETH, G. a V. O'donnell. *Propaganda & persuasion*. Seventh edition. Los Angeles: Sage, 2019. ISBN 978-1-5063-7134-4.

JSNS, 2023. Stav mediálního vzdělávání na základních a středních školách. Jsns.cz. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/stav_mv_2023.pdf [Accessed March 23, 2024].

JSNS, Válečný konflikt jako téma ve výuce: doporučení, vhodné materiály a aktivity. *Jsns.cz*. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/valka-na-ukrajine/metodicky-material-valecny-konflikt-jako-tema-ve-vyuce#proc-mluvit-o-valce> [Accessed January 2, 2024].

KADERKA, M., Mediální výchova. Dostupné z: <https://svetmedii.info/medialni-vychova/> [Accessed December 2, 2023].

KAYE, D. B. V., Zeng, J., and Wikstrom, P, 2022. TikTok. Creativity and Culture in

KOCOURKOVÁ, L., 2020. O médiích se české děti učí, ale nenaučí. Jak na to, aby mediální výchova ve školách měla smysl? *EDUzín*. Dostupné z:

<https://www.eduin.cz/clanky/lidove-noviny-ucit-medialni-vychovu-se-nedari/> [Accessed February 17, 2024].

KOPECKÝ, K., 2022. Co je to vlastně ten hoax, dezinformace, misinformace nebo třeba fake news? Čím se tyto termíny liší a co mají společného? *E-bezpeci.cz*.

Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/clanky-komentare/2864-co-je-to-vlastne-ten-hoax-dezinformace-misinformace-nebo-treba-fake-news-cim-se-tyto-termíny-lisi-a-co-maji-spolecneho> [Accessed January 7, 2024].

KOPECKÝ, K., 2022. Dezinformace spojené s válkou na Ukrajině. *E-bezpeci.cz*.

Dostupné z: <https://e-bezpeci.cz/index.php/70-projekt-fake-news/2518-dezinformace-spojene-s-vaalkou-na-ukrajine> [Accessed January 7, 2024].

KRAHÉ B., Möller I., Huesmann L.R., Kirwil L., Felber J., Berger A., 2011.

Desensitization to media violence: links with habitual media violence exposure, aggressive cognitions, and aggressive behavior. *J Pers Soc Psychol*. 2011 Apr;100(4):630-46. DOI: 10.1037/a0021711. PMID: 21186935; PMCID: PMC4522002.

KU, K. et al., 2019. What predicts adolescents' critical thinking about real-life news? The roles of social media news consumption and news media literacy. *Thinking Skills and Creativity*, (33). Dostupné z:

https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1871187119300100?casa_token=16Z4IA7nJZoAAAAA:RGg2gBVc8Fs0FRLMaG4xDQ4MWedvp13GCe6kplr6vlyvinlWmpnhtdCpYekNLWaZXIrt9aIX-Q#section-cited-by [Accessed January 11, 2024].

LAZER, D. M., Pentland, A., Watts, D. J., Aral, S., Athey, S., Contractor, N., et al., 2020.

MACEK, J., 2015. Média v pohybu: k proměně současných českých publik, Brno: Masarykova univerzita.

MAFRA, c1999–2024. Válka na Ukrajině. *Idnes.cz*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/valka-rusko-ukrajina> [Accessed January 3, 2024].

MALOLJETKA, J., 2023. Fotografie umírající ženy těsně po porodu mrtvého dítěte. *Echo24.cz*. Dostupné z: <https://echo24.cz/g/HqLAK/zpravy-svet-fotografie-roku-nemocnice-mariupol-world-press-photo-2023/1> [Accessed September 15, 2023].

MCCOMBS, M. E. a Shaw, D. L., 1972. THE AGENDA-SETTING FUNCTION OF MASS MEDIA. Online. *Public opinion quarterly*, roč. 36, č. 2, s. 176-187. ISSN 0033-362X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/267990> [Accessed February 28, 2024].

MCQUAIL, D., 1999. Úvod do teorie masové komunikace, Praha: Portál.

MEIKLE, G. 2016. *Social Media: Communication, Sharing and Visibility* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315884172>

MĚŘIČKA, J., 2022. Informační válka na Ukrajině jako prvek vojenské strategie. *Vojenské Rozhledy*. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/ozbrojene-konflikty/informacni-valka-na-ukrajine> [Accessed November 3, 2023].

MIČIENKA, M., 2007. *Základy mediální výchovy*, Praha: Portál.

MIŠOVIČ, J., 2019. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Sociologické Nakladatelství. ISBN 978-80-7419-285-2.

MŠMT, 2022. Ministr Gazdík: proti nepřátelství ve školách -> doporučení pro práci se školními kolektivy ve vztahu k ruské agresi vůči Ukrajině. *Edu.cz*. Dostupné z: <https://www.edu.cz/ministr-gazdik-proti-nepratelstvi-ve-skolach-doporuceni-pro-praci-se-skolnimi-kolektivy-ve-vztahu-k-ruske-agresi-vuci-ukrajine/> [Accessed January 2, 2024].

MŠMT, 2023. *ŠKOLSKÝ ZÁKON VE ZNĚNÍ ÚČINNÉM OD 1. 7. 2023 DO 31. 12. 2023*, Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-7-2023>. [Accessed January 5, 2024].

- MŠMT, RVP G* - Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia. *Edu.cz*. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/> [Accessed December 17, 2023].
- MVCR., 2008. *Sbírka zákonů č. 317: Úplné znění zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), jak vyplývá z pozdějších změn*, Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/?_gl=1*1ah2x8*_ga*NTU0Njg5NDczLjE3MDU0OTUzODM.*_ga_X93EJT5QB5*MTcwNTQ5NTM4Mi4xLjEuMTcwNTQ5NTM4NS4wLjAuMA. [Accessed December 15, 2023].
- NATO, 2019. NATO Glossary of terms and definitions AAP-06. Dostupné z: https://www.coemed.org/files/stanags/05_AAP/AAP-06_2019_EF.pdf [Accessed January 28, 2024].
- NATO, Media – (Dis)information – security. NATO.int. Dostupné z: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/5/pdf/2005-deeportal4-information-warfare.pdf [Accessed February 28, 2024].
- NISBET J. a Watt J., 1984. Case study: In J.Bell, T. Bush, A. Fox, J. Goodey and S. Goulding (eds) *Conducting Small-Scale Investigations in Educational Management*. London: Harper & Row.
- OELDORF-HIRSCH, A., Sundar, S., 2015. Posting, commenting, and tagging: Effects of sharing news stories on Facebook. *Computers in Human Behavior*, (44), pp. 240-249. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0747563214006232> [Accessed January 11, 2024].
- OVESNÝ, M., 2018. Válka (MSgS). Sociologická encyklopedie. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/V%C3%A1lka_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/V%C3%A1lka_(MSgS)) [Accessed February 14, 2024].
- PAPANIKOS, G.T., 2023. The Greek Newspaper Coverage of the Ukrainian War: The Pre-Invasion Phase and the Day of the Invasion. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, (4), pp.363-382. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/359379960_The_Greek_Newspaper_Coverage_of_the_Ukrainian_War_The_Pre-Invasion_Phase_and_the_Day_of_the_Invasion [Accessed January 7, 2024].
- PATTON, M. Q., 2001 *Qualitative evaluation and research methods*. 2nd ed. Newbury

Park: SAGE Publications. ISBN 0-8039-3779-2.

PAVLIK, J.V., 2022. The Russian War in Ukraine and the Implications for the News Media. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, pp.1-17. Dostupné z: [https://www.athensjournals.gr/media/Pavlik\(2022\)-UKRAINE-MEDIA-04.pdf](https://www.athensjournals.gr/media/Pavlik(2022)-UKRAINE-MEDIA-04.pdf) [Accessed January 19, 2024].

PAYNE, K., 2005. The Media as an Instrument of War. *The US Army War College Quarterly*. Dostupné z: <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2243&context=parameters> [Accessed January 9, 2024].

POLANSKÁ, J., 2018. Učit mediální výchovu se nedaří. *EDUin*. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/lidove-noviny-ucit-medialni-vychovu-se-nedari/> [Accessed February 17, 2024].

PRAŽÁK, D., 2022. Proč s žáky mluvit o válce na Ukrajině. *Jsns.cz*. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/valka-na-ukrajine/proc_s_zaky_mluvit_o_valce_na_ukrajine.pdf [Accessed January 2, 2024].

PRIMIG, F., Szabó H.D. and Lacasa P., 2023. Remixing war: An analysis of the reimagination of the Russian–Ukraine war on TikTok. *Front. Polit. Sci.* 5:1085149. DOI: 10.3389/fpos.2023.1085149

PRŮVODCE RVP ZV, Průřezové téma Mediální výchova. *Metodický portál RVP.cz*. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10913> [Accessed October 10, 2023].

RAY, M., 2023. 8 Deadliest Wars of the 21st Century. *Encyclopedia Britannica*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/list/8-deadliest-wars-of-the-21st-century> [Accessed October 17, 2023].

REUTERS, 2022. Galerie: 24 nejděsivějších fotek z války na Ukrajině. *Blesk.cz*. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/galerie/zpravy-udalosti/328522/24-nejdesivejsich-fotek-z-ukrajiny-hrozi-zemi-obcanska-valka?foto=3> [Accessed September 15, 2023].

REUTERS, 2022. Ukrajínští vojáci po osvobození města Buča v Kyjevské oblasti. *Idnes.cz*. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-buca-rusko-okupanti-znasilnovani.A220412_121005_zahranicni_tbr/foto/PUK928019_58aine_crisis_bucha_bodies_0402_11.jpg [Accessed September 15, 2023].

REUTERS, 2023. V Buči, Irpini a na dalších místech nacházeli hromadné hroby

i nepohřbené mrtvé na ulicích. *IRozhlas.cz*. Dostupné z:
<https://www.irozhlas.cz/fotogalerie/8872230?fid=10177645> [Accessed September 15, 2023].

RVP, Digitální gramotnost. Metodický materiál RVP.cz. Dostupné z:
<https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=13123&rate=5> [Accessed February 4, 2024].

ŘEHKA, K., 2017. Informační válka, Praha: Academia.

SEDLÁČKOVÁ, B., 2011. Současné informační prostředí a informační gramotnost. *Informačné technológie a knižnice*, pp.17-21.

SEZNAM ZPRÁVY, 2022. Dokument: Slova, jimiž Putin rozpoutal bezprecedentní válku. *Seznam Zprávy*. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-dokument-slova-jimiz-putin-rozpoutal-bezprecedentni-vaiku-190232> [Accessed September 14, 2023].

SEZNAM ZPRÁVY, Mapa: Kde Rusko udeřilo proti Ukrajině. *Seznam Zprávy*, 24. 2. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-mapa-kde-rusko-uderilo-proti-ukrajine-190091> [Accessed October 18, 2023].

SHIMEAL, T., 2001. Countering cyber war. NATO review. Available at:
<https://www.nato.int/docu/review/articles/2001/12/01/countering-cyber-war/index.html> [Accessed January 28, 2024].

SIMONS, H., 2009. Case study research in practice. London: Sage. ISBN 978-0-7619-6423-0.

SOUKUP, O., 2022. Putin zahájil „vojenskou operaci“ na Ukrajině. V řadě měst včetně Kyjeva se ozývají výbuchy. *Hospodářské Noviny*. Dostupné z:
<https://zahranicni.hn.cz/c1-67036040-mensi-jednotky-mimo-zakladny-a-cviciste-satelitni-snimky-ukazuji-na-vetsi-bojovou-pripravenost-ruske-armady> [Accessed September 13, 2023].

SWART, J., 2021. Experiencing Algorithms: How Young People Understand, Feel About, and Engage With Algorithmic News Selection on Social Media. *Social Media + Society*, 7(2). <https://doi.org/10.1177/20563051211008828>. Dostupné z:
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/20563051211008828> [Accessed January 11, 2024].

SWART, J., 2021. Tactics of news literacy: How young people access, evaluate, and engage with news on social media. *New Media & Society*, 25(3), 505-521.
<https://doi.org/10.1177/14614448211011447>. Dostupné z:

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/14614448211011447> [Accessed January 12, 2024].

ŠVARÍČEK, R. a Šeďová, K., 2014. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2., Praha: Portál.

ŠVP – školní vzdělávací program. Naše škola – základní informace. Dostupné z:

<https://www.gymna-pi.cz/page/3> [Accessed December 6, 2023].

TN.CZ, 2022. První den invaze na Ukrajinu: Zemi ovládly tvrdé boje, Zelenskyj vyhlásil mobilizaci. *TN.cz*. Dostupné z: https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/455664-rusko-zahajilo-bombardovani-ukrajiny-zacala-valka-v-evrope?campaignsrc=tn_clipboard [Accessed September 13, 2023].

UNESCO, 2023. Information Literacy. Unesco.org. Dostupné z:

<https://www.unesco.org/en/ifap/information-literacy> [Accessed February 28, 2024].

UPOL, 2022. Zpravodajství o pandemii a válce vyvolává podobné reakce publika, zjistili výzkumníci z Univerzity Palackého. *Žurnál online*. Dostupné z:

<https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/zpravodajstvi-o-pandemii-a-valce-vyvolava-podobne-reakce-publika-zjistili-vyzkumnici-z-univerzity-p-1/> [Accessed January 8, 2024].

WEEKS, C., 2022 Teaching Media Literacy and Current Events: War in

Ukraine. *Participate Learning*. Dostupné z:

<https://www.participatelearning.com/blog/teaching-media-literacy-and-current-events-war-in-ukraine/> [Accessed January 6, 2024].

WHYTE, C., & Mazanec, B., 2023. Understanding Cyber-Warfare: Politics, Policy and Strategy (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003246398>

YIN, R. K., 2003. Case study research: design and methods. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage. ISBN 0-7619-2553-8.

ZDRAŽILOVÁ, J., 2022. Ukrajinská města napříč zemí jsou pod palbou. *Novinky.cz*.

Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-ukrajinska-mesta-napric-zemi-jsou-pod-palbou-40388144> [Accessed September 14, 2023].

Teze diplomové práce

SCHVÁLENO

5-10-23

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce													
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:													
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Bc. Havrdová Monika	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin: 10px auto;"> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">12-09-2023</td> <td style="text-align: right;">-1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: center;">255</td> <td>Příloh:</td> </tr> <tr> <td>Přiděleno:</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd			Došlo dne:	12-09-2023	-1-	Čj:	255	Příloh:	Přiděleno:		
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd													
Došlo dne:		12-09-2023	-1-										
Čj:		255	Příloh:										
Přiděleno:													
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2022/2023													
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: [redacted]													
Studijní program/forma studia: Mediální studia/prezenční studium													
Název práce v češtině: První měsíc války na Ukrajině v českých médiích očima studentů: případová studie Gymnázia Písek													
Název práce v angličtině: The first month of war in the media through eyes of students: case study of Grammar school Písek													
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) LS 2023/2024													
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): 24. února 2022 nás média zahltila šokujícími zprávami z dění na Ukrajině a od té doby neutichla. Média jsou zároveň tím nástrojem, jež konstruuje naši realitu, a plní důležitou funkci při informování o důležitých událostech. K tomu, abychom se dokázali orientovat v nepřeberném množství zpráv je potřeba značná mediální gramotnost. K jejímu zvyšování slouží mediální výchova.													
Teoretická část práce se zaměří na kontext dané problematiky a teoretická východiska. Bude analyzovat roli médií při informování o válečných konfliktech a také význam mediální výchovy a její relevanci ve vztahu k mediálnímu pokrytí konfliktu na Ukrajině. Empirická část bude obsahovat kvalitativní výzkum formou případové studie, v jejímž rámci budou vedeny polostrukturované rozhovory se studenty píseckého gymnázia. Prostřednictvím rozhovorů budou získána data o jejich postojích, vnímání a interpretacích mediálních obsahů o ruské invazi na Ukrajinu. Rozhovorové otázky budou doplněné o práci s vybranými audiovizuálními materiály a výstupy z médií.													
Diplomovou práci bych chtěla navázat na svou bakalářskou práci, jež se věnovala vztahu studentů z píseckého gymnázia k mediální výchově a mediální gramotnosti. V tomto případě bych chtěla navázat na své předchozí poznatky a zaměřit se na jedno aktuální téma, jímž je válka na Ukrajině. Gymnázium Písek jsem v obou případech zvolila z osobních důvodů, jsem jeho bývalou studentkou a tamní učitelka mediální výchovy je mému výzkumu otevřena.													
Práce může přispět k porozumění tomu, jak studenti vnímají mediální obsahy informující o válce na Ukrajině. Výsledky mohou být relevantní pro další diskuse o mediální výchově a mediální gramotnosti ve vzdělávacím systému.													
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Hlavním cílem diplomové práce je prozkoumat, jak studenti vnímají a interpretují mediální obsahy o válce na Ukrajině, analyzovat jejich názory k mediálnímu pokrytí situace během prvního měsíce konfliktu a zjistit, jakou úlohu měla mediální výchova ve škole v informování se o válce na Ukrajině.													
Výzkumné otázky: HVO: Jak vnímali studenti mediální obsahy o rusko-ukrajinském konfliktu v prvním měsíci války?													

<p>VVO: Jakým způsobem se studenti informovali o daném konfliktu?</p> <p>VVO: Jak studenti pracovali s informacemi z médií o daném konfliktu v rámci mediální výchovy?</p> <p>Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):</p> <p>Teoretická část:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod – vymezení problematiky a cíle práce 2. První měsíc války na Ukrajině – vymezení konfliktu v období únor–březen 2022 3. Role médií v informování o válce <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Role médií v informování o válce na Ukrajině 4. Mediální výchova <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Mediální výchova na gymnáziích jako průřezové téma 5. Význam mediální výchovy v kontextu s mediálním pokrytím války na Ukrajině <p>Empirická část:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Metodologie – případová studie 7. Rozhovory se studenty, výběr ukázek, analýza dokumentů, zpracování dat 8. Závěr – shrnutí poznatků 9. Literatura 10. Přílohy
<p>Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období): Hlavním zdrojem dat budou rozhovory se studenty, dalšími zdroji budou vybrané mediální obsahy o rusko-ukrajinském konfliktu ve zkoumaném období, výukové materiály a odborná literatura.</p>
<p>Metody (techniky) zpracování materiálu: Studium odborné literatury v teoretické části, v praktické části bude proveden kvalitativní výzkum formou případové studie. V rámci případové studie budou vedeny polostrukturované rozhovory s jednotlivými studenty, kteří prochází v rámci studia mediální výchovou. Při rozhovorech bude využito audiovizuálních materiálů a výstupů z médií v daném období.</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):</p> <p>HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. Příručka metod kvalitativního výzkumu. Ukazuje, z jakých zdrojů metody kvalitativního výzkumu vycházejí, a představuje hlavní výzkumné plány používané v této oblasti. Popisuje kvalitativní metody sběru dat, jejich zpracování, vyhodnocování a interpretaci.</p> <p>JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6 Publikace píše o médiích z hlediska sociálněvědní disciplíny mediální studia. Píše o historii i současnost mediální scény a mediálních studií v České republice.</p> <p>ŘEHKA, Karel. Informační válka. Praha: Academia, 2017. XXI. století. ISBN 978-80-200-2770-2. Kniha pojednává o využití nových médií a technologií v současných válkách a konfliktech. Autor vysvětluje čtenářům vedení války v informačním prostředí a specifiká války v informačním věku.</p> <p>MIČIENKA, Marek, Jan Jiráček. Základy mediální výchovy. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-315-4. Publikace se zaměřuje na mediální výchovu a slouží k seznámení s principy fungování médií, rozvoji kritického přístupu k médiím a základům mediální gramotnosti.</p> <p>PAVLIK, John V., 2022. The Russian War in Ukraine and the Implications for the News Media. <i>Athens Journal of Mass Media and Communications</i> Článek se zabývá důsledky války na Ukrajině pro média. Autor se zaměřuje na deset hlavních dopadů této války na zpravodajství a masovou komunikaci.</p> <p>BÍNA, Daniel. Výchova k mediální gramotnosti. České Budějovice, 2005. ISBN 80-7040-</p>

844-8.

Kniha se zaměřuje na mediální gramotnost a mediálně komunikační kompetence člověka. Cílem knihy je systematicky prezentovat tuto problematiku a nabídnout možnosti edukace v daném oboru.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

HAVRDOVÁ, Monika. *Vztah žáků k mediální výchově a mediální gramotnosti: případová studie Gymnázia Písek*. Praha, 2022. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Šimková, Karolína.

CHARVÁTOVÁ, Tereza. *Sociální média očima studentů gymnázia*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Hejlová, Denisa.

MALIŠOVÁ, Iva. *Kritické myšlení studentů středních škol – způsob ověřování informací ze zpravodajských webů*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Miessler, Jan.

ZVELEBILOVÁ, Kristýna. *Mediální gramotnost a kritické myšlení u dospívajících*. Praha, 2020. 131 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Jirků, Ph.D.

NAIMUSHINOVA, Anastasiia. *Analýza mediálního obrazu války na Ukrajině ve vybraných médiích*. Praha, 2021. 89 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Miessler

JIRÁNKOVÁ, Petra. *Kategorizace v českých médiích v souvislosti s válkou na Ukrajině a reakce čtenářů*. Praha, 2023. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Vedoucí práce Sherman, Tamah.

SAMSELI, Andrea. *Fake news v hybridnej vojne – prípadová štúdia konfliktu na Ukrajine v roku 2014*. Praha, 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Köpplová, Barbara.

TRUHLÁŘOVÁ, Jana. *Mediální gramotnost v digitálním věku: Etnické a národnostní stereotypy v médiích a jejich vliv na středoškolskou mládež*. Praha, 2023. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Kárníková, Lydie.

Datum / Podpis studenta/ky

11.9.2023

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

-

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

-

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

11.9.2023 [REDACTED]
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU. A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Otázky k rozhovorům (text)

Příloha č. 2: Ukázky doplňující rozhovory (obrázky)

Příloha č. 3: Přepisy rozhovorů (text)

Příloha č. 4: Informované souhlasy (naskenované dokumenty)

Seznam tabulek

Tabulka č.1: Účastníci výzkumu

Přílohy

Příloha č. 1: Otázky k rozhovorům

Vztah k médiím:

1. Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?
2. Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Válka na Ukrajině v médiích:

1. Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeneš si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně např. účet na sociální síti/X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)
2. **(Práce s ukázkami)** Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?
3. Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu? Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?
4. Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?
5. Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině důvěryhodná? Pokud ne, proč?
6. Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?
7. Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?
8. Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?
9. **(Práce s ukázkami)** Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Válka na Ukrajině v rámci mediální výchovy:

1. Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Pokud ano:

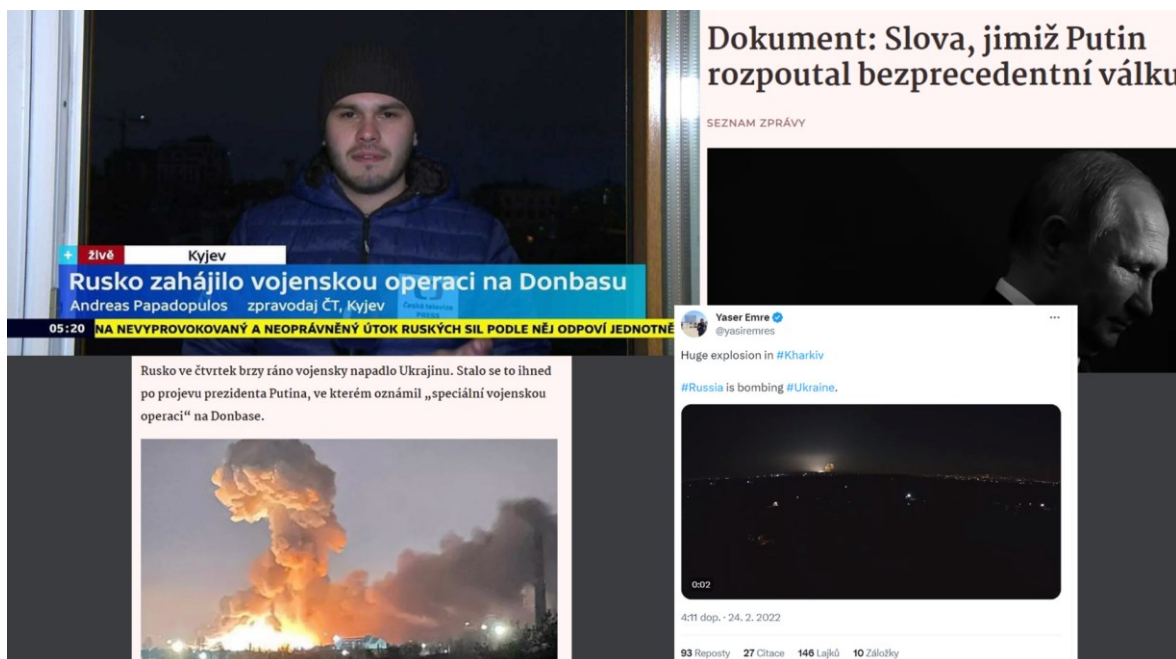
2. Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?
3. Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?
4. Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině a jak s nimi pracovat?
5. Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

6. Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.
7. Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Pokud ne:

1. Myslíš si, že by tohle téma mělo být v mediální výchově probíráno? Jakou formou? (např. výklad, praktická cvičení)
2. Jakým způsobem by tobě a tvým spolužákům mohla mediální výchova pomoci lépe porozumět složitým a kontroverzním tématům jako je válka na Ukrajině?
3. Myslíš si, že bys od učitelů mediální výchovy ocenil/a více informací o tom, jak s médii pracovat v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině?
4. Probírali jste v rámci mediální výchovy, jak rozpoznat dezinformace či fake news? Myslíš, že (by) ti to pomohlo při zjišťování informací o válce na Ukrajině?
5. Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.
6. Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Příloha č. 2: Ukázky doplňující rozhovory

(Zdroje: První obrázek zleva: ČT Edu, 2022; druhý horní obrázek: Redakce Seznam Zpráv, 2022; třetí obrázek dolní zleva: Faikis, M., 2022; čtvrtý dolní obrázek: Emre, Y., 2022.)

(Zdroje: První horní obrázek zleva: Redakce iRozhlasu, 2022; druhý horní obrázek: BNO News, 2022; dolní obrázek: Redakce TN.cz, 2022)

Putin zahájil „vojenskou operaci“ na Ukrajině. V řadě měst včetně Kyjeva se ozývají výbuchy

Ondřej Soukup, Martin Ehl, red, ČTK
24. 2. 2022 07:28 • Aktualizováno • 2 min. čtení

**‘Zuzano, bombarduji nás, zahynulo mnoho vojáků i civilistů.’
Zelenskyj volal Čaputové o pomoc**

SVĚT 24. února 2022 15:09

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj požádal Slovensko o pomoc. Na sociálních sítích to uvedla tamní pre ujistila o tom, že má vedle ale i v nynější krizi. Slove ukrajinským uprchlíkům.

Ukrajinská města napříč zemí jsou pod palbou

24. 2. 2022, 8:32 – Kyjev • Aktualizováno 24. 2. 2022, 10:07
Jitka Zdražilová, Novinky

Napříč Ukrajinou jsou ostřelována města a strategická místa v jednotlivých oblastech, píše ukrajinská agentura Unian. V Dněpropetrovské, Chmelnické a Vinnické oblasti hoří vojenské objekty a sklady.

(Zdroje: První horní obrázek: Soukup, O., 2022; obrázek uprostřed: Havlická K., 2022; dolní obrázek: Zdražilová J., 2022)

(Zdroje: Horní obrázek zleva: ČTK, 2023; dolní obrázek zleva: Getty Images, 2022; prostřední horní obrázek: Reuters 2022; prostřední dolní obrázek zleva: AP, 2022; prostřední obrázek zprava: Reuters, 2022; horní obrázek zprava: Reuters, 2023; dolní obrázek zprava: Maloljetka, J., 2023)

Příloha č. 3: Přepisy rozhovorů

Rozhovor 1: Pepa

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Není mi to lhostejné. No a, řekl bych, že se zajímám... ne příliš často. Ale, pokud se něco děje, tak se na to snažím vytvořit nějaký názor.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Sleduju na internetu Českou televizi občas, Aktuálně.cz. Občas na mě na internetu vyskočí úryvky z různých podcastů. Nevím, jestli je to úplně směrodatné, může to být zavádějící, ale tam vidím občas názory různých lidí k danému probíranému tématu. Anebo se dozvídám něco od rodičů, kteří se zajímají ještě více než já. Čtou hodně.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeneš si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

Jo, bylo to v únoru v roce 2022. Bylo to ve škole, myslím že ze sociálních sítí. Myslím, že to bylo ale od spolužáka, já ve škole to tolik nesleduju ten mobil.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Myslím, že to nebylo pro mě nic nečekaného. Nebyl jsem tím překvapen, protože byly vojenský cvičení okolo Ukrajiny, vojenský cvičení v uvozovkách. A spory ohledně Krymu probíhaly už dlouho předtím. Ale cítil jsem se trochu v ohrožení. Protože ze začátku jsem slyšel různé názory okolo sebe, že Rusko bude pokračovat, že napadne ostatní státy, a že se dostane až do Čech, a tak, ale nic z toho se nestalo. Takže v tu chvíli jsem cítil trochu strach.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu? Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Nevyhledával.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Řekl bych, že ano.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Jakoby, viděl jsem i některé informace, které podle mě, moc velkou důvěryhodnost neměly. Ty jsem viděl hlavně na Instagramu. Ne příliš směrodatné v té celkové situaci byly třeba útržky z různých dialogů světových politiků, které nezobrazovaly žádná reálná rozhodnutí. Třeba ale, tím, že jsem čerpal hlavně z České televize a třeba z Primy a jejich účtu, tak myslím, že jo. Myslím, že ano, ty byly důvěryhodné.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Ne. Myslím, že ani ne.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Ta média, která jsem sledoval ano. Myslím, že třeba Česká televize je objektivní a vyvážená. Ale myslím, že ne každému to tak může přijít. Ale myslím, že to je zkrátka jasné no.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Četl jsem něco o válečných zločinech páchaných ruskou stranou a o nálezů masových hrobů. To mě poměrně šokovalo, říkal jsem si, že jsem si myslel, že to není možné v dnešním světě anebo zpráva o sezení Vladimíra Putina s tím Haagským soudem. To mě taky poměrně šokovalo.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Působí to na mě pořád stejně asi. Navštívili jsme výstavu Czech Press Photo a jedna z ukrajinských fotek z Ukrajiny si myslím, že to vyhrála. To byl pes u svého pánička nebo tak něco. Já pořád cítím jistou lítost z toho, že jsme toho schopni jako lidé vůbec přihlížet něčemu takovému. Ale na druhou stranu z nich necítím úplnou beznaděj. Cítím z nich, že pořád jsou to lidé, kteří bojují za to správné, nebo ne? No... To je poměrně těžká otázka, protože ty záběry vyvolávají strašně silné emoce. A myslím, že ne. Myslím, že do médií to úplně nepatří, možná tyhle ty detailní fotky, by tam podle mě úplně patřit neměly. Myslím, že to tam nepatří. Nebo pro nějaké výstavy a pro fotograficky umělecké účely řekl bych.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

V rámci mediální moc ne, v rámci zeměpisu ano. Hmm, ale nejsem si jistý, jestli v rámci dějepisu. No v rámci angličtiny jsme se o tom trochu bavili, ale hlavně v rámci zeměpisu. Ale to není to tak, že bychom se bavili čistě o mapě, tak jak to může znít, když si řekne zeměpis ale i o záměrech Ruska a o důsledcích.

Myslíš si, že by tohle téma mělo být v mediální výchově probíráno? Jakou formou? (např. výklad, praktická cvičení)

Jednoznačně. Nějakou formu třeba...jakože výklad a nějaká praktická cvičení. Jakože třeba, napadla mě nějaká analýza zpráv, možná teď v základech společenských věd se bavíme o aktuálních věcech na začátku každé hodiny. A můžeme k tomu říct nějaké své postřehy anebo popsat slova, která jsme se během toho naučili. Prostě udržovat ty témata a otázky při životě. Víc, než když si řekneme, jako ty fakta nebo historie.

Jakým způsobem by tobě a tvým spolužákům mohla mediální výchova pomoci lépe porozumět složitým a kontroverzním tématům jako je válka na Ukrajině?

No. Myslím, že v mediální výchově bychom se měli naučit rozeznávat zprávy a orientovat se v médiích a poznat, jaká zpráva je pro nás. Má nějakou hodnotu a jakou? Jaké jsou účely jednotlivých zpráv? To jsme taky probírali v ZSV, to, co se tam naučíme, bychom měli aplikovat i v tomhle případě. Při pohybu v médiích, ať jde o válku na Ukrajině nebo celkově, ve finále bychom se měli držet určitého postupu.

Myslíš si, že bys od učitelů mediální výchovy ocenil/a více informací, o tom, jak s médii pracovat v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině?

tom, jak s médii pracovat určitě. Něco jako upozornění na to, nenechat se ovládat emocemi, které některé ty zprávy mohou vyvolávat, podle mě. To by mělo být trochu asi zřetelnější, no.

Probírali jste v rámci mediální výchovy, jak rozpoznat dezinformace či fake news? Myslíš, že (by) ti to pomohlo při zjišťování informací o válce na Ukrajině?

Spíše v rámci ZSV letos na začátku roku. Ta mediální výchova se naší třídě...to jsme se shodli, nebo to se shodneme, že to to nebylo to pravé úplně.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Nemám, moc času sem s tím nestrávili. Moc jsme to neřešili.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Doplnil, zazněla tady v rozhlasu ukrajinská hymna ze strany žáků senátu. To senát takhle vyjádřil svůj postoj trochu. Jinak asi ne.

Rozhovor 2: Karel

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Řekl bych, že jo. Tak zaprvý mě to upřímně zajímá, takže taky nějaký subjektivní důvod, že mě to baví a myslím, že to je důležitý a taky chci mít nějaký přehled, už jenom z toho důvodu, abych mohl nějak sociálně fungovat, třeba bavit se o tom s někým.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Spíš sociální sítě, docela YouTube hodně používám spíš než čtenou formu.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeneš si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

No jo vzpomínám si, vzpomínám. Myslím, že z Instagramu, no myslím, že buď BBC nebo z ČT24 příspěvek.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

No, já jsem tak nějak věděl, že na Donbasu je konflikt, ale tím, že jsem se o to nějak intenzivně nezajímal, tak mě to docela překvapilo, protože jsem v tu chvíli nečekal, že by se to mělo nějak začít vyhrocovat. A v té době jsem se vlastně o to zajímal hodně jsem konzumoval informace.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Nebylo třeba vyhledávat, vždycky se ke mně dostaly, ale je pravda, že třeba jsem začal. Určitě se změnilo to, co třeba mám na YouTube, na co se koukám podle toho, že třeba jsem věděl, že někdo o tom víc vydává, tak mě to zaujmul od něho.

No tak ten YouTube hlavně, v televizi spíš, že bych něco zaslechl, ale nevyhledával jsem to. Určitě každý den jsem viděl nějaký zprávy třeba na Instagramu v krátkosti titulky zpráv, a na tom YouTubu. Hmm nevím, jestli bych dokázal říct jak často, ale většinou když už jsem na něj šel, tak jsem si třeba nějaký video pustil třeba dvakrát třikrát.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

No ne moc aktivně, sem tam se ke mně něco dostane, ale už to tolik určitě nevnímám jako na začátku. Bylo to hodně plynulý, ale řek bych, že během léta to tak opadlo. Možná ke konci. Možná takhle v polovině léta třeba.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Hmm, bral jsem je jako důvěryhodná, v tom smyslu, že se mi nesnaží lhát, ale uvědomoval jsem si, že se vždycky můžou plést, protože, ještě v té válce, tak to bývá hodně často takový ten komunikační šum.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

No tak řekl bych, že třeba... určitě jsem vnímal spíš ty zprávy...Ke mně se dostaly spíš ty zprávy, které byly proukrajinské, kdybych asi čerpal z nějaké ruské propagandy, tak by můj názor byl samozřejmě úplně jiný.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

No já si myslím, že to je těžká otázka, protože ony i ty zdroje, ze kterých jsme mohli čerpat, nemusely být správný, i když třeba samotná Ukrajina vydává čísla, který stejně jako ty čísla od Ruska, tak nesedí. Ale nějak jsem... nějak jsem nevzpomínal, že bych postřehl, že bych si řekl, třeba tohle je tady moc, ale tak samozřejmě dávaly důraz na ty jako senzačnější zprávy určitě.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Tak doted' si vzpomínám, ten den, byl začátek léta, nebo kdy, měla nastat taková ta velká ofenzíva ze strany Ukrajiny. Tak to si pamatuju, že už jsem tak trochu jako doufal, že by se to mohlo fakt vydařit a už by mohl nějaký větší posun nastat. Ale přijde mi, že obecně během celé té války tak pořád ty informace jsou podobné, že vždycky, že začíná ofenzíva, začíná defenzíva, různá průlomů a takhle. A jo, tu elektrárnu si vzpomínám, teda jo.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

No určitě hodně negativně. Err, úplně jsem to, no, určitě jsem nečekal, že přímo v Kyjevě a přímo ty velký města, že budou takhle zpustošený. Čekal jsem, že to bude třeba nějaký jenom lokálnější konflikt těch okrajovějších míst, na hranicích a na začátku. Já si myslím, že jo, že to samozřejmě asi není dobře, pokud je někdo na to citlivější, že se mu to pořád dostává, třeba na feed na sociálních sítích, ale myslím, že to k tomu patří. Abychom to věděli.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Jo, hned ten den nebo den potom, co začala válka, tak myslím, že víc učitelů se k tomu zmínilo, přímo vlastně místo jedny hodiny zeměpisu se nás zeptal na začátku, jestli si o tom chceme povídat a vlastně to mi přišlo hodně užitečné, dobrý, že on nám vlastně dal takový úvod obecně i do historie, vlastně co se tam děje a pro, že to hodně podle mě pro nás, kteří jenom slyšeli, že začala válka tak to jako doplnilo ten kontext. V rámci mediální výchovy... hmm myslím si, myslím si že ne.

Myslíš si, že by tohle téma mělo být v mediální výchově probíráno? Jakou formou? (např. výklad, praktická cvičení)

No, ta naše mediální výchova, tam by to úplně nesedělo, ale nevím, jak se to liší třeba na jiných školách. Ale myslím si, že možná do toho zeměpisu a takhle, že by to sedělo víc, nevím. Ale určitě prvky z té války, jako třeba propaganda a takhle, by se to dalo krásně ukázat jako příklad, že jo.

Jakým způsobem by tobě a tvým spolužákům mohla mediální výchova pomoci lépe porozumět složitým a kontroverzním tématům jako je válka na Ukrajině?

Si myslím, že ten koncept mediální výchovy na školách je hodně zastaralý, protože nás vlastně učí věci, který už všichni víme tím, že jsme s tím vyrůstali a sice tam, upřímně z mého pohledu si nejsem jistý... takové to omílání o fake news a takhle, že to na nás úplně nemělo nějaký vliv, protože jsme to slyšeli milionkrát a myslím, že lidi se tím řídí a budou řídit dál.

Myslíš si, že bys od učitelů mediální výchovy ocenil/a více informací, o tom, jak s médii pracovat v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině?

No myslím, že třeba ta jedna hodina – tematizovat, tak že by se dalo, ale nedělal bych z toho nějaký dlouhodobý jako... tradice.

Probírali jste v rámci mediální výchovy, jak rozpoznat dezinformace či fake news? Myslíš, že (by) ti to pomohlo při zjišťování informací o válce na Ukrajině?

Probírali, a především teda přednáškami mimo mediální výchovu. Ale v mediální výchově jsme to brali taky. Určitě třeba z těch přednášek, myslím, že jo. Ale no, jak jsem říkal, myslím, že někdo, že to je taková věc, že někdo se prostě ponaučí a někdo ne.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Já si myslím, že jo.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Možná jenom k té škole, že si, myslím, že je trochu problém, že v osnovách, na takovýhle věci úplně už není místo ve finále. Že třeba i ty učitelé by se tomu rádi věnovali víc, ale jak říkám víc jak jednu hodinu tomu věnovat nemůžou, protože potom by nestíhali a zase by vlastně... byli by za to trestaný, že museli řešit něco aktuálního.

Rozhovor 3: Filip

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Jo, celkem jo. Zajímá mě to, já teda spíš mám rád historii nebo, jako něco o politice, ale většinou, když začne ve světě nějaký problém, právě jako byla ta válka na Ukrajině, tak v té době to strašně sleduju. Sleduju každý den, co se tam děje, ale po nějaké době jako teď už že jo, je to nějaká doba. Už jsou to rok, dva, možná už dva roky, tak už to tolik nesleduju, ale zase jsem třeba sledoval teďka Palestinu a Izrael.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Většinou to vidím třeba na Instagramu, a když mě to víc zajímá, tak si to najdu na různých stránkách se zprávami. Prostě jakýkoliv mi naběhnou, moc to... moc to neřeším.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

Vzpomínám si na ten den, když se to stalo, protože si pamatuju, že jsem se vzbudil a ráno, když jsem vstával do školy, tak...tak jsem koukal a byl jsem z toho strašně v šoku. Že se to stalo, já jsem to tak jako čekal, když jsem viděl to dění a těch pár dní předtím, ale v ten den jsem byl v šoku, že jsem to samozřejmě nečekal. Myslel jsem, že to je takový blafování zase toho Ruska. Dozvěděl jsem se to z ČT24.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Přišlo mi to takové i nefér vůči jako tý Ukrajině. Já jsem z toho byl strašně šoku, protože jsem to, jak jsem říkal, nečekal vůbec, že by to Rusko udělalo. Myslel jsem, že to je prostě jenom blafování z té strany toho Ruska. Nečekal jsem, že by si to dovolilo to Rusko to udělat, řekl bych spíš, že budou mít strach třeba ze západních zemí, že NATO třeba pomůže a mohlo by vzniknout něco horšího.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Jojo, na tom začátku jo. Seznam.cz a většinou na Primě jsem se koukal, a i Novu a takhle no. Třeba i několikrát denně. Jo, jo, pokud to bylo, že jsem... já jako koukám často na Instagram, na Facebook nebo takhle a tam mi furt nabíhaly nejvíc ty zprávy právě. Takže když jsem viděl něco hrozně zajímavého, nebo prostě jsem viděl nějaký hrozný fotky, tak jsem si to třeba našel ještě i na internetu, a to bych si přečetl.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Ne, už moc ne. Už možná, nevím jak dlouho...asi po půl roce, po roce. Úplně nevím přesně, ale přestal jsem po nějaký delší době.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

No, jak která, nevím teď přesně... ČT 24 mi přišlo docela důvěryhodný, ale třeba na tý Primě někdy mi to přišlo takový ty zprávy...no, že jsem si říkal, že mi to přijde docela kravina, nějaký ty, co to tam psali, už nevzpomenu si, co přesně, ale vím, že jsem říkal, že ta prima se mi úplně nelíbila tam v těch zprávách. Teď nevím nějaký prostě takový slova divný používali a bylo to takový nedůvěryhodný, mi přišly ty zprávy.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Já si myslím, že asi ne, jsem byl furt jako...Rusko jsem úplně nemusel nikdy zrovna dvakrát a tohle jenom utvrdilo ten můj názor.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

No zase na druhou stranu musím říct, že všechny ty informace byly protiruský, že nevím... i třeba jediný, co mi, co si pamatuju, že mi přišlo nefér, že prostě vůči ruským sportovcům a ruským obyvatelům, který já, když budu Čech a prostě můj prezident začne útočit na Slovensko, tak já na to v podstatě jako člověk nemůžu. Takže mi bylo líto těch ruskejch obyvatel.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Já si vzpomenu spíš na takový video, kdy vlastně nalétávali na, nevím, co to bylo, jestli to byla škola, ale ruská stíhačka a vlastně vystřelila raketu přímo těsně vedle nějaký ty paní, co to natáčela, tak to mi utkvělo nejvíc v hlavě a pak hodně fotek, právě po bombardování těch škol a tohohle.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

No prostě jako špatně to na mě působilo, samozřejmě, nebyl jsem z toho nadšeněj. A vůbec jsem tomu nechtěl věřit, že to je vlastně v Evropě tohleto jako psycho. Připomínalo mi to nějakou válku...nevím někde v Sýrii nebo něco takovýho. Takže nechtěl jsem tomu věřit, že to je kousek

od nás, teda na hranicích se Slovenskem v podstatě skoro. No nevím úplně, jestli je to vhodný pro ty lidi, co tam na těch fotkách jsou, protože nevím, jestli úplně oni o tom ví, že pak jsou všude ve světě ty jejich fotky. Ale myslím si, že jo, protože by se normálními lidmi měli dozvědět, co se děje.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Ve škole jsme se o tom bavili. Bavili jsme se o tom i v dějepise. Mám pocit, že jsme si říkali o historii těchto dvou zemí, a jak to Rusko s tou krajinou měli vztah v průběhu let. A i v zeměpise jsme se o tom bavili právě jako zase ze zeměpisného měřítka. Si nejsem jistý úplně, no naše mediální výchova nebyla úplně nejlepší, takže tam si nejsem jistý.

Myslíš si, že by tohle téma mělo být v mediální výchově probíráno? Jakou formou? (např. výklad, praktická cvičení)

Já si myslím, že určitě, to jako do toho hodně patří ty média. Jsou vlastně skoro nejdůležitější pro nás, protože nám dávají ty informace a bez nich bysme vlastně vůbec nevěděli, že se tam něco děje. Takže určitě jo. Třeba kdyby si někdo o tom připravil nějaký prezentace nebo nějaký mluvení anebo i ta paní učitelka by měla vysvětlit různé ty věci o té Ukrajině. A právě jako jsme to dělali třeba v těch ostatních předmětech, že prostě popíše ty historie těch národů třeba a proč se to stalo. A takhle.

Jakým způsobem by tobě a tvým spolužákům mohla mediální výchova pomoci lépe porozumět složitým a kontroverzním tématům jako je válka na Ukrajině?

Bych pak mohl rozpoznávat líp třeba ty fake news, ty pravdivé informace.

Myslíš si, že bys od učitelů mediální výchovy ocenil/a více informací, o tom, jak s médii pracovat v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině?

Určitě. To mě jako vždycky baví, když se řeší něco věcného a něco, co je v současné době a patří to k té době.

Probírali jste v rámci mediální výchovy, jak rozpoznat dezinformace či fake news? Myslíš, že (by) ti to pomohlo při zjišťování informací o válce na Ukrajině?

Asi jo. Já, jak říkám, my jsme tu mediálku neměli úplně nejlepší, takže s tou naší paní učitelkou úplně nevím, jestli bych věděl všechno, ale třeba zrovna tahle paní učitelka, kdybysme ji měli na média, tak by to bylo určitě skvělý, takže tam bych jako věděl určitě všechno.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Moc ne, já si myslím že je tak jednu hodinu jsme tomu věnovali maximálně a pak už se to řešilo mezi žákama...jsme to řešili strašně a v případě když jsme něco nevěděli, jsme se došli třeba zeptat učitelů, ano, ale úplně v hodinách jsme to nedělali, protože zase učitelům to zdržovalo jejich práci.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

To je všechno, asi si myslím.

Rozhovor 4: Radek

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

No jako... řekl bych, že jo, ale asi ne dost... jako ne tolik, kolik bych chtěl možná, ale jako určitě mě to zajímá, protože mě to jakoby pomáhá vytvářet pohled na svět, řekněme, jak to funguje vlastně.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Tak převážně z internetu nějaký Instagram, Facebook, nějaký Google zprávy a takhle no.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeneš si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

Nevzpomenu upřímně. Ty jo no...to si asi nevzpomenu, ale tak podle mě to byl internet, protože vlastně jsem pořád na telefonu.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války?

Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

No já bych řekl, že jsem byl asi překvapenější, protože jsem myslel, že to jako nemůže bejt tak blízko jako nějaká větší válka, protože jsme jakoby v Evropě nějaký vyspělejší v uvozovkách civilizaci. Tak mě to jako docela překvapilo, ale zároveň asi... jako by zase mě nepřekvapilo, že to bylo Rusko na Ukrajinu, protože vlastně se to tam táhlo už od dřívějších dob třeba od 2014, že jo, tam byla anexe Krymu.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Myslím si, že v prvních třeba 14 dní asi i jo, ale potom už jsem tak nějak... jako jenom vždycky někde něco zaslechl, tak jsem si něco rozklikl, ale ne pak jako pravidelně už.

No tak sledoval jsem to na Instagramu jakoby profil ČT24 sleduju, CNN Prima news a pak vlastně jsem... já rád používám Google news, takže tam jsem si to mohl vždycky rozkliknout.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Ne, upřímně ne. Přestal jsem se zajímat...někdy možná v létě – červenec, srpen.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Jo, ano, přišla.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Tak určitě. Podle mě, cokoliv si přečteme, tak no nevím. Podle mě jako i cokoliv si ani nepřečteme, tak nás to aspoň trochu ovlivní...prostě ten názor, že jako co si o tom myslíme.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

No tak asi bych řekl, že spíš jako... víc prostoru a jako ty lepší byly ti Ukrajinci vždycky. Taková jakási moje domněnka, ale jako by to mohlo být taky tím, že s tím Ruskem se jako by řekneme blbě komunikovalo, nebo jakoby, že si pořád šířil ten narativ toho, že to není prostě jako akce jako Balkánu nebo takhle a že to je nějaký osvobození.

Vzpomeň si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvláště ovlivnily?

Možná když poprvý byla nějak zpráva, že dopadla nějaká raketa až do Polska, tak jsem si jako říkal, jestli to jako... jestli se to ještě zhorší, kdyby to mohlo jít dál. Třeba jo.

(Práce s ukázkami) Vzpomeň si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

No to je takový těžký říct...Jakoby, já jsem to asi nebral moc emotivně. Upřímně, každá... pořád mi to přišlo daleko. Asi jo, přijde vlastně. Pořád teda se to děje. Takže jakoby asi... a tak samozřejmě trochu strach, protože to může být samozřejmě. Podle mě určitě jako... a jakože do určitý míry sto procentně.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Myslím si, že jo, ale ne nějak extrémně do hloubky, možná nějaký jako v ZSV právě nebo v zeměpise. Ty jo, to si nevzpomenu... asi jako jsme něco podle mě zmínili, ale ne že bychom to rozebírali třeba celou hodinu, to ne.

Myslíš si, že by tohle téma mělo být v mediální výchově probíráno? Jakou formou? (např. výklad, praktická cvičení)

Jo, myslím si že jo. Za mě je taková jako příjemná... a v takovýhle věcech... jako debata, ale to úplně ne vždycky vyjde, protože ne každá třída je taková jako sdílná. To je třeba vidět v naší třídě trochu.

Jakým způsobem by tobě a tvým spolužákům mohla mediální výchova pomoci lépe porozumět složitým a kontroverzním tématům jako je válka na Ukrajině?

V porozumění nevím, ale vzhledem k tomu, co my jsme měli v mediálce, tak jako by bych řekl, že nám může jakoby přiblížit, že si fakt jako máme ověřovat věci a jako nevěřit všemu na první pohled, co vidíme.

Myslíš si, že bys od učitelů mediální výchovy ocenil/a více informací, o tom, jak s médii pracovat v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině?

Myslím si, že jo. U nás na škole není jakoby učitel mediální výchovy, jakože dřív, vlastně byl dřívější ředitel, tak ten jako by sám učil mediálku a podle jako kamarádů starších a ségry, která

sem taky chodila... tak to úplně jako teďka už není ono, jakože řekněme, že to jako neumí, takže jakoby...ocenil bych to.

Probírali jste v rámci mediální výchovy, jak rozpoznat dezinformace či fake news? Myslíš, že (by) ti to pomohlo při zjišťování informací o válce na Ukrajině?

To jsme tam docela dost probírali. Samozřejmě zdroje, třeba, i když jsou nějaký obrázky, tak prostě se třeba jako vyhledat, jestli to není, řekněme z natáčení filmu nebo takhle a měli jsme tam prostě i příklady nějakých, třeba právě že...Příklad, že někde na Facebooku byl nějaký post o nějakých věcech nebo něco, ale bylo to ve skutečnosti z nějakého filmu, prostě z natáčení. Ale jinak si myslím, že mi to pomohlo. Jo, myslím, že jo určitě.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Tak třeba jako mezi kamarádama určitě, protože to bylo takový fakt jako velký téma, prostě. Takže jako takhle s téma vrstevníky sto procentně a s těmi učiteli občas taky, ale nebylo to téma hodiny přímo.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Asi ne.

Rozhovor 5: Ondřej

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Jo, protože si myslím, že je to docela důležitá součást takhle obecného vědění, hlavně člověka na gymnáziu.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Z internetu, ze sociálních sítí.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeneš si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

Ne, nevzpomenu si na den, ale vzpomenu si na to, že to bylo v zimě, to je jediný, co si o tom tak jako vzpomenu. Rodiče mi volali, šel jsem po tréninku a tatka mi to oznámil.

No nebylo to z média, ale od někoho.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války?

Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Schytá to spousta nevinnejch lidí úplně zbytečně a je to v podstatě jenom kvůli nějakému ekonomickému, jak bych to řekl, kvůli prostě nějakému ekonomickému plusu toho jiného státu. Mi přijde, že to tam schytávají zbytečně lidi, který by nemuseli umírat a mohli by tu ekonomiku podporovat úplně jinak než tak, že tam běhají se samopalem.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Asi jo, vždycky tak... člověk si projede tak čtyři, pět médií, aby měl různý pohledy. Čerpal jsem ze Seznamu, Novinky.cz a myslím si, že ještě někdy YouTube, jeden informativní kanál. Určitě každé večer jsem to sledoval, protože jsem si chvilku myslel, že krachne celá ekonomika Evropské Unie, tak mě to zajímalo, z tohohle hlediska.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

No tak obecně se snažím sledovat celosvětový dění, takže v podstatě můžu říct, že jo, okrajově, no, ale že bych někde řekl, že teď na tyhlectý a na týhletý frontě je to tak a tak, tak to opravdu nevím.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

No ono ve finále to médium si to může vždycky zkreslit, jak chce a je podle mě důležité si udělat vlastní obrázek a jde tam hlavně v podstatě o to hlavní hledisko toho konfliktu, že tam prostě členové rodiny prostě přicházejí o své členy. Tak to, co se stalo, se dozví člověk asi vždycky, a to je asi hlavní věc, co mě takhle jako zajímá, že to je prostě smutná, událost vlastně.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Snažím se být vždycky tak jako otevřené obou stranám i třeba právě z té ruské strany, nebo tak jako obecně, abych si o tom udělal obecně obrázek, a ne jenom právě, abych byl právě za jednu nebo za druhou stranu. Se vždycky snažím být tak nějak nikde no.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Určitě ne, protože můj dobrý kamarád je Rus a přišlo mi právě, že to kolikrát třeba vedlo i k nenávisti k Rusům a on v podstatě jakožto člověk, kterej tam třeba 10 let nebyl nebo 15, tak mohl být určitě v nějaký diskriminaci, protože prostě to má napsáno třeba v rodném listu.

Vzpomeň si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Když se střílelo do dětí a do nevinných lidí.

(Práce s ukázkami) Vzpomeň si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Přijde mi to jako... prostě úplně zbytečná věc. Jako přišlo mi to, že to je zbytečný, že to v podstatě nemá žádný vliv a věděl jsem, že to takhle bude pokračovat zase nějaký roky. Tak mi to přijde prostě jako zbytečná situace, která vůbec nemusí být.

Myslím si, že asi jo, protože by bylo dobře, aby se vědělo, jak to tam vypadá, ale mohlo by to být třeba i zacenzurovaný, nebo by se upozornilo, že teď tady bude jako tohle, tak možná asi by to možná bylo dobrý, nějaké upozornění.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Skoro ve všech kromě matematiky a biologie, protože každého učitele, to poznamenalo nějakým způsobem, hlavně společenské vědy a zeměpis si myslím, tak tam to bylo téma tak na měsíc. V mediálce, tam nám paní učitelka řekla, že by bylo asi dobře si shánět informace z obou stran, a ne jenom z extremistické pravice nebo levice, nebo v podstatě toho centralistického Ruska.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

Hmm, ta paní učitelka to pojala jako výklad i diskusi. S tím, že to je přesně tak, jak jsem řekl, jak je to v podstatě zbytečné umírání lidí a ona to pojmul jako diskusi určitě, protože jsme se jí ptali na otázky, kde, co a jak a ona nám odpovídala, popřípadě nám říkala, kde zkusit najít zdroje a tak.

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Myslím si, že mně úplně ne, protože tohleto mě zajímá určitě jako hodně, ale myslím si, že určitě spolužáky, který v tom nejsou tak zajetý, tak určitě ano.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

Jo, určitě, začali mluvit o jako... třeba ČT, v českém případě, BBC anebo tak, ale zkusit si i dohledat třeba z Ruska informace, jak to vypadá u nich. Jenom abysme měli jako představu, jak oni informují o tom konfliktu z té druhé strany jenom abysme jako věděli no.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

Byli jsme v knihovně na přednášce.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Jo, určitě si myslím, že jo.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Nevím. Přejde mi, jak říkám, je to jako zbytečný konflikt, který by nemusel bejt, kdyby například jedna z těch stran si řekla, že v podstatě nemá cenu, ať už by to byla Ukrajina, která by se tím vzdala o nějaký území, tak by tím minimálně zachránili nějaký lidský životy, což si myslím, že by asi bylo fér, ale já jim do toho nemůžu kecat, protože nejsem Ukrajinec.

Rozhovor 6: Eva

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Tak jakoby... ve volném čase, kdybych se o to zajímala, tak to spíš ne. Spíš jakoby...co tak jako zaslechnu nebo i na sociálních sítích nebo spolužáci, když se o tom baví ve třídě, tak spíš jako co zaslechnu, ale že bych jako sama to vyhledávala, to asi spíš ne, no.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Z Instagramu anebo i ty zprávy v televizi třeba večer, když je to puštěný v obýváku, tak něco jako zaslechnu, ale sama individuálně, ten Instagram.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

No, přesnej den to úplně nevím, ale pamatuji si celkově ty začátky, kdy se o tom začalo hodně bavit a teď se všichni začali bát, toho, že bude třetí světová. A já myslím, že to nebylo médium, ale přímo moje rodiče mi to řekli, že to byli ti první. A pak to vypuklo vlastně po celým internetu.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války?

Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Já ze začátku jsem tomu možná ani jako nevěřila, protože to spíš bylo takové, že fakt jsem si říkala, že to bude v Česku, že to bude třetí světová, a tak jsem tomu jako nevěřila. Vlastně si pamatuju, že třeba naše babičky vlastně nebo i prababičky, ty zažily vlastně druhou světovou válku a furt jsem si říkala, že vlastně teď zažiju to stejné, co oni, když byli v mých letech takhle mladý. Cítila jsem strach no.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Ne, ne, ne, fakt jenom takhle, co jsem zaslechla.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Jo, jo, právě na tom Instagramu. Teď už jsem právě i kvůli tomu začala sledovat nějaké stránky na Instagramu, co jsou přímo nejenom jako o tý válce na Ukrajině, ale tak jako celkově o zprávách jako po celém světě, takže tam, když mi tam něco vyběhne, tak jo.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

No tak nějaký určitě ne. To i ve škole, jak jsme se vždycky učili, že když to třeba najdeš, tam není uvedený autor, takže to prostě většinou není pravda, nebo je to nějaký hoax. Ale na tom Instagramu, potom i na těch jako ověřených stránkách jsem si řekla, jako že by to pravda bejt měla v podstatě.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Hlavně, jak jsem ze začátku měla všechny takové ty, jak se tomu říká, předtuchy nebo takové ty

očekávání. Vlastně, že to bude špatný a bude to i v Česku a tak. Tak potom vlastně postupem času, když jsem zjistila, že to je hlavně na Ukrajině, tak mě to jako uklidnilo potom. Takže jo.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

No, já si myslím, že tý Ukrajině vlastně bylo nadřezováno a bylo nenáviděno to Rusko. I když v podstatě za to nemohl každé jediné Rus, ale prostě jenom ta vláda, vlastně Putin a tak. A řekla bych i, možná ještě, že té Ukrajině se spíš jako nadřezovalo.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Já si pamatuju, když jsem jenom právě koukala na televizi a byl tam reportér Čech, kterej právě akorát natáčel živě. Bylo to vysílaný živě a hned v tom živém přenosu tam padla rána někde jako vedle něj a pak třeba za pár minut to bylo zase znovu, že už tam byl přímo v tom místě, kde padla ta bomba. Myslím, že prostě ten barák byl celej zhroucenený a potom tam i jako pobíhal pes, kterej byl prostě taky jako zraněnej.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Já jako osobně jsem taková jako lítostivá a vždycky, když jsem tam tohle viděla, ty rodiny prostě a všechny ty raněný nebo i mrtvé vlastně lidi, tak se mě to dotklo no.

Jako zase na druhou stranu je to fakt ukázání té reality, ale je pravda, jako že to může být někdy až moc, no, pro někoho.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Ve škole jo, docela často i vlastně naše škola měla na oknech i ukrajinské vlajky, vlastně celej minulej rok. Takže teď už tam asi nejsou, ale bavili jsme se o tom hodně při zeměpisu, to jsme fakt probírali třeba každou druhou hodinu a pak i s třídní paní učitelkou, vlastně taky. V mediálce taky, tam vlastně taky jsme to probírali.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

Já bych řekla diskuse, že ze začátku se nás jako by ptali, jak to vnímáme... jako naše pocity, jak my se jako cítíme kvůli tomu. A potom vlastně povídal...jako třeba pan učitel, ten jako by povídal většinou nám, že z toho fakt udělal výklad na celou tu hodinu a pak zase na druhou stranu, třeba pančelka třídní, tak se nás vždycky jako ptala, že to vedla spíš jako diskusi než jako výklad.

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Asi jo, asi takhle mě celkově vždycky pomohlo, když jsem se o tom s někým bavila i třeba s holkama ze třídy nebo s kýmkoliv, než když jsem potom byla sama doma na telefonu a pročítala jsem si to, tak pro mě bylo vždycky jako pohodlnější se o tom bavit jako s někým.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

Jo, my jsme to vlastně i v mediální výchově... jsme to tak probírali, že celkově jsme brali jako bulvár a tyhle ty věci. A to bylo právě v té době, kdy jako to probíhalo docela silně, takže vlastně bylo zmíněno i tohle to téma.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

Jo taky, jsme to probírali. Ale jako obecně určitě, přímo s tou válkou, ne.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Já bych upřímně řekla, že možná na hodině jako toho zeměpisu jsme to probírali mnohem víc než právě ZSV nebo v mediálce, takže jako dostatečně, asi určitě to mohlo být víc, ale zase na druhou stranu, chápu, že ty učitelé jako by chtěli prostě pokračovat v té látce, a ne se každou hodinu 45 minut bavit jako jenom o tý válce.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Asi, asi ne.

Rozhovor 7: Zuzana

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Ano, ale v nějakých rozměrech. Zajímá mě to určitě, protože mě zajímá, co se děje, co bude a zajímám se o to, co se bude dít no.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Tak bavíme se o tom doma, Google, celkově, co mi vyskočí i takové ty TikToky, Instagram a tak. A i se o tom bavíme s kámošema.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

To bylo ještě před začátkem školy nějak a no ty jo, úplně si nevzpomenou, ale vím, že to bylo jako jediné, co se řešilo, jak doma, tak s kámošema. Prostě, bylo to všude. Z média jsem se to teda nedozvěděla, ale jak když jsem vstala, tak mi to řekli rodiče.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války?

Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Nejdřív jsem si myslela, že to je jako nějaká hoax, protože jsem si nemyslela, že by to mohlo jako vůbec... jsem si nechtěla připustit, že by se to jako fakt mohlo stát, což je samozřejmě možné. Takže vnímala jsem to nejdřív, že to je fake nějaký a pak jsem si o tom začala číst víc. Začali

jsme to víc řešit, ale je to teda... je to pravda, samozřejmě. A no, byla jsem vystrašená, překvapená a trochu i znechucená, že fakt to takhle až zašlo daleko.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu? Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

No, jo, ale byla jsem už trochu ovlivněná... my, celkově naše rodina, prostě nemá ráda Rusáky, už jenom ze všech dovolených, jak se tam chovaj a celkově jaký s nima máme zážitky, takže jsem už tak od začátku měla trochu jako... blbě, a ne blbě ne, ale že jsem už od začátku měla, už jsem prostě říkala, co zas Rusáci prostě rozpoutali.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Jo. Čerpám ze zpráv, tam už se teda tolik není. Ale pak na Twitteru, a to je asi všechno.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

No, nejdřív mi to nepřišlo důvěryhodný, ale pak.... Vždycky jsem se koukla na víc těch zdrojů, nebo jsem si do Googlu hodila jako ten titulek a ověřila si to.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

No pak jsem si jako užívala víc dne a takhle a chtěla jsem zkoušet věci, co jsem ještě nedělala. Ale jinak asi se mi to nezměnilo, jenom jsem pak byla milejší a chtěla jsem si víc užít jako... začala jsem si víc vážit toho, jako co mám.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

No podle toho, z jakýho zdroje. Celkově takhle, no asi vždycky to bylo víc pro tu Ukrajinu, že je lepší, což tak je.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

No... jo... reportáž byla přímo z Ukrajiny, kde byl reportér nebo reportérka, myslím, co žije v Ukrajině a tam natáčela jako jak ten život, jak tam pořád prostě neustále tam padaly bomby nějaký a to... a jak je to prostě strašný no že jo.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Tak působilo to nejdřív strašně prostě, že je mi jich samozřejmě hrozně líto prostě. A pak mi to přišlo, tohleto je ještě v pohodě, viděla jsem i nějaký, kde je to tak... prostě musí se to ukázat a něco mi přišlo takový ne na sílu, ale že to ono to není na sílu...je to prostě, ale přišlo mi to, jak to na mě působilo...hmm...Hrozně strašidelně, bylo mi jich líto a no, že potřebujou pomoc. Určitě jo, ne nějaký nevím...extra nějaký brutální, ale samozřejmě určitě aspoň něco, aby se prostě vidělo, jak strašný to je, i když to nějaká fotka nedokáže jako úplně zrealizovat.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Jo, ani moc ne právě, to mě docela překvapilo, že se to jen tak jako povrchově rozebralo a nikdy se to úplně do podrobnosti neřešilo... nebo na zemáku trošku, ale jinak se to moc neřešilo... podle mě, ve všech předmětech by se to v tu chvíli aspoň jednu hodinu, po tom se to rozpoutalo, mělo řešit, ale ani nějak tolik jsme to neprobírali, nebo nepůsobilo to na mě tak. A mediální výchovy... s paní učitelkou, tu máme na mediální výchovou i na děják a ZSV, tak s tou jsme to probírali, ale taky mi... nevím, jestli jsem zrovna v tu chvíli nevnímala, což bych vnímala...ale tolik jsme to zase neprobírali, mi přešlo.

Myslíš si, že by tohle téma mělo být v mediální výchově probíráno? Jakou formou? (např. výklad, praktická cvičení)

Určitě by mělo a ono, když to bylo jako aktuální...ono je to teď taky aktuální, ale když to bylo jako úplně ta nová věc, tak podle mě by se to mělo hodně, hodně řešit. A teď samozřejmě to, jako by se do toho mělo zabrousit, ale zas už jako ne tolik. Asi diskuse a pak výklad nějaký.

Jakým způsobem by tobě a tvým spolužákům mohla mediální výchova pomoci lépe porozumět složitým a kontroverzním tématům jako je válka na Ukrajině?

Tak nejdřív asi ověřování těch informací, aby se nevěřilo všemu, co se čte, pak v čem by to pomohlo ještě...zjišťování nějakých aktualit a tak.

Myslíš si, že bys od učitelů mediální výchovy ocenil/a více informací, o tom, jak s médii pracovat v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině?

Jsem teď narazila, nevím, jaká to byla přesně, ale na první nadaci, která byla, jakože na Ukrajinu, to bylo asi na nějaký peníze, za který se jim tam posílají nějaké potraviny a tak. A bylo to falešný, takže teď, aby se víc i třeba řešilo, jak poznat, co není falešnej prostě fond a takhle.

Probírali jste v rámci mediální výchovy, jak rozpoznat dezinformace či fake news? Myslíš, že (by) ti to pomohlo při zjišťování informací o válce na Ukrajině?

Probírali jsme to jenom obecně. Já si to pamatuju, teda už jsme to probírali, takže asi znovu bych to nemusela opakovat.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Ne.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Asi ne.

Rozhovor 8: Jirka

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Jo. Tak myslím, že je důležitý mít takovej všeobecný přehled o tom, co se děje. A mít nadhled vlastně v těch věcech.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

No... dřív jsem to měl ze sociálních sítí, ale teď poslední dobou se je snažím omezit. Takže většinou čerpám z televizních zpráv a z internetu...jako z nějakých zpravodajských serverů.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

No, vzpomínám si spíš na to... na třeba... na týden, co bylo potom, protože vím, že jsme tady měli ve škole třeba minutu ticha za to a takový. Přímou na ten den... asi, asi ne. Na Instagramu... tam to bylo... server ČT24.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Přišlo mi to jak z jiného světa. Hmm přišlo mi to, že to prostě už nepatří do téhle doby, a navíc v Evropě.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu? Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

No, řekl bych, že na denní bázi.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

No, míň určitě než předtím. Párkrát do týdne se mrknu.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Já bych řekl, že jo. Ale samozřejmě jsem musel narazit na nějaký falešný informace, překroucený trochu. Většinou jsem je poznal, ale někdy se mi vyvrátily až třeba po nějaké době až.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Určitě. Ovlivnilo mě to určitě k větší sympatii k Ukrajině, a naopak většímu odporu k Rusku jako než jsem měl dřív, i když to nebylo taky nějaký extra, jo.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

No, řekl bych, že to podávali tak, jak měli. Určitě asi víc z té strany Ukrajiny, ale což dává smysl, protože Rusko je agresor a mohly by zde pak jako vzniknout nějaký sympatie k tomu Rusku, což by se prostě nemělo stát.

Vzpomeň si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Myslím, že byly reportáže nebo něco takového...a byly tam právě rozhovory přímo s obyvateli Ukrajiny různými... třeba například, který už byli v Česku. Jak to tady jako je potom, co vlastně přijdou k nám, ale i s těmi, který tam stále bydleli.

(Práce s ukázkami) Vzpomeněš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Jako šíleně no... že je to vlastně někoho domov, jako my máme tady. Neumím si představit, kdyby to takhle bylo i u nás vůbec. No určitě, protože je spousta lidí, který vidí tu válku jako něco jako fantastickýho, jako je třeba ve filmech, že jo... a přitom to prostě způsobuje neuvěřitelný... jako škody. A je to psychicky určitě příšerný no.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Ano. V ZSV i dějepis, zeměpis, vlastně v hodně předmětech. V mediální výchově... Já si nejsem jistý ale... My máme tu stejnou učitelku na mediální výchovu i na ZSV, takže jsme to probírali s ní, tak možná mi to splývá.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

Byla to určitě diskuse, kdy třeba řekl každé, co o tom ví... ona samozřejmě pak podala nějaké informace navíc, ale spíš jsme se o tom bavili. Jak to vidí, ten jednotlivé člověk.

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Jo, určitě.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

No ona nás o tom informuje, bych řekl, jako poměrně často. Z té mediální výchovy teda tak, že bychom měli čerpat vlastně z ověřených serverů, článků, který prostě jde nějak ověřit, že tam je třeba autor a tady ty jenom ty základní postupy pro ověřování.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

My jsme byli myslím na nějaký přednášce v knihovně, na nějaký besedě nebo něco jako takovýho. Ale myslím, že to bylo spíš obecně.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

No já bych řekl, že ano.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

No řekl bych, že by to mohlo být i teď víc... se o tom bavít... občas třeba třeba, protože myslím, že hodně lidí už to opouští úplně a bere to něco, jako, co už tady je a no a...to je asi všechno.

Rozhovor 9: Lenka

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Ano, ale politika jako taková mě úplně nezajímá nebo jde hodně mimo mě. Mě jako hodně zajímá sociologie, vliv na společnost... fakt přemejšším třeba hrozně často, že bych to, popřípadě chtěla i v budoucnu studovat, protože si celkově myslím, že mám takový třetí oko nebo takhle, že...nemám moc talentu, ale si myslím, že zrovna tohle to mi jde.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

No, tak většinou ze sociálních sítí, a pokud mě ta věc nějak zaujme víc, tak samozřejmě se potom odeberu třeba na internet a přečtu si ten článek celej, když někde je.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)
Jo, to bylo někdy v zimě a bylo to v lednu, mám pocit... nebo v únoru? Bud' to byl Refresher nebo ČT, tak tam byl příspěvek.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

No já jsem docela takovej člověk, kterej umí ty pocity trošku vymanit, takže třeba...opak je moje mamka, která nad každou věcí, když je strašně dramatická, tak ji to úplně emočně zasáhne. To ale samozřejmě jako... zaujalo mě to a zasáhlo asi nějakým způsobem. Odsuzovala jsem to a zajímalo mě to i dál. Samozřejmě jako, že jsem snad viděla každou zprávu, která se potom objevila.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu? Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Ty se mi právě zobrazovaly na tom Instagramu, tak přes to. Bud' ten Refresher, ale spíš ty jako pravděpodobně ty informace, víc důvěryhodný, jsem brala z té České Televize. Vyskakovalo mi to hlavně v rámci algoritmu, když mě něco zaujalo víc, tak jsem si to potom hledala, ale teda většinou ty informace ke mně chodily přirozeně.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Ne...a to je to. Taky mě to zaujalo, že to vlastně už nikde ani není.

Tak v mojí hlavě to bylo tak nějak pořád jakože, že vzadu vím, že to furt probíhá, ale ty informace se mi neobjevují často, takže samozřejmě nevím, jaký je průběh, ale někdy se mi objeví, že třeba zase bombardovali nějaké město, nebo takhle ale je to hlavně tím, že ke mně nechodily ty informace a já si myslím, že to bylo...možná když už začalo léto, konec, konec, konec jara. Nějak tak.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Já si myslím, že ČT je docela důvěryhodná jako stránka...jako televize. Jedna z těch nejdůvěryhodnějších tady, takže jo.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Myslím si, že celkově mě to hodně ovlivňuje. Jsem si vědoma toho, že to, co mi přichází na sociální sítě, mě hodně ovlivňuje, ale snažím se, uvědomuju si to, a snažím se si říct, hehe, nezajímám se o to, ale vím, že teď to nějak ovlivňuje můj směr, ale tohle mě určitě jako ovlivnilo. Myslela jsem si o tom, že je to špatný. Snažila jsem se nějak pomoci, ať už, že jsme posílali jídlo a potom ještě pro děti jsem dělala nějaký balíčky, když přijeli z Ukrajiny jako nějaký hračky a takhle, takže tak.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Myslím si, že ne, ale zase na druhou stranu si myslím, že v tý Ukrajině to asi bylo pro ně zajímavější, ale byly tam i nějaké situace z Ruska, ale spíš se zabývali asi tím, co Rusko udělalo Ukrajině, a ne, co v Rusku zažívají občané, kteří s tím třeba nesouhlasí, ale něco samozřejmě jsme viděli, že třeba zatýkali protestující lidi, a tak prostě.

Vzpomeň si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvláště ovlivnily?

Asi na jednu tak. Když se rozjely všechny ty fotky, které jsem viděla zničených domů, paneláků, a tak různě. Potom si spíš jako pamatuji třeba na tu zprávu, kdy já nevím, jak to přesně bylo, ale byli tam ti vojáci a oni místo toho, aby se vzdali, tak okamžitě řekli „Ruská válečná lodi jdi do....“

(Práce s ukázkami) Vzpomeň si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

No, já...jak jsem říkala, tak já to docela snáším dobře, takže. Jsem jako zvyklá na ty hrozně špatný věci, na prostě nějakou brutalitu a drastický záběry, ale samozřejmě, jako je to příšerný, já bych to nezvládla to vidět naživo. Asi bych...jako kdybych věděla, že nemůžu utéct, tak bych to asi ukončila sama, teda protože to musí být příšerné a my jsme si ještě navíc někde v nějaké hodině ukazovali záběry reportéra, který právě jel do Ukrajiny a tam dali drastický záběry a bylo to hrozný. Určitě stoprocentně. Je to v podstatě jejich hlavně jako úděl rozšiřovat to a je úplně jedno, že je to špatný a hrozný. Mělo by se to prostě posílat dál, aby o tom vědělo co nejvíc lidí.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

V zeměpisu, v ZSV, potom se to různě prolínalo i v dalších. U dalších hodin ale to už jako ne tematicky, jen, že jsme se zmínili. V mediální výchově taky.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

Myslím si, že v té mediální výchově nám paní učitelka pustila ty záběry toho reportéra a myslím, že to byla i částečně diskuse, ale spíš nám ukazovala ty záběry tak různě.

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Tak já bych to jinak asi dostávala z těch sociálních sítí a jenom jako z televize a takhle, takže si myslím, že je to dobře, že jsme o tom mluvili.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

Spíš nás jako varovali, odkud nemáme čerpat, že pokud prostě není uveden dobře a správně autor toho článku, tak ne. Pokud jsou to nějaký...nevím... Lidovky... já nevím jestli... Lidovky... asi nejsou úplně důvěryhodný, tak z těch jako ne. A většinou je lepší právě čerpat z něčeho lepšího.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

Jojo. My jsme měli speciální hodiny, kdy jsme na to chodili do knihovny a tam to bylo. Bylo to podaný tak, že se vlastně zjistila, že je to strašně těžké, že? V podstatě už s tím nemám, co dělat asi... asi to nerozeznám ani sama, no ne?

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Myslím, že o mnohem víc než třeba ten Izrael a Palestina. To bylo správně a myslím, že jsme to dost podporovali jako škola.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Asi... asi ne, já jsem spokojená.

Rozhovor 10: Honza

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Snažím se zajímat. Tak zajímá mě, jaká je třeba politická situace tady u nás a pak jak si vedou vlastně okolní státy, co je tam jiné, a co je třeba naopak, lepší, horší.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Hlavně z internetu, nějakých internetových stránek, ať už jako zpravodajství nebo různých deníků.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

No tak nějak vzpomínám...Tak vlastně ze začátku jsem si myslel, že k tomu vlastně ani nedojde, že zase jde o nějaký výboj, kterej by měl zastrašit tu druhou stranu, no a v ten den jsem se utvrdil, že nakonec to tak asi nebude. A vlastně zase...já jsem se dozvěděl něco novýho, že i v dnešním světě se může stát, že může dojít k nějakému ozbrojenému konfliktu nebo tak.

Tenkrát jsem se to dověděl ze Seznam zpráv.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Takže se asi média snažily možná v lidech jako vyvolat nějaký strach, že jim hrozí nějaký nebezpečí. Někteří lidé si to třeba mohli jako vyložit špatně, nebo mohli pak se jako ještě více bát. Nevím, působilo to na mě hodně jako negativně a vlastně myslím, že to i tak, jako hodně rozbušilo... nebo nějak zažehlo tu společnost se více zajímat o tyhle ty, konflikty a tak.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu? Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Spíše ne, spíš jsem tak jako sledoval aktuální dění, co se třeba na obou stranách děje, ale že bych se o to nějak úplně více zajímal to zase ne.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Snažím se ho tak nějak sledovat, ale vlastně teď k tomu přibyla třeba ta válka v Izraeli, tak se víc zase média zaměřují na jiné zprávy než třeba na Ukrajinu.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Myslím, že jo. No, vždycky jsem se tak nějak snažil prozkoumat třeba, co v tom článku je, kdo ho napsal a tak. Ale víceméně jo.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Postoje, co se týče těchto dvou států zůstaly stejné. Víceméně se mi asi tak nějak utvrdilo, co jsem jako měl dojmy z těch států, ale spíš na mě začaly tak jako trochu negativně působit, že jsem opravdu jako většina lidí nečekal, že ještě k něčemu takovému, ve větším měřítku, může v dnešní době dojít.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

No záleží jako jaká média... bylo spoustu zpráv, některé dokonce jako i fake news. Některý se snažily zase cílit na tu sledovanost a tak. A opravdu jsme se museli snažit, aby si ty lidi vybrali takové zprávy, které byly opravdu korektní a objektivní. Ale nemyslím si, že ze začátku toho konfliktu jsme se úplně jako dozvídali objektivní zprávy. Ale pak v průběhu...pak už jsme se jako by dozvěděli víc té pravdy, O, co vlastně v tom konfliktu jde a tak.

Vzpomeň si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Nějaký výstupy a videa, možná třeba jednání, myslím, tureckého ministra s panem prezidentem Putinem, nebo třeba, jak pak bylo jednání o vývozu obilí, nějaká smlouva...Nevím, jestli to tak

dodnes je, nebo jestli to platilo. Možná to byla fake news, třeba ještě zpráva o zdravotním stavu pana prezidenta Putina. To je tak asi tak nějak vše.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

No tak divil jsem se, co v dnešní společnosti ještě dokáže jako dít za zvěrstva. A co vlastně dokážou ještě lidé způsobit. A působilo to na mě tak jako opravdu negativním dojmem. A já si myslím, že ano, protože rozhodně... jakoby... se mě lidi dozvědět tu pravdu, a ne jako jenom ty hezké ty hezký věci, jo.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

My jsme se o tom bavili třeba v hodinách v rámci výuky. V mediální výchově úplně ne.

Myslíš si, že by tohle téma mělo být v mediální výchově probíráno? Jakou formou? (např. výklad, praktická cvičení)

Jo, protože ten konflikt vlastně rozjel takovou jako mediální smršť a ta žurnalistika se pak hned jako nadzvedla a ty témata se víc rozebíraly. Mohli zase ti lidé naletět nějakým zprávám, a tak rozhodně je dobré o tom vědět. Rozhodně nějaká ta praktická cvičení, třeba na názorném příkladu... fotce nebo na něčem třeba u článku si vysvětlit třeba, jak vnímat ten článek, kde jsou ty pro a proti a kde bysme si měli dát pozor, víc praktický teda.

Jakým způsobem by tobě a tvým spolužákům mohla mediální výchova pomoci lépe porozumět složitým a kontroverzním tématům jako je válka na Ukrajině? No nějak jako možná víc ten problém přiblížit, nějak se k němu dostat, nebo pak rozebírat třeba ty jednotlivé zprávy, že bychom se koukli, jak už jsem říkal, co je tam dobře a co špatně, nebo nějak řešit tu politickou situaci.

Myslíš si, že bys od učitelů mediální výchovy ocenil/a více informací, o tom, jak s médii pracovat v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině?

Já si myslím, že rozhodně jo. Nevím jak pro mě, ale zvlášť jako třeba u starší generace... nějaké kurzy, a tak třeba jako pro město, nebo i tak by byly vhodné, ale rozhodně i pro ty mladší, protože ne každý má třeba dneska přístup jako k internetu, nebo aby se dál vzdělával. Takže si myslím, že zapojení nějak víc té interaktivní výuky do té běžné by rozhodně nebylo na škodu.

Probírali jste v rámci mediální výchovy, jak rozpoznat dezinformace či fake news? Myslíš, že (by) ti to pomohlo při zjišťování informací o válce na Ukrajině?

Tak nějak si to pamatuju. Potom jsme měli, i myslím, v městské knihovně potom nějakou přednášku. Tam nám třeba ukazovali upravené fotky, které pak byly v médiích, a vlastně se to vůbec nestalo. Takže i nějaký ten příklad. A myslím, že mi to pomohlo.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Já si myslím, že ano. Já občas třeba víc, bych to uvítal, ale jinak si myslím, že jo.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Nic mě nenapadá.

Rozhovor 11: Marie

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Nezajímám se moc, ale snažím se aspoň najít čas na to nejdůležitější, abych aspoň měla takovej ten základní přehled.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Většinou na internetu na Seznamu... Seznam zprávy anebo na TikToku sleduju takovou jednu slečnu „Jsem v obraze“. Tak to asi nejvíc.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

Moc ne, ale mám z toho, jakože vzpomínky nebo mám z toho spíš pocity, že to bylo spíš jako... jsem cítila jako strach a takový to, že nevím, co bude dál a tak.

Teda úplně nevím z jakýho, myslím, že to bylo hodně asi přes ten Instagram. A vím, že i ve škole se to hodně jako řešilo, že o tom hodně jako lidi mluvili ve třídě, že jo...

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

No, měla jsem z toho hodně takový pocity, že jsem se jako bála, no obávala jsem se. Protože co si budem, jako je to blízko. Ale pak po tom roce už jsem to nějak přestala vnímat.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

První měsíc ano. Tak jednou denně aspoň, na Seznamu.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Bohužel ne. Tak možná po těch třech měsících až ten půl rok.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Myslím, že jo, ale našla jsem i třeba na Instagramu taky... jedna holčina...nevím už jak se jmenoval ten účet, ale říkala jsem si, že to asi nebude úplně věrohodné.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Nemyslím si...spíš jako...všichni i já jsem prostě byla spíš s tou Ukrajinou, že jako je potřeba jim pomoci. Tak spíš takovýhle názor mě ovlivnil.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Myslím, že spíš ne. Nebo takhle – bylo to všude a bylo to hodně. Věřím, že některý lidi, jako se báli, že to bude třeba za měsíc tady u nás. Ale teď mi přijde zase, že to utichlo. Přitom si myslím, že to tam je dodnes skoro stejný jako na začátku.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Vzpomínám si na reportáž, kde byl moderátor v nějakém bunkru a bylo tam nějak...že tam byl voják, když ho tam nějak jako operovali, a že neměl nohu nebo něco takového. Myslím, že nám to pouštěl pan učitel na hodině.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Strašidelný, no je to hrozný. No, teď už to vnímáme zase jako jinak, ale kdybych na to koukala před tím rokem, nebo prostě na začátku, když to začalo, tak nevím. Možná by mi bylo i smutno vůči těm lidem, teď už to je takový asi znečitlivělý. Já si myslím, že by to tam měli pořád jako dávat aspoň trochu. O tom, co se tam děje, abysme věděli, jestli to vypadá dobře, nebo jestli ne, jestli je potřeba pomáhat, nebo ne.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Bavili, v rámci zeměpisu. A myslím, že i na ZSV a trochu v mediální výchově. No my jsme to měli v rámci toho ZSV, jakože tu mediální výchovu, takže to bylo vlastně v podstatě v jednom.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

S tím zemákem to bylo spíš, jakože historicky trošku, že pan učitel nám jako řekl prostě, co a jak to on vidí, jak to tam vypadá a měli jsme my sami diskutovat o těch informacích, které jsme sesbírali. Ale třeba s paní učitelkou na ZSV, tak to bylo spíš takové, že taky jsme diskutovali, ale zase ona nám...protože ona učí i dějepis....takže taky bylo víc tý historie, řešili jsme, proč mají ty vztahy takový.

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Myslím, že mi to pomohlo, že jsem v tom nebyla tak zmatená.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

Hmm, myslím, že jsme si řekli jako že... nebo my jsme se už předtím bavili, na které stránky jít... jaké jsou takový víc nedůvěryhodný, a právě že jsme si ty články i sami jako ověřovali vždycky, když byl nějaký článek... jako od koho to je, kdo třeba fotil fotky. A tak to bylo.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

Jo my jsme byli i na nějaké přednášce. My jsme na to měli takovou jednu paní, a ta nám ukázala třeba fotku, že to byl photoshop a ona nám ukázala, že máme použít tady, myslím Google fotky nebo takový to vyhledávání podle fotek a pak prostě... si udělat jako research toho, jestli to souhlasí nebo ne.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Myslím, že až dost.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Asi ne.

Rozhovor 12: Andrea

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Docela jo. No, zajímá mě, co se děje ve světě, abych byla v obraze, jestli se právě děje nějaká válka, nebo něco, tak, jak moc to může ovlivnit třeba mě a cokoliv.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Většinou z internetu, často z Instagramu, z nějakých politických profilů nebo nějaký Aktuality.cz a takovýhle... občas nějaké články, když na mě vyskočí.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

Nevzpomenou si přesně na den, ale bylo to nějak na začátku roku. Možná někdy v únoru březnu. Myslím, že z Instagramu...to tam jako tak nějak obletělo všechny storíčka a hodně lidí to tam dávalo.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války?

Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

V té době, když to úplně jako začalo, tak to bylo samozřejmě velký haló, zajímalo mě to hodně, co se přesně děje, jak se to stalo. Takže jsem to viděla vlastně všude a vnímala jsem to celkově hodně. Ale asi mě to nějak emočně extrémně nezasáhlo, protože jsem tak asi nějak podvědomě měla vždycky Ukrajinu spojenou s Ruskem, a tím pádem jsem o ní úplně neměla, nejlepší obrázek... nic moc, jsem si o ní nemyslela, takže jsem to jako tak okrajově sledovala. A když jsem vlastně potom poslouchala různé ty věci, že tam jako bombardovali ty lidi a všechno a různý znásilnění na ženách a takový, tak to je něco, co mě jako zamrzelo, trošku i bolelo a říkala jsem si, hlavně aby to nebylo u nás, ale asi mě to zasáhlo míň jak třeba moje rodiče.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu? Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Ze začátku ano, později už ne, spíš jsem to nevyhledávala. Ale když se něco objevilo, tak jsem si to přečetla nebo poslechla. Hodně takovejch různějch článků právě ty Aktuality.cz hodně psaly a pak od streamerů hodně... Czech cloud na to furt dělá různý věci, různý reakce a tak.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Ne, teďka v tom vůbec nemám přehled. No... jako nějak malinko vím, že se to furt neuklidnilo. Ale pokud vím, tak to není až tak hrozný. Možná se mylím...Půl roku, rok podle mě. Koncem prázdnin v srpnu, protože jsem měla hodně jako práce a věci do školy, příprava a tak. Takže já jsem na to neměla úplně čas.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Většinou ano, zrovna ten Instagram byl občas takovej pochybněj, že jsem si říkala, no dobrý, tak si to možná zjistím někde jinde, ale jinak ano.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Hmm. Postoje a názory asi ne, spíš mě to ovlivnilo jako emočně... psychicky.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Myslím si, že média byla hodně na té straně Ukrajiny, což je samozřejmě v pořádku, ale myslím si, že často to podávají x krát hůř, než to bylo doopravdy a kolikrát to byly fakt takový zprávy, že jsem to ani nemohla číst, protože to bylo tak přestřelený.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

No... co mě spíš jako rozesmálo, tak bylo nějak jak Ukrajinci ukradli ten tank těm Rusákům, to bylo zajímavý. Pak, když se řešilo...ten vstup Ukrajiny do NATO, tak u toho jsem se jako pozastavovala několikrát. Potom ten ukrajinský prezident taky, jako že tam bojoval s tou armádou... s těmi Ukrajincemi a tak.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

No tak jako samozřejmě působí to na mě špatně, no...je to smutný, že tam je prostě tady stará paní má obvaz a je celá od krve. Jo jasně, je to jako smutný, že tam jsou ty oběti a všechno. Určitě, protože je důležitý jako takovýhle věci vidět.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Určitě několikrát, ale, ono už by měla být škola jako nepolitická, nebo nemělo by se to asi tady až tak řešit. Takže nějak extra ne, ale tak třeba i v angličtině se nás něco zeptal učitel i v češtině jsme to řešili. Ale okrajově hodně.

No my jsme měli tu mediálku hodně spojenou se ZSV, měli jsme na to stejnou učitelku, takže jako jo.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

Diskuse...definitivně diskuse. Nebylo to, že by nám tady někdo vykládal, co si myslí on přes nějaké jeho názory. Spíš se nás ptala jako na náš osobní pohled na to.

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Asi maličko jo... zjistila jsem zase trošku jiný informace od spolužáků a učitelů. A dostala jsem na to trošku jiné pohled.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

Hmm...ne.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

Jo, na to jsme měli i v informatice nějakou další kapitolu, ale už si to moc nepamatuju. Ale bylo to spíš obecně.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Jakože pro mě jo, já jsem o tom nepotřebovala slyšet každý den a každou hodinu. Asi jednou týdně... jako občas... jasný chápu ale nějak jsem to nechtěla ve škole řešit, takže asi spíš ne, no.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

No možná že je to takový...od té doby, co jako ta válka začala, tak mi přijde, že je o tom čím dál tím míň zpráv, což samozřejmě je logické. Už to není, když to řeknu blbě, tak žhavý téma, ale přijde mi to jako škoda, že bysme si to furt měli připomínat. A taky mi přijde, že jak se sem třeba nastěhovalo hodně Ukrajinců, tak hodně lidí je takových, že už jim vadí...doslova, že neradi vidí ty Ukrajince, i když oni za to kolikrát ani nemůžou, že to není... tady třeba taky nechtěj být, že by radši byli doma, ale prostě nemají na výběr. A přijde mi to takový smutný no, že vlastně o tom nemáme asi dostatečně moc informací, pravdivých informací a jsme hodně ovlivňováni jako spíš...no jako nekvalitníma zprávama, jakože tam se občas objevují i ty fake news a zvlášť jako třeba mí rodiče, to asi úplně nerozpoznají, co je pravda a co ne. Možná by bylo vhodné mít nějaký jeden nebo dva fakt jako pravdivý zdroje, o kterých všichni ví, že jsou jako pravdivý a z těch, že by se to čerpalo no.

Rozhovor 13: Kateřina

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

To bych řekla, že jo. Tak zaprvý mě to zajímá, plánuju to studovat i do budoucna, takže asi tak a celkově asi mít přehled nějaký jakoby.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Většinou tak jako různá média prostě typu Seznam... na Instagramu hodně nějaký účty. No prostě tak jako různě.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

To byl nějak začátek jara, myslím jako konec února. To na mě vyskočilo asi na Instagramu.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války?

Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Tak jako rozhodně to ve mně vyvolalo asi určitéj strach i tím, že jakoby nejsme zas tak daleko od toho a já jsem docela v tu dobu jako hodně chodila po takovejch těch dobrovolnických akcích. Měla jsem strach a lítost vůči těm lidem, určitě. A jako zároveň svým způsobem asi nějaký naštvání.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

To úplně jako ne. Spíš jsem třeba na Twitteru, vím, že byl prostě jeden kluk, který o tom psal rozsáhle. Vždycky jsem si prostě ty příspěvky přečetla, takže jako většinou jsem si projížděla ty jeho...

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Pokud... většinou na mě něco vyskočí, ale tím, jak to je i potlačené v těch médiích, docela dost teďkon vlastně, tak už mi to tam tolik nevyskakuje, takže už to není tak intenzivní.

Já si myslím, že to je třeba takovýho toho půl roku zpátky, že to bude no.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Ne všechny, jako byly tam občas některý, který se třeba už jenom prostě vůči sobě neshodovaly. A já jsem se snažila jakoby většinou fakt spíš koukat jakoby na zprávy od lidí, co jako jsem věděla, že se nějakým způsobem v tom pohybují nebo vědí o tom víc.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Postoje... tak určitě, jak to člověk furt poslouchá dokola, tak samozřejmě je to nějakým způsobem natáčí jedním směrem...druhým směrem, ale já jsem se od začátku tak nějak jako držela asi nějak tak jako jeden názor si myslím.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Asi těžko, já nevím, jako samozřejmě bylo to, jakože Ukrajina, ale samozřejmě v týhle prostě pozici. Já si myslím, že jako Ukrajina samozřejmě je prostě tou obětí, takže svým způsobem jako...vím, že třeba jako by hodně na internetu jako by mezi mejma vrstevníkama se jako řešilo, že se dostávali pak ven informace z Ruska, že jako tam probíhaly nějaký protesty jakoby lidí, co byli proti tý válce. To mi přijde, že třeba se tolik v těch médiích zas neobjevovalo úplně, jako že by to někdo rozebíral, že ne všichni Rusové s tím souhlasí. Pak si myslím, že z toho hodně vyplývalo vlastně to, jak tady i celkově všude po světě byli všichni jako prostě, že proti všem Rusům.

Vzpomeň si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Tak jako já tím, jak jako nesleduju televizi, většinou to tak čerpám právě z internetu, tak jsem jako moc těch reportáží neviděla, ale rozhodně takový ty, kde jsou prostě jakože to, že tam, jako jsou ty reportáže přímo prostě na té Ukrajině a kolikrát, že jim tam prostě začaly sirény během toho natáčení, tak to.

(Práce s ukázkami) Vzpomeň si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Tak je to hrozné, ale hlavně je to prostě jako podle mě prostě věc, kterou člověk jako zažít nechce. No ale nevím, no je to takový prostě, jako vyvolá to v člověku takové pocity, že je mu z toho špatně. Já si myslím, že když jako jsou to reálné fotky, tak jako určitě, protože to svým způsobem fakt jako ukazuje tu reálnou stránku toho konfliktu, že jako kolikrát lidi, dokud nevidí todleto, tak si prostě furt jako neuvědomujou, co se jako děje pořádně.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Jako letmo jsme to o tom zmínili. No a jinak se to řešilo ještě na zeměpisu... jsme se jako o tom taky, docela to no...bavili. A jinak to bylo takový, že jenom spíš se třeba zmínili, takže to nebylo na celou hodinu. Úplně přesně vím, že jsme se ale jako bavili, že zrovna nějak v tu hodinu. My jsme zrovna byli ve škole, takže tam jako zrovna došlo k nějakému jako velkému bombardování, tak to jsme jako řešili, ale jinak jsme se tomu tolik nevěnovali. Tím, že jsme měli stejnou učitelku na mediálku, jako máme na děják, tak se to tak nějak jako letmo vzali, ale jak říkám, že jsme tohle neprobírali do takové hloubky.

Myslíš si, že by tohle téma mělo být v mediální výchově probíráno? Jakou formou? (např. výklad, praktická cvičení)

Tak minimálně určitě v tu dobu, kdy vlastně ta válka začala a bylo to fakt jako řešený všude, tak si myslím, že určitě by se to mělo nějakým způsobem rozebrat už jenom z toho důvodu, že i třeba ty, co nejsou tak informovaný, aby se jim nějakým svým způsobem napomohlo udělat názor. Já si nemyslím, že jako by bylo jako špatný to zmínit. Prostě je to nějaká věc, která se nás nějakým způsobem dotýká... teď už tolik ne. Samozřejmě v tu dobu, kdy prostě se sem stěhovalo strašně moc těch Ukrajinců, pomáhalo se jim a tak. Tak já si myslím, že jako jo. V těchto věcech si myslím, že jakoby diskuse je taková nejlepší, prostě vždycky jako nějak to uvést, aby jako by tak nějak všichni věděli, o co jde a pak prostě nechat ty studenty mezi sebou jako sdílet svým způsobem nějaký názory.

Jakým způsobem by tobě a tvým spolužákům mohla mediální výchova pomoci lépe porozumět složitým a kontroverzním tématům jako je válka na Ukrajině?

Určitě myslím, že nějak jo, že pro lidi v mém věku je takový lepší to slyšet třeba i od nějakého dospělého. Od někoho, kdo se třeba víc vyzná, kdo nám to podá nějakým způsobem jako trochu jinak než jenom ty média, protože zase na druhou stranu ty média jsou většinou jako dost clickbaitový, prostě. Takže, kolikrát to není prostě tak, jak je to napsaný. Proto si myslím, že je to dobrý, aby to někdo shrnul.

Myslíš si, že bys od učitelů mediální výchovy ocenil/a více informací, o tom, jak s médii pracovat v souvislosti s mediálními obsahy o válce na Ukrajině?

Rozhodně jo, tím, že fakt jako v tu dobu to bylo prostě to... že jako dost lidí, jakože jsme to řešili i s kamarádama, že jako dost lidí, prostě v sobě měli takovej ten strach, co když se to vlastně jako posune za ty hranice té Ukrajiny, co když se to jako třeba přiblíží i sem, že jo, protože si myslím, že už jenom jako z toho důvodu by bylo jako dobrý to probrat nějakým způsobem s náma a třeba jako uklidnit, i když to třeba v tu chvíli jako nikdo nevěděl, jak to bude, ale nějakým způsobem to trochu jako probrat, že jako furt jsme, že jo v NATO a tak.

Probírali jste v rámci mediální výchovy, jak rozpoznat dezinformace či fake news? Myslíš, že (by) ti to pomohlo při zjišťování informací o válce na Ukrajině?

To jsme probírali. Hlavně si myslím, že jsme se o tom zmiňovali tak, že jsme na to koukali. Pak jsme měli jako spousta takovejch těch workshopů už jenom jako kvůli takovým tím fejkovým esemeskám, tak vím, že se v tom jako by v rámci probraly docela i nějaký jako ty fake news. To až vlastně jako letos jsme si dali spíš takový ty prvky, že jako co by to mělo obsahovat, aby jako jsme mohli říct, že to je ověřitelný zdroj. No tahle, jakože jsme to probrali až vlastně jako letos, tak už jako samozřejmě tolik ne, ale jako kdybysme to probírali v té době, tak určitě... by si člověk dal větší pozor prostě na to, jak ty média jsou vlastně postavený a kdo tam je pod tím podepsanej.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? Mimo mediální výchovu.

Jako celkově si myslím, že to bylo diskutovaný docela dost. Zaprvý, že něco jako rozhlasem běželo, že se tady hrozně lidi zapojilo vlastně s nějakými dobrovolnickými akcemi. Tak právě, že jsme chodili... jakoby hrozně lidí ze školy právě rozdělovat oblečení a prostě rozdávali jsme to. Takže jako myslím si, že se to neprobíralo zas tolik, ale hlavně se jako dělali ty věci prostě... fakt jako vybírali se peníze a oblečení, takže to bylo spíš takhle.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Asi, ani ne.

Rozhovor 14: Petra

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Zajímám, vždycky mě zajímá, třeba když jsou volby, tak sleduju události, anebo sociální sítě a snažím se tak nějak jako popřemýšlet, koho bych třeba volila. A obecně já hodně čtu zprávy a zajímá mě třeba, co se děje ve světě a snažím se tomu tak nějak jako víc porozumět.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Tak hodně čtu Novinky.cz. Noviny už jako moc nečtu. Občas se doma něco někde jako objeví, že si třeba rodiče koupí noviny, ale to mě moc jako nezajímá, to mi přijde jako trochu pro důchodce. Takže já čerpám hlavně na tom internetu.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině?

Jo, to si pamatuju. Víím, že to bylo ráno, že jsem se chystala do školy, a že to bylo všude. My si dost často pouštíme televizi ráno, než někam jdu, nebo jako než odejdu do školy. Já mám třeba i Twitter, a víím, že to tam lidi hodně rozebírali a pak jsem začala sledovat nějakou influencerku ukrajinskou, která to tam hodně rozebírala. A bylo to hrozný si představit, že já jdu do školy a třeba se tady bude dít něco podobného, a já si musím rychle sbalit kufr a odjet ze země.

Vzpomeň si, z jakého média ses to dozvěděl/a?

Byla to podle mě televize. Víím, že to bylo na ČT24. A pak kromě té televize i na těch sociálních sítích víím, že začaly vznikat takový ty různý reportáže, že ti tam 24 hodin házejí, co se jako kdy děje. Takže to jsem hodně sledovala. A ty sociální sítě.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války?

Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Cítila jsem se asi hodně špatně. S tím, že jsem byla i dost jako vystrašená, protože přece jenom, když si člověk představí, že to není až tak daleko od, tak bych řekla, že se člověk dost bojí i svoji bezpečnost, je to v podstatě za rohem. Takže jsem určitě cítila nějaké nebezpečí a asi i šok.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Dohledávala, protože mi přišlo, že to bylo vlastně jakoby slyšet všude. Ať už to bylo v různých podcastech nebo právě v té televizi nebo hodně na těch sociálních sítích. Takže jsem četla články na internetu a příspěvky na sociálních sítích převážně. No a hodně často. Každé ráno jsem si přečetla dění z noci a pak během dne jsem taky četla o vývoji, když nějaký byl.

Sleduješ vývoj války dodnes?

Už asi ne tolik. Řekla bych, že předtím mě to zasáhlo víc. Předtím mě to hodně zajímalo. S tím, jak ten vývoj byl poměrně rychlej a, že byla taková velká vlna té solidarity. Třeba, jak jsme vybírali na ty různé uprchlíky a byly různé takový ty dobročinný akce. Bylo to takové, že se do toho člověk víc vcítil. Přišlo mi to jako takový čerstvý téma, ale už mi přijde, že to je takové, že se to trochu otupilo. Už mě to jako tolik nezajímá.

Dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestala aktivně zajímat?

Začalo to v únoru a dejme tomu, že tak po půl roce mě to přešlo.

Přišla ti média, ze kterých si čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná?

Přišla. Tím, že to byla hlavně ta ČT, nebo ty novinky, nebo Seznam Zprávy, tak mi to přišlo jako ověřené. Ti lidi tam často měli svoje vlastní zpravodaje, takže ten obsah byl třeba přímo z toho místa.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Myslím si, že jo.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace? Nebo měla tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Myslím si, že spíš tam asi nějaké ovlivnění bylo, že i dost často to právě bylo, že Ukrajinci z toho vycházeli jako ty, nechci říkat lepší, ale prostě byli to ty, který bránili tu svoji zemi a který v té válce měli nějaké větší opodstatnění než to Rusko, které je prostě napadlo.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Asi si vzpomínám, že mě ovlivnilo, když bylo to s tou lodí na tom ostrově. No, tak to mi přišlo tak, že jsem si říkala, jo, vy jste jim to natřeli. Že jsem úplně tak souzněla s těmi Ukrajinci, že to bylo takové, že jsem si říkala, jo, vrátili to Rusákům.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Tak asi šok, znechucení vůbec, že to ty lidi můžou udělat. Jsem taky třeba viděla na TikToku nějaký záběry toho, jak zmasakrovali nějakou četku a byl tam prostě tank a z toho jsem se necítila dobře. Upřímně mi z toho bylo dost na zvracení.

Myslím si, že asi záleží na médiu. Že třeba, když bych zaplala televizi, tak bych to tam vidět nechtěla. Ale myslím si, že když je to třeba kolikrát na těch novinkách nebo na něčem, kde ti napíšíou, že to je prostě na vlastní nebezpečí a máš tam to upozornění, tak si myslím, že

u některých médií to své opodstatnění má, ale nesmí to být médium, ke kterému mají přístup i děti.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Bavili jsme se v rámci dějepisu, v rámci dějepisu jsme si vysvětlovali nějaké ty souvislosti, které k tomu vedly, protože naše učitelka je taková hodně, že se s námi ráda povídá. A pak jsme právě ještě v rámci mediální výchovy debatovali o tom, jak bychom měli věřit těm informacím, který jsou v médiích.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

Z části výklad, z části diskuse.

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Řekla bych, že mi určitě pomohla tím, že jsme si říkali, na který věci si dát třeba pozor. V souvislosti s dezinformacemi a dalšími fejkovými zprávami, které se často šířily. Díky tomu bych řekla, že mi to trochu otevřelo oči. A tím, že jsme si říkali, na co si dát pozor, tak jsem určitě byla taková víc ostražitá.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

Říkali nám právě, že máme číst zprávy z ověřených webů. Když už teda jsme na internetu, nebo pokud sledujeme televizi, tak spíš třeba čerpat informace z těch seriózních médií.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení v rámci tématu války na Ukrajině například jak rozpoznat fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

Tohle jsme měli jak v rámci ZSV, tak i v rámci mediální výchovy. S tím, že v rámci ZSV jsme právě měli za úkol nějak víc trochu analyzovat tu falešnou zprávu, poznat co je na ní divného. Taky jsme na to měli nějakou přednášku v knihovně.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? (Mimo MV)

Mám pocit, že jo. Že se i moji spolužáci o tom dost bavili, ale na druhou stranu už toho bylo trochu moc, protože mi přišlo, že se to řešilo, jak doma s rodiči, tak i ve škole, tak i prostě v médiích. A nebylo moc kam před tím utéct.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Ne, asi ne.

Rozhovor 15: Anna

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Jo, zajímám. Protože jsem ráda v obraze a chci vědět, co se ve světě děje.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Hlavně z online zpráv a pak ze sociálních sítí. Občas máme puštěný rádio nebo televizi, ale to spíš vnímám jako kulisu. Na těch sociálních sítích...když na mě něco vyskočí, tak si jako vždycky přečtu něco víc, když mě to jako zaujme.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeneš si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

Jo, vzpomínám. Probudila jsem se, vzala mobil do ruky a tam ta zpráva na mě vyběhla. Dozvěděla jsem se to, myslím, z takového toho upozornění od Deníku N.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Prvotní dojem byl, že se mi udělalo špatně. Předtím jsem tomu nevěnovala tolik pozornosti, že se s Ruskem a Ukrajinou něco děje, tak mě to hodně překvapilo a šokovalo, že se něco takového může vůbec v dnešní době stát, obzvlášť tak blízko k nám. Ty zprávy na mě působily fakt nepříjemně, vím že jsem měla strach i mě z toho bolelo břicho. Měla jsem strach, že bude válka i v Česku.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Jo, furt. Od rána do večera jsem kontrolovala aktuální zprávy a sociální sítě. Začala jsem sledovat i nějakou Ukrajinou, která to celé dokumentovala včetně svého útěku ze země. Čerpala jsem z online zpravodajství, jak tam měli takové ty zprávy minutu po minutě třeba u idnesu nebo deníku N a pak z těch sociálních sítí Instagram, Twitter a tak.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestala aktivně zajímat?

Už moc ne, občas si ještě něco přečtu, ale jen spíš titulek. Přestala jsem se o to zajímat asi tak rok po té invazi, si myslím.

Přišla ti média, ze kterých jsi čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Jo, asi jo.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Asi ano. Předtím jsem se o to vůbec nezajímala, dokud se o tom nezačalo psát a tak.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Myslím si, že trošku v uvozovkách nadržovala Ukrajincům, to mi přijde logický, protože Rusko na ně zaútočilo.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvlášť ovlivnily?

Vzpomínám si na tu vybombardovanou porodnici v Mariopolu, ty fotky těch těhotných mi přišly hrozný. A pak masakr v té Buči, z toho jsem taky viděla i nějaký nechutný videa a bylo to pro mě hrozný. No a pak jsem četla nákou reportáž, tuším taky z Mariopolu, jak se tam ti Ukrajinci schovávali někde v nějaký škole, z toho se mi chtělo brečet.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Na některý z nich si vzpomínám. Byla jsem překvapená, že je takhle zveřejňují, přece jenom jsou fakt drastický. Není a nebylo mi z nich dobře. Nevím, jestli by je média měla zveřejňovat. Na jednu stranu se to opravdu děje a nemělo by se o tom mlčet, ale na druhou stranu někoho by to mohlo fakt poznamenat třeba malý děti nebo tak.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Jo, bavili. Bavili jsme se, myslím, v dějepisu a zeměpisu. Trochu i v té medailce.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

Spíš diskuse. Hodně jsme si o tom povídali společně. Ale výklad taky, říkali nám třeba i trochu historickéj *kontext.*

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Myslím si, že ani tolik ne. Dost věcí znám sama od sebe, a ne z té hodiny. Ocenila bych ale víc informací od učitelky třeba.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

Jen, že máme číst seriózní zdroje a nevěřit všemu, co se objeví na sociálních sítích.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

Zkoušeli jsme si to jen obecně v mediálce, ne k tomu tématu války. A pak jsme chodili na nějaký přednášky do knihovny, kde nám ukazovali, jak to jako rozpoznat.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? (Mimo MV)

Někteří učitelé se o tom chtěli bavit, ale rozhodně ne všichni. Asi bych ocenila víc informací na tohle téma.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Ne, to je všechno.

Rozhovor 16: Pavel

Zajímáš se o společenské a politické dění? Proč?

Zajímám se, protože si myslím, že je důležitý být informovaný o světě kolem sebe.

Odkud čerpáš informace? Z jakých zdrojů? (noviny, televize, rádio, sociální sítě, online zpravodajství)

Informace čerpám z různých zdrojů. Například z televize, a hlavně na sociálních sítích a na internetu jako nějaký články a tak.

Vzpomínáš si na den, kdy začala válka na Ukrajině? Vzpomeneš si, z jakého média ses to dozvěděl/a? (konkrétně př. účet na sociální síti/ X (Twitter) nebo i obecně např. z televize)

Jo, vzpomínám si. Dozvěděl jsem se to ze sociálních sítí, kde jsem narazil na nějaký zprávy.

(Práce s ukázkami) Jak jsi vnímal/a zprávy o válce na Ukrajině v prvních dnech války? Jak na tebe zprávy z Ukrajiny působily? Jak ses ohledně nich cítil/a?

Zprávy byly pro mě šokující a znepokojivé. Cítil jsem jakoby určitou bezmoc.

Vyhledával/a sis pravidelně informace z médií o vývoji války v prvním měsíci konfliktu?

Pokud ano, tak z jakých médií jsi informace čerpal/a? Jak často?

Jo, pravidelně jsem si vyhledával informace o dalším vývoji té války, hlavně jsem četl online zprávy a některý zahraniční média. Sledoval jsem to pravidelně, třeba i několikrát denně.

Sleduješ vývoj války dodnes? Pokud ne, dokážeš říct, kdy jsi se o něj přestal/a aktivně zajímat?

Jo, trochu to sleduju, ale už ne tolik. Přestal jsem někdy v létě, ale ještě si někdy něco přečtu.

Přišla ti média, ze kterých si čerpal/a informace o válce na Ukrajině, důvěryhodná? Pokud ne, proč?

Většina médií působila důvěryhodně podle mě teda.

Myslíš si, že měla mediální sdělení o konfliktu vliv na tvé postoje a názory na rusko-ukrajinský konflikt?

Jo, myslím si, že zprávy na mě měly vliv. Byl jsem z toho ze začátku docela špatnej.

Myslíš si, že média podávala vyvážené informace, nebo měla podle tebe tendenci upřednostňovat určitý pohled? Pokud ano, jaký?

Podle mě se média snažily podávat vyvážené informace. Nevšiml jsem si nějakýho určitého pohledu.

Vzpomeneš si na některé zprávy nebo reportáže, které tě zvláště ovlivnily?

Určitě si vzpomínám na několik zpráv... Byly to takový ty, který ukazovaly lidský příběhy a utrpení lidí na Ukrajině... Prostě ty smutný články a fotky.

(Práce s ukázkami) Vzpomeneš si, jak na tebe působily tyto záběry z médií? Jaké emoce a názory v tobě vyvolávaly? Myslíš, že by takové záběry měla média zveřejňovat?

Vzpomínám si na ně, a vzpomínám si, že jsem se u nich pozastavil, a že mě to vzalo. Ale postupem času už to na mě tolik nepůsobilo jako bych byl už vůči tomu otupělej. Nevím, jestli by to média měly zveřejňovat. Na jednu stranu to může šokovat, na druhou stranu je to válka, ta není jakoby

pěkná.

Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci nějaké vyučovací hodiny? Bavili jste se o válce na Ukrajině v rámci mediální výchovy?

Pokud si dobře vzpomínám, tak jsme se bavili o válce na Ukrajině v dějepisu, ZSV, a i mediální výchově.

Jak téma učitelé pojali? Byl to spíš výklad nebo diskuse?

Spíš jako diskuse.

Jak bys zhodnotil/a roli mediální výchovy v souvislosti s válkou na Ukrajině? Máš pocit, že ti mediální výchova pomohla lépe porozumět mediálnímu pokrytí konfliktu?

Mediálka mi asi pomohla líp porozumět tomu, jak média formují náš pohled a jak rozpoznávat dezinformace. Ale ne v rámci tohoto tématu, i když by se to asi dalo jakoby aplikovat.

Vysvětlili vám vyučující, odkud čerpat informace o válce na Ukrajině, a jak s nimi pracovat?

Jo, něco málo nám k tomu učitelé řekli, odkud informace čerpat a tak.

Zkoušeli jste si v hodině mediální výchovy, nebo v rámci jiného předmětu, nějaká praktická cvičení k tématu války na Ukrajině, například jak rozpoznat dezinformace či fake news? Popiš mi, jak to probíhalo.

Jo, v hodině jsme dělali nějaká cvičení a bavili jsme se o tom trochu.

Máš pocit, že téma války na Ukrajině bylo ve škole dostatečně diskutováno? (Mimo MV)

Myslím si, že to bylo jakoby diskutovaný dostatečně. Mně to aspoň stačilo.

Chtěl/a bys něco doplnit nebo okomentovat?

Nic zvláštního nemám. Asi...asi nechci nic dodat.

Příloha č. 4: Informované souhlasy

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

Vážený rodiče, zákonní zástupci,

jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím/ nesouhlasím s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

Vážení rodiče, zákonní zástupci,

Jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím → **nesouhlasím** s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

Vážení rodiče, zákonní zástupci,

Jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím → **nesouhlasím** s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas s nahrávaným rozhovorem

1. Já, níže podepsaný(á) souhlasím s mou účastí ve výzkumu pro diplomovou práci. Je mi více než 18 let.
2. Byl(a) jsem podrobně informován(a) o cíli studie, o jejích postupech, a o tom, co se ode mě očekává. Beru na vědomí, že prováděná studie je výzkumnou činností.
3. Porozuměl(a) jsem tomu, že svou účast ve výzkumu mohu kdykoliv přerušit či odstoupit. Moje účast je dobrovolná.
4. Souhlasím s nahráváním rozhovoru.

Podpis účastníka: [REDACTED]

Informovaný souhlas s nahrávaným rozhovorem

1. Já, níže podepsaný(á) souhlasím s mou účastí ve výzkumu pro diplomovou práci. Je mi více než 18 let.
2. Byl(a) jsem podrobně informován(a) o cíli studie, o jejích postupech, a o tom, co se ode mě očekává. Beru na vědomí, že prováděná studie je výzkumnou činností.
3. Porozuměl(a) jsem tomu, že svou účast ve výzkumu mohu kdykoliv přerušit či odstoupit. Moje účast je dobrovolná.
4. Souhlasím s nahráváním rozhovoru.

Podpis účastníka: [REDACTED]

Informovaný souhlas s nahrávaným rozhovorem

1. Já, níže podepsaný(á) souhlasím s mou účastí ve výzkumu pro diplomovou práci. Je mi více než 18 let.
2. Byl(a) jsem podrobně informován(a) o cíli studie, o jejích postupech, a o tom, co se ode mě očekává. Beru na vědomí, že prováděná studie je výzkumnou činností.
3. Porozuměl(a) jsem tomu, že svou účast ve výzkumu mohu kdykoliv přerušit či odstoupit. Moje účast je dobrovolná.
4. Souhlasím s nahráváním rozhovoru.

Podpis účastníka: ... [redacted]

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

Vážení rodiče, zákonní zástupci,

Jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

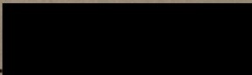
Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím – ~~nesouhlasím~~ s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce: ... [redacted]

Informovaný souhlas s nahrávaným rozhovorem

1. Já, níže podepsaný(á) souhlasím s mou účastí ve výzkumu pro diplomovou práci. Je mi více než 18 let.
2. Byl(a) jsem podrobně informován(a) o cíli studie, o jejích postupech, a o tom, co se ode mě očekává. Beru na vědomí, že prováděná studie je výzkumnou činností.
3. Porozuměl(a) jsem tomu, že svou účast ve výzkumu mohu kdykoliv přerušit či odstoupit. Moje účast je dobrovolná.
4. Souhlasím s nahráváním rozhovoru.

Podpis účastníka:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

Vážení rodiče, zákonní zástupci,

jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím – nesouhlasím s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

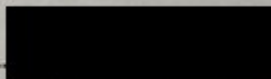
Vážení rodiče, zákonní zástupci,

Jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím – nesouhlasím s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

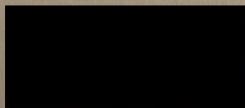
Vážení rodiče, zákonní zástupci,

Jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím – nesouhlasím s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

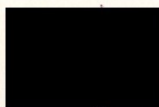
Vážení rodiče, zákonní zástupci,

jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

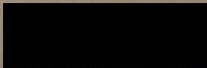
Souhlasím – ~~nesouhlasím~~ účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas s nahrávaným rozhovorem

1. Já, níže podepsaný(á) souhlasím s mou účastí ve výzkumu pro diplomovou práci. Je mi více než 18 let.
2. Byl(a) jsem podrobně informován(a) o cíli studie, o jejích postupech, a o tom, co se ode mě očekává. Beru na vědomí, že prováděná studie je výzkumnou činností.
3. Porozuměl(a) jsem tomu, že svou účast ve výzkumu mohu kdykoliv přerušit či odstoupit. Moje účast je dobrovolná.
4. Souhlasím s nahráváním rozhovoru.

Podpis účastníka:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

Vážení rodiče, zákonní zástupci,

Jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím – ~~nesouhlasím~~ s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

Vážení rodiče, zákonní zástupci,

Jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím – ~~nesouhlasím~~ s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:

Informovaný souhlas rodiče s nahrávaným rozhovorem

Vážení rodiče, zákonní zástupci,

jmenuji se Monika Havrdová a jsem studentkou Fakulty sociálních věd na Karlově Univerzitě v Praze. V rámci své diplomové práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat vztah žáků k mediálnímu pokrytí války na Ukrajině v médiích. Výzkumné šetření uskutečňuji formou osobních rozhovorů, které budou nahrávány. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce. Účast dítěte na výzkumu je dobrovolná a může kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

Souhlasím – nesouhlasím s účastí mého dítěte na výzkumu pro diplomovou práci.

Podpis rodiče/zákonného zástupce: